ROMANYA'DA DEVRİM KANLAR İÇİNDE

Varşova Paktı'nın "değişik siması", NATO'nun "gözdesi" Çavuşesku hanedanı sonunda arkasında milyonlarca aç ve yoksul, binlerce ölü ve yaralı bırakarak devrildi. Soğuk savaş dünyasının ayakta tuttuğu son diktatörlerden Çavuşesku'lar kendilerinin başlattığı vahşetin kurbanı oldular. Ama Romanya herkese ders olmak zorunda...(Sayfa 16)



SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ 26 31 Aralık 1989 - 13 Ocak 1990 1500 LİRA

adımlar

ADIMLAR, 1990 yılının çoğulcu ve katılımcı bir demokrasi yolunda köklü kazanımlar getirmesi umuduyla, okurlarının yeni yılını kutluyor.

1990'LI YILLARI YAŞAMAYA BAŞLIYORUZ

YENİLENME TÜRKİYE'NİN GÜNDEMİNDE









Ülkede demokratik gelişme yolu tıkanmış durumda, politik gelişmeler kilitlendi. Enflasyon, dış borçlar artmaya devam ediyor. Gelir dağılımındaki adaletsizlik derinleşiyor. Büyük kentlerde hava öylesine kirlendi ki, kimse bu işin içinden nasıl çıkılacağını bilemiyor. Ülkenin hiçbir sorunu çözülemiyor. Hiçbir politik güç önüne koyduğu amaçlara ulaşamıyor.

Dünyada ise, derin değişiklikler oluyor. Evrensel demokrasi değerleri belirginleşiyor, insanları yeni bir dünyaya doğru yönlendiriyor. Yükselen demokrasi dalgası Türkiye'nin sınırlarından bir türlü giremiyor. Türkiye'de hala korku egemen. İnsan hak ve özgürlükleri önündeki engeller bir türlü kalkmıyor. Politik sistem, politik yapılar eskimiş, sorunlara yanıt veremiyor...

Çıkış yolu, evrensel demokrasi değerlerini temel alan çok yönlü bir yenilenmede. 1990 bu yönde bir başlangıç olabilecek mi?

▶ 141-142 TARTIŞMASI

Hükümetin bütün sorunu, 141-142 kalktığında, devletin nasıl korunacağı. Devleti insanlara karşı koruyacaksak, devlet kimi koruyacak? **(Sayfa 4)**

▶ TÜRK-İŞ'TE GRUPÇULUK İFLAS ETTİ

15. Genel Kurul beklentiler doğrultusunda sonuçlanmadı. Herkesi birleştiren bir yönetim niçin oluşamadı? Solun yanlışları nelerdi? **(Sayfa 10-11)**

▶ CİNSEL TACİZE HAYIR

Kadınlar kampanyalarını tartıştı. Eleştirilere karşı yanıtları. Soldan gelen eleştirileri nasıl değerlendiriyorlar? **(Sayfa 20-21)**

ÇAĞDAŞ DEMOKRATİK BİR TÜRKİYE İÇİN

■ **Hüseyin Çakır**

1990 yılına da yasaklarla giriyoruz. Ancak, 90'lı yıllara yasakların dayanamayacağı bugünden açıkça görülüyor. Artık hiç bir politik güç, kesim ve kişi açık açık 141-142 ve 163. maddelerin tartışılmasında, bu maddeler kalsın diyemiyor. Fakat, yasalar bir yanda hala boylu boyunca duruyor. Öte yanda ise 1980 öncesinde ve 1980 sonrasında 141-142 maddelerden yüzlerce ve binlerce insan hala tutuklu ve hükümlü olarak cezaevlerinde yatıyor. Ve onbinlerce insan kamu haklarından mahrum edilmiş durumda. Bugün öylesine garip çelişkiler ve hukuksal durumlar ortaya çıktı ki, birçok yasak şu an işlemiyor. TBKP'nin Başkanı, Genel Sekreteri ve üç MK üyesi hala tutuklu iken, 8 Aralık'ta illegaliteye son verdiklerini açıklayan parti yöneticileri ve üyesi yüzlerce komünist açık politik faaliyet yürütüyorlar.

Adalet Bakanı Oltan Sugurlu "141-142 ve 163 maddelerin kaldırılması ya da değiştirilmesi konusunda, kamuoyunda süren tartışmalar net bir sonuca vardıktan sonra karar alacaklarını" açıkladı. Bakanın bu sözüne inanmak çok güç. Birincisi, düşünce ve örgütlenme üstündeki yasaklar kamuoyunda tartışılarak mı kondu? İkincisi, bakan kamuoyunun tartışmasından söz ediyor. Kim, nasıl ve nerede tartışacak? Tartışmanın doğrudan tarafı -mağduru- durumundaki insanlar hala cezaevlerinde tutuluyorlar. Tartışma, farklı görüşlerin olması demektir. Oysa varolan yasalar tartışmanın bir tarafını sürekli engelliyor. Bakan, tartışın diyor, DGM'ler suçtur diyerek gece gündüz çalışıyor.

Tartışmanın kamuoyunda yapılabilmesi için başta TV olmak üzere kitle iletişim araçları ve devletin buna olanak sağlaması gereklidir. Bakan, TV'de çıkıp komünistler'e 141-142'ye hedef alan öteki güçlerle tartışturabiliyorsa, kamuoyu onların görüşlerini de öğrenecek, gerçekten tartışma olacaktır. İşte bu nedenlerle bakanın "kamuoyu tartışsın ve net bir sonuca varılsın" sözü inandırıcı değildir. Bu, işi sürüncemede bırakmaktadır.

Üçüncüsü, Bakan nasıl bir "kamuoyu" netliği istiyor? Aslında durum çok açık ve nettir. Parlamento'da sorunu çözecek olan partiler bu konuda bir mutabakata varmış durumdalar. Hiç bir parti, "bu

Marksistlerin birlik tartışmaları sürüyor

İlk toplantının yapıldığı yerden dolayı "Kuruçeşme Toplantıları" (BTDK) olarak anılan tartışmaların ilk kitapları yayınlandı. Paneller başlıyor. Tartışmalar, üç büyük kentte yapılacak birlik panelleriyle Şubat sonunda bitecek.

Adımlar (İstanbul) - Çeşitli marksist çevrelerden 41 kişiden oluşan Birlik Tartışmalarını Düzenleme Kurulu'nun belirlediği takvim son biçimini aldı. Altı konuda toplanan panellerin sırası şöyle; 1. Devrim ve demokrasi ilişkisi, program sorunu, 2. Sosyalist demokrasi, 3. Enternasyonalizm, 4. Ulusal sorun, 5. Toplumsal dinamikler, 6.Birlik sorunu.

Bu konulardan devrim ve demokrasi ilişkisi, sosyalist demokrasi, toplumsal dinamikler konularında 41 kişinin katıldığı yuvarlak masalar yapıldı. İlki kitap olarak geçtiğimiz günlerde yayınlandı. İkincisi de bugünlerde okura ulaşmış durumda. Üçüncü konudaki kitap da baskıda.

Birlik sorunu dışında, diğer konularla ilgili olarak, değişik marksist çevreler ve kişiler hazırladıkları tebliğleri BTDK'ya ilettiler. Paneller süresince bu konular da ayrı ayrı kitaplar olarak yayınlanacak.

Ülkemizde, uzun süredir bu kapsamda yapılan ilk çalışma olmanın dışında, ülkenin ve marksizmin sorunlarına kapsamlı biçimde yaklaşılmasıyla da önem taşıyan Kuruçeşme Toplantıları, marksistler arası tartışmaya önemli bir canlılık kazandırmış durumda.

İstanbul'da süren çalışmaların yanı sıra, İzmir'de de benzer bir girişimde bulunan marksistler, Birlik Sorunu konulu panelle tartışmaları başlattılar. Adana'da da benzer bir çalışma sonuçlanmak üzere. Ve yine İstanbul toplantılarının esinlendiriciliğinde Avrupa'da başlayan çalışmalar da sürüyor.

Kuruçeşme toplantılarının değerlendirileceği son bir toplantıyla, bu çabanın tüm ülkeye yayılıp somutlaştırılmasının önü açılacak. ■

Özgürlük kampanyası

141-142 VE TÜM YASAKLARIN KALKMASI İÇİN

Adımlar (İstanbul) - 141-142 ve tüm yasakların kaldırılması için, on dört sosyalist dergi ve gazete bir kampanya çağrısından bulundular.

Adımlar, Deng, Devrimci Mücadele, Gençlik Dünyası, İktidar yolu, İşçi Sözü, İşçiler ve Politika, Kıvılcım, Sorun, Sınıf Bilinci, Siyaset, Sosyalist Birlik, Toplumsal Kurtuluş, Yeni Öncü dergi ve gazeteleri yayınlanan çağrı metninde özetle şunları söylediler.

"Siyasal düşünce, propoganda ve örgütlenme, siyasal faaliyet ve direnme hakkına gerçekten ihtiyaç duyan, bu hakları kendi mücadeleleriyle kazanmak, gaspedilmiş haklarını geri almak isteyen herkesi, her kesim ve örgütlenmeyi, 12 Eylül rejiminin 82 Anayasasının da dahil tüm sonuçlarına karşı mücadelede bir ön adım olarak ÖZGÜRLÜK KAMPANYASI'nda birleşmeye, siyasal gündeme kendi talepleri ve mücadeleleriyle biçim vermeye çağırıyoruz." Bugün 141-142 etrafında başlayan tartışmaların, aslında düşünce ve örgütlenme hakkının kısıtlanıp, kısıtlanmayacağı biçiminde sürdüğü belirtilerek çağrı şöyle devam ediyor:

"Basın yayın araçları üzerindeki kısıtlamalar, baskı ve yasaklar sürdükçe siyasal eylem ve siyasal düşünce birbirlerinden ayrıldıkça, düşünce özgürlüğü bir hayal kurma özgürlüğünden ibaret kalacaktır.

DGM'ler kaldıkça, keyfi gözaltı ve tutuklamalar önlenmedikçe yasalar üzerindeki değişilikler kağıt üzerinde kalacak.

İşçi sınıfının, emekçilerin önemli bir kesimi grevli toplusözleşmeli sendikal örgütlenme hakkından yoksun bırakıldıkça, sendikal mücadele ve grev hakkı üzerindeki kısıtlamalar sürdükçe, sendikaların siyaset yapması yasaklandıkça, işçi sınıfının siyasal faaliyet özgürlüğü bir aldatmaca olarak kalacak.

Kürt ulusunun varlığı resmen tanınmadıkça, milyonlarca Kürt'ün kendi ana dillerini yayma, ulusal temelde ayrı örgütlenmelerini kurma, ulusal baskı ve asimilasyon politikalarına karşı direnme, kendi kaderlerini özgürce tayin etme hakları çiğnenmeye devam edilecek, daha fazla kısıtlanacak.

Toplumun yarısını oluşturan kadınlar üzerinideki resmi ve gayriresmi cins ayrımcı uygulama ve kısıtlamalar sürdükçe, bütün hak ve özgürlükler yarım kalacak"

Çağrıyı yayınlayan dergiler, *"Biz sınırsız düşünce ve ifade özgürlüğü istiyoruz. Düşüncelerimizi serbestçe yayabilmek, bunlar etrafında örgütlenmek, örgütlenmemizi geliştirip güçlendirebilmek istiyoruz. Sınıf ya da ulus temelindeki örgütlenmeler üzerindeki tüm yasakların kaldırılmasını, hangi siyasal hedefi ve hangi mücadele yolunu benimserse benimsesin bütün işçi sınıfı partilerine siyasal faaliyet özgürlüğü istiyoruz.*

Bu taleplerin en doğal sonucu olarak siyasal düşünce ya da eylemlerinden dolayı cezaevlerinde tutulanların salıverilmesini; siyasal düşünce ya da eylemlerinden dolayı işlerinden, okullarından, meslek örgütlerinden atılanların, yurttaşlıktan çıkarılan ya da çıkmak zorunda bırakılanların haklarının iadesini; siyasal eğilim ya da faaliyetlerinden dolayı kapatılan, faaliyeti durdurulan, mal varlıklarına el konan tüm işçi-emekçi örgütlerinin derhal gerçek sahiplerine iadesini; bu nedenle idam edilenlerin de aklanması da sağlanarak, siyasal düşünce ya da eylemlerinden dolayı idam tehdidiyle karşı karşıya bulunanların salıverilmesini, idam cezalarının kaldırılmasını istiyoruz.

Çağrı şöyle bitiyor: *"Bu amaçla sizi de, bu doğrultuda bir ÖZGÜRLÜK KAMPANYASI'nın örgütlenmesini, içeriğinin ve biçiminin belirlenmesini birlikte tartışıp kararlaştırmak üzere yanımızda görmek, sizin mücadelenize de omuz vermek istiyoruz.*

Bu kampanyanın şekillendirilmesinde ilk adım olarak yapılacak ilk toplantıya katılmanız dileğiyle. ■

BİR AÇIKLAMA

Behice Boran Anıt-Mezar Proje Yarışması Düzenleme Komitesi üyesi Müşfik Erem , kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla, gazetemize bir açıklama yaptı.

Mehmet Ali Aybar'ın, Cumhuriyet gazetesinin 23 Aralık 1989 günlü nüshasındaki açıklamasını düzeltmeyi amaçlayan açıklamasında, Müşfik Erem şunları dedi:

"Sayın Mehmet Ali Aybar'ın açıklamasını hayretle okudum. Açıklamada Sayın Aybar, Behice Boran'ın mezarı için düzenlenen proje yarışmasında, Danışman Jüri üyesi olarak görevlendirilmiş olduğunu gazeteden öğrendiğini belirterek, oldu bittilerden hoşlanmadığını bildirmekteydi. Oysa, yaklaşık 20 gün önce, bu konudaki görüşünü almak üzere kendisini evinden telefonla aramış ve "Böyle bir görevi memnuniyetle, onur duyarak kabul ediyorum" şeklinde cevap almıştım.

Sayın Aybar'ın geçen kısa süre içinde muhtemelen bazı etkilerle böyle bir görevden sarfı nazar etmiş olmasını anlamak ve değerlendirmek mümkün olabilir. Ancak inkarını anlamakta güçlük çektiğimi ve kişiliğiyle bağdaştıramadığımı üzülerek belirtirim.

OSMAN TEKE

Yaşamını barış, demokrasi ve sosyalizm savaşımına adamıştı.
Genç yaşta yitirdik.
Acımız büyük.

Nürnberg'deki TBKP'liler

mento dışındaki partiler ve diğer politik kişi ve gruplar da bu maddelerin kalkmasını savunuyor.

Sendikalar, meslek odaları ve diğer kuruluşlara görüşleri sorulmuyor. Çünkü onların politika yapmaları yasak. Ama onlar "gayri resmi" görüşlerini açıklıyorlar. Türk-İş kongresi, 141-142 ve 163. maddelerin kaldırılmasını, 1 Mayıs'ın kutlanmasını, sendikaların üstündeki yasakların kalkmasını..karar altına aldı. Meslek odaları yöneticileri yaptıkları açıklamalarda tüm yasakların kalkmasını savunuyorlar. Öğretmenler ve memurlar, başta 141-142 olmak üzere tüm yasaklardan en çok mağdur olanlar, örgütlenme hakları olmayan dünyanın "örnek"leri arasındalar. Aydınlar, bilim adamları 141-142 ile soluk soluğa yaşıyorlar ve yıllar boyunca ellerine kalem aldıklarında, bir kitapçının önünden geçiklerinde başta 141-142 ile karşı karşıya oldular, oluyorlar. Gençler, ne örgütlenebiliyorlar, ne siyasal partiye üye olabiliyorlar. Üstelik, gazete dergi okudukları için 141-142'den hepsi birer MÇ olma ile karşı karşıyalar. Ana dilini konuştuğu için 141-142 ile karşı karşıya kalan Kürt'ler, ana dillerinin konuşabilmek ve demokratik talepleri için bu maddeler başta olmak üzere diğer tüm yasakların kalkmasını istiyorlar. TİSK'in yeni başkanı **Refik Baydur** 'da yapılan söyleşide "141-142 ve 163 kalksın" diyor.

O zaman kim tartışacak? Geriye Ankara DGM savcısı **Nusret Demiral** ve onun gibi düşünen fanatikler kalıyor. Çağ dışı kalmış olan **Demiral vb.lerinin görüşleri tarihsel süreçte tartışılıp karara çoktan bağlanmış ve bu görüşler bir kenara atılmış.**

Adımlar'ında içinde bulunduğu ondört gazete ve dergi, 141-142 ve tüm yasakların kaldırılması yolunda **ÖZGÜRLÜK KAMPANYASI** için bir çağrı hazırladılar. **Sendikalar, meslek odaları, İHD, Halkevleri, ÇGD gibi örgütlenmeler, DİSK yöneticileri, 1402'likler, öğretim üyeleri, hukuk adamları, aydınlar, sanatçılar, marksist kişi ve çevreler, Demokrasi İzleme Komitesi üyeleri, Birlik Tartışmaları Düzenleme Komitesi ve basın çevresi'ne** gönderilen çağrı metninde, **"141-142 ve tüm yasakların kalkması için gelin içeriği ve biçimlenişi hep birlikte tartışalım"** deniliyor. Bu çağrıya kulak vermek değil, aktif olarak katılmak gerekli.

1990 yılına girerken düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üstündeki yasakların hala varlığı, ülkemizin bir ayıbıdır. Halkımızı bu çağdışılığa layık değildir. Çağdaş, demokratik bir Türkiye için en dört dergi ve gazetenin çağrısına katılarak, yasaksız bir Türkiye'yi tartışalım. Demokratikliğin örneği olacak böylesi forumları her yerde geliştirelim. Her düzeyde en geniş katılımı sağlayarak doğrudan demokrasi için adım atalım. ■

Kutlu ve Sargın 1990'a tutuklu girdiler

DGM YARGIÇLARI REDDEDİLDİ

Adımlar (Ankara) - Türkiye Birleşik Komünist Partisi önderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu, 15 Aralık 1989 tarihindeki 27. duruşmada salıverilmediklerinden, 1990 yılına, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde girdiler. Sargın ve Kutlu'nun avukatları, son duruşmada, **"İddia Makamının yanını tuttuğu, peşin hükümlerle hukuka ve yasaya aykırı davrandığı"** gerekçesiyle, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi heyetini reddettiler. Ancak, mahkeme heyeti, avukatların istemini, **"haklı ve inandırıcı olmadığı gibi, yasal dayanağının da bulunmadığı"** gerekçesiyle reddetti. Duruşma sonunda 16. kez dile getirilen salıverilme istemi ise, "Atılı suçların niteliği, kanıt durumu ve kanıtlarda bir değişiklik olmaması" gibi nedenlere dayanılarak reddedildi.

TBKP davasının son duruşması, Ankara'da yine sıkı önlemler altında yapıldı. Çevre Sokak'taki birkaç polis barikatını aşarak DGM binasına gelebilen dinleyicilerle, basın mensupları sıkı aramalardan ve kimlik kontrolünden geçirildiler. Demokratik Hukukçular Birliği'nden **Michael Sack**, **Münih Politik Göçmenler Kurulu'ndan Renate Rassmann**, Demokratik Türkiye Forumu'ndan **Manfred Schachinger**, Atina işçi Merkezi'nden **Nikos Gavras** ile Federal Almanyalı gazeteci-yazar **Hella Schlumberger** de bulunuyordu. Bu arada duruşmayı, İzmir Bağımsız Milletvekili **Kemal Anadol'un** yanısıra, **Prof. Sadun Aren, İdris Erdinç, Alaattin Taş** da izledi.

Duruşma sonunda, "gelecek oturumun günü" tartışma konusu oldu. Duruşma yargıcının belirlediği 15 Ocak tarihine itiraz eden **Nihat Sargın, "Yasada açık hüküm var, 30 günü geçemezsiniz"** dedi. Ancak yargıç, 30. günün pazara geldiğini belirterek duruşmayı 15 Ocak 1990 tarihine ertelediğini açıkladı. Duruşma salonunda tartışmayı izleyen dinleyiciler, heyetin tutumunu alkışlarla protesto ettiler.

Duruşmanın sona ermesinden sonra, Sargın ve Kutlu'nun avukatları, Bulvar Palas Oteli salonunda bir basın toplantısı düzenlediler.

Basın Açıklaması

Basın toplantısında yapılan açıklamada şu görüşlere yer verildi;

"Müvekkillerimiz Nihat Sargın ve Nabi Yağcı, 16 Kasım 1987 günü kendi arzu ve istekleri ile yurda döndüler. Daha müvekkillerimiz Nihat Sargın ile Nabi Yağcı'nın ülkeye dönmelerinden önce, 30 Ekim 1987 tarihinde, Ankara DGM Savcılığı, Ankara Emniyet Siyasi Şube Müdürlüğüne gönderdiği bir yazıda;"... TİP ve TKP Genel Sekreteri olan sanıkların Türkiye'ye giriş yaptıkları takdirde komünist amaçlı cemiyet yöneticisi olmak suçlarından derhal yakalanıp C.Savcılığımızdan sorgulanmaları ve delillerin toplanması amacıyla gözetim istenmesi ve bu konudaki gelişmeler hakkında C. Savcılığımızla temas edilmesi rica olunur " denilmekteydi. (1. K...15.k..dizi 4-5) Yani müvekkillerimizin gözaltına alınmalarıiçin emir, daha dönüşlerinin 18 gün öncesinde verilmiş. Bu emir yerine getirilerek, "... 16.11.1987 günü Türkiye'ye ilimiz Esenboğa Hava Limanından giriş yaptığı sırada DGM C. Savcılığının emirleri gereği yakalanarak gözetim altına alınan..."

Yurda kendi istekleri ile gelen müvekkillerimiz, 'yakalanarak', tabiri kullanılarak göz altına alındılar ve Emniyette çeşitli işkenceler uygulanarak 2.12.1987 tarihine kadar tutuldular. 11 Mart 1988 günü iddianame yazıldı ve DGM Savcısı Demiral'ın "yüzyılımızın davası" diye nitelediği dava açıldı. 8.6.1988 tarihinde başlayan duruşmalar devam ediyor.

İddianame de müvekkillerimize yöneltilen suçlamalarda T.C. Kanununun 140.. 158...159... 212. ve 142. maddelerine aykırılık iddiaları yer almaktadır. ancak asıl suçlama 141. maddeye dayandırılmaktadır. 231 sayfa tutan iddianamede müvekkillerimiz 1960'lardan,1970'lerden söz edilerek suçlanıyorlar. İddianame somut ve belirli bir suçlama getirmiyor.

Somut bir takım suçlamalarla dolu ve bunun en açık örneği iddianamenin 14.cü sayfasında yer alıyor. "Komünist Düşünce Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarında cezalandırılmıştır." Müvekkillerimizin sorguları 4 Kasım 1988 tarihinde bitti. O tarihten itibaren her celse tahliye talebinde bulunduk. Tutuklama şartlarının Anayasamızın 19., CMUK'nun 104. maddesinde tayin edildiğini buna göre;

a) Tutukluluğun zorunluluk halinde uygulanan intisnai bir tedbir kararı olduğu,

b) Tutuklama kararı verilebilmesi için sanığın suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunması gerektiği,

c) Kuvvetli belirti bulunması halinde ayrıca sanığın kaçması, delilleri yok etmesi, değiştirmesi hallerinin varlığı halinde tutuklama tedbirinin uygulabileceğini tekrarlayarak mahkeme önünde 16 defa tutukluluk halinin devamının yasal koşulları ve fiili nedenleri olmadığını açıkladık.

Tutukluluğun yasal koşullarını, T.C. Yasasının 141. inci maddesi etrafında dünyadaki ve özellikle Türkiye'deki tartışmaları, Cumhurreisinin, Başvekilinin, Dışişleri Bakanı'nın bu konuda beyanlarını bu madde etrafında yapılan tartışmaları belirttik. Yasa hükmündeki antlaşmaları ve bu antlaşmaların getirdiği zorunlulukları anlattık.

141.-142. maddelerin tartışıldığı bir ortamda "Kuvvetli belirtinin " yerini eylemin suç oluşturmıyacağına yönelik "Kuvvetli Şüpheye" bıraktığını, müvekkillerimiz için kaçma fiilini düşündürecek bir vak'anın söz konusu olmadığını, onların kendi istekleri ile döndüklerini anlattık. Ayrıca, Mahkemeden, verdiği kararları yasal gerekçelere dayandırmalarını talep ettik.

Netice hiç değişmedi. Mahkeme, " İsnat olunan suç vasfına" , "Tevkif tarihine" göre gerekçesiyle taleplerimizi reddetti. Yasalarımızda tutuklama, hiçbir suç için zorunlu bir önlem değildir. Tutuklama yasal şartları varsa uygulanabilecek bir tedbirdir.

Tevkif tarihi'nin gerekçe olarak yazılması ise daha gariptir. Sanki mahkeme bir cezaya karar vermişte onu uygulamaktadır. Netice olarak, mahkeme iddianamedeki iddiayı benimsemiştir. Henüz duruşmalar devam ederken, henüz delillerin tamamı okunmadan, henüz tevsii tahkikat talepleri bildirilmeden ve henüz savunmalar yapılmadan mahkeme peşin bir hükme varmış ve iddianın yanında yer almıştır ve mahkeme müvekilleerimize haksızlık etmektedir.

Tarafsız olarak yargılama yapmak zorunda olan mahkemenin peşin hükümle hareket ettiği, müvekkillerimize haksızlık yapıldığı ve demokrasinin mahkeme kanalıyla cengellendiği düşüncesiyle ve müvekkillerimizin tarafsız bir mahkemede yargılanmalarını teminen, CMU. Kanununun 23-24. maddelerinin verdiği yasal hakkımızı, yeni mahkeme heyetini "red hakkını kullandık".

Yerli ve yabancı basın temsilcilerinin yanısıra çok sayıda avukat ve dinleyicinin katıldığı basın toplantısında söz alan **Av. Necla Fertan ve Av. Bahri Bayram Belen, TBKP** Davası'nın başlangıcından bu yana geçirdiği aşamaları anlattılar ve gazetecilerin sorularını yanıtladılar. ■

HATAY DUMLUPINAR



141-142 tartışması ve insan hakları

DEVLETİ İNSANLARDAN KORUYACAKSAK, DEVLET KİMİ KORUYACAK?

■ Bahri B.Belen

Temel hak ve özgürlükler tartışılmaya başlayınca, özellikle devletin korunması gereksinimi gündeme geliveriyor.

Özellikle düşünce ve vicdan özgürlüğü -ki buna 'düşünceyi ve inancı' açıklama özgürlüğü demek doğrusudur -söz konusu olunca, tehlikeli ya da zararlı düşüncelerin kime zarar verip, ne için tehlikeli olacağı ortaya çıkıyor.

Eğer "devlet" korunması gereken bir olgu ise, bunun ne ve kime karşı korunacağı sorusuna da yanıt aranacaktır. Ya da bu soruların yanıtları hazırdır. Genellikle ülkemizde bu sorulara yanıt, kısaca, 'yıkılmaya karşı korumak, dışdaki düşmandan ve içteki tehlikeli zararlı düşünce sahiplerinden korumak' şeklindedir.

Bu yanıtlara karşı düşünen insan, doğal olarak yıkılması istenmeyen devlette yıkılacak nedir sorusunu, araştırılması gereken temel sorun olarak önüne koyacaktır. İkinci olarak çözümlenmesi gereken soru ise, göreceli olarak açık olan düşman yanı sıra tehlikeli ve zararlı düşüncenin düşünceyi kime göre belirleyeceğiz. Bir başka biçimiyle de tehlikeli ya da zararlı yanlış düşünceyi açıklamayı, ifade etmeyi yasaklarsak, devleti korumuş olacak mıyız?

Devlet bir bina değil ki, çürük, hileli malzemeyi kullanmadan yapıp rutubetten uzak tutup koruyalım. Ya da devlet etrafı dikenli tellerle çevrili bir çiftlik, tanrısal ve ulvi bir ruh değil. Devlet insanlık tarihinin gelişme sürecinde ortaya çıkmış soyut bir işleyiş yöntemi, bir tür somut organizasyondur.

Soyut olarak ortaya çıkan bu somut organizasyon meşrutiyetini nereden alırsa alsın (bazılarına göre tanrı ya da kilise, bazılarına göre ulus), sonuçta insanlarla var. İnsan ve insanların mutluluğu için kabul edilebilir bir kavramdır. İnsan ve insanların mutluluğu, insanın ve insanlığın sürekli gelişmesiyle sağlanacağına göre, bu gelişmeyi sağlayan insan düşüncesinin işlevselliğe kavuşmasının zorunlu koşulu bilgilenme ve ifade etme, yeni bilgilerle eksiksiz düşünüp gelişme yolu arama sürecidir. Bu, korunması gereken temel değerdir.

Çağdaş devlet, varlık nedeni olacak bu değeri kavradığı ve bunun gelişme olanaklarını organize edebildiği ölçüde, meşru ve işlevsel olacaktır. İnsan ve insanlığın mutluluğuna, bu nedenle gelişmesi sürecine işlevsellik getirdiği sürece meşru olan, insanların dışında ayrıca korunulacak bir varlık olmayan soyut devleti korumaya kalkarsak, devlet kimi koruyacaktır? Eğer insanlardan korunan devletin koruyacağı bir şey var deniyorsa, gerçekte bu bir sınıfın ya da çıkar grubunun çıkarlarından başka bir şey değildir. Bu nedenledir ki, burjuva devleti burjuvazinin, işçi sınıfı devleti de başlangıçta işçi sınıfının çıkarlarını koruyacaktır.

Öyleyse yukarıdaki soruları yalın bir şekilde yanıtlayabiliriz:

"İnsana karşı korunmak istenen, devlette yıkılmasından korkulan asıl şey bir sınıf veya çıkar grubunun çıkarlarıdır.

"Dıştaki düşmana karşı soyut devlet ve hatta somut organizasyon koruyucu olamaz. Olamaz çünkü, dış düşmanla işbirliği yapan, halkının çıkarlarının, halkının dışındaki kişi, kurum ya da halklara devre hazır olan erk sahiplerinin yönetimindeki devlet güvence altında değildir. Güvence bu erki elinde bulunduranlara başkaldırma, bağımsızlık savaşı veren insanda ve halktadır.

"Nasıl ki, dış düşmana karşı gerçek güvence soyut devletten çok insan ve halk ise, insanın ve halkın mutluluğunu, bunun için bireysel ve toplumsal gelişmenin güvencesini de insan oluşturur. İnsanın özgür bilgilenme ve etkilenme ortamında harmanladığı düşüncelerin açıklanmasının önlenmesi soyut devlet için güvence de değildir.

"...özellikle geri kalmış/ gelişmekte olan ülkelerde insan haklarına aykırı uygulamalar, 'devleti korumak' bahanesine dayanan ve insan haklarını sınırlamak amacına yönelik askeri darbeler birbirini izliyor. Dünyanın birçok ülkesinde ırk ayrımcılığı, işkence, hoşgörüsüzlük gibi insan haklarına saygınlık, insan haklarının varlığı koşulları ile çelişen uygulamalar gerçekleştiriliyor..."

(Prof.Dr.Çetin Özek- İstanbul Barosu'nun İnsan Hakları Haftası paneli'nde sunduğu 'İnsan hakları kavramında yeni anlayış ve sınırlamalar' adlı bildiriden s.2-3)

İnsana karşı korunmak istenen, devlette yıkılmasından korkulan asıl şey, bir sınıf çıkar grubunun çıkarlarıdır. Birine göre zararlı olan düşünce, diğeri için yararlı olabilir. Birisi için tehlikeli olan, diğeri için tehlikesizdir. Tehlikeli ya da tehlikesiz, zararlı ya da zararsız düşünce ayrımı anlaşılır değildir.

Düşünceyi ölçmek devletin işi değildir

Birine göre zararlı olan düşünce, diğeri için yararlı olabilir. Birisi için tehlikeli olan, diğeri için tehlikesizdir. Tehlikeli ya da tehlikesiz, zararlı ya da zararsız düşünce ayrımı anlaşılır değildir. Düşünce doğru ya da yanlış olarak ayrımlanabilir ki, bu ayrımda doğru yanlış yargısı yine görecelidir.

Tehlikeli olan düşünce açıklanmayan düşüncedir. Düşünen süje için tehlikelidir. Çünkü dışa yansımayıp irdelenmeyen düşünce düşünen insan için bir kuruntu olarak kalacaktır. Toplum için tehlikelidir. Çünkü açıklanmayan düşüncenin yanlışlarını önleme olanağı yoktur.

Zararlı düşünce de açıklanmayan düşüncedir. Açıklayamadığı düşüncesini irdeleyememekten ve toplumu, diğer insanlar vereceği olası yararından yoksun bırakılan insan için ve insanlık için zarar vardır.

Tehlike ve zarar, insanların düşüncelerini açıklamasına sınıf ya da çıkar gruplarının ya da onların siyasa erki durumunda olan devletin normatif yada normatif olmayan yollarla ya da zorla engel olmasındadır. Bu nedenledir ki, insanın gelişmesine ve mutluluğuna katkısı olduğu sürece meşru olacak devlet için iki temel çatı sözkonusu olabilir.

Doğuştan, devredilemez, vazgeçilemez olan insan haklarının en başında gelen düşünce ve inanç özgürlüğünü (açıklamak ve örgütlemek biçimiyle) kabul edenler, hatta buna sınır konmaması gerektiğin söyleyenler bile, sonuçta bu hakları soyut devlette ifade ettikleri bazı çatılarla sınırlamak istemektedirler. Bu çatıda ülkenin ve ulusun bölünmezliği, kutsal Türk devleti gibi birçok kavram da yer alabilir.

Artık devletin korunması amacı, insan haklarının güvencesi gerekçesiyle haklı görülebiliyor. Devlet korunmalı, çünkü korunmayan devlet, insan haklarının kullanılmasına yardımcı olamaz.

Oysa demokrasi, insanın mutluluğu ve gelişmesi sürecinin temeli olan düşünce ve inançları kısıntısız açıklama ve bu düşünce etrafında örgütlenebilme olanağı, başkalarına düşüncelerini ve inançlarını zorla kabul ettirme yasağı olduğu için, böyle bir çatı insan doğasına aykırı değildir. İnsanın ve insanlığın gelişme sürecinin önünde bir engel olamadığı için, temel bir çatıdır.

Akılcılık, düşüncede ve inançta, insan aklın dışında doğrulara inanmak ya da inanmamak baskısından, zorundan kurtaran, aklın önündeki süjeler dışında, objeleri de ortadan kaldıran penceredir.

İnsan mutluluğu için kendi gelişmesini ve toplamsal gelişme katkısını özgürce belirleyebilecek erki elinde bulunduranların koyacakları yazılı ve yazısız birçok kural, kendi açısından haklı ve meşru çatılar koyabilir. Ne var ki, bu çatılar sonuçta insanın, insanlığın mutluluğu ve gelişmesi için nihai karar merci olan insanın gelişmesinin önüne engeller koymaktan başka bir işe yaramaz. Ancak demokrasi ve akılcılık insanın kendi için önceden koyduğu bir sınır olarak kabul edilebilir. Çünkü en sağlıklı ve denetlenebilecek biçimi insan ve düşüncesidir.

Devletin korunması ve İnsan hakları sentezi

Önceleri devletin korunması başlıbaşına bir amaç edinen, bu amaç içinde insan haklarını kısıtlayıp, kullanılmaz hale getiren düşüncelerde bile değişimler olmuştur.

Artık devletin korunması amacı, ancak insan haklarının güvencesi gerekçesi ile haklı görülebiliyor. Devlet korunmalı, çünkü korunmayan devlet, insan haklarının kullanılmasına yardımcı olamaz.

"...İkinci dünya savaşının nihayete ermesinden itibaren ve özellikle 1960'larda bu yana adeta toplumların varlığını kabul etmek uygun olacaktır.. İhtiyar dünya 21.Yüzyıla, insan hakları faktörü daha güçlenerek girecektir. Bu itibarla dünya tarihinin içinde bulunduğumuz 21.yüzyılda daha da yoğunlaşarak devam edecek bu çağını 'insan hakları, temel haklar' dönemi olarak tanımlamak herhalde yerinde olacaktır. Irkları, renkleri, cinsiyetleri, siyasi rejimleri, toplumsal yapıları ne olursa olsun bu dönemin bütün insanları ve toplumları ve devletlerin, nüfus unsurunu oluşturan milletlerin fertleri için ortak kamu, temel, insan haklarının varlığını kabul etmesi sürekli vurgulanıyor. Devletlerin ise bu haklara saygı göstermeleri, gerçeklik kazanmaları, kazandırmaları bir nevi devlet yükümlülüğü olarak ortaya çıkıyor. Bu maksatla meydana getirilmiş milletlerarası hak bildirileri pozitif geçerlilik ve müeyyide kazanıyor...)"

(Prof.Dr.Sulhi Dönmezer, adı geçen panelde sunduğu 'İnsan hakları ve devletin korunması' adlı bildiriden.)

Sayın Dönmezer bu değerlendirmesine karşın,'...bu hak ve hürriyetlerin kullanılma şekli itibariyle devletin toprak bütünlüğüne, milli güvenliğine, kamu güvenliğine, düzenin savunulmasına, halkın refahına, suçların önlenmesine, sağlık ve ahlaka, kişilerin şöhret ve şereflerine, temel haklarına, yargı gücünün otoritelerine ve tarafsızlığına zarar vermek 'ihtimalini'..devleti korumak üzere alınabilecek tedbirlerin ve ihdas olunabilecek suçların alanları için, bu nedenle hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması nedeninin gerekçeleri göstermiştir.

Doğal olarak bu ölçeklerde, sınırlandırılmayacak hiçbir hak özgürlük kalmaz. Oysa insan hak ve özgürlükleri, devletin müdahale alanı dışında tutulması gereken, insanlar çizecektir.

İnsanın bilgilenmesini, insanın gelişmesini ve özgürleşmesini engelleyecek hiçbir sınır insanın dışında soyut olan devleti korumak için konulmamalıdır. Bu tür sınır hatta düzenlemeler sonuçta doğrudan insanın gelişmesine, özgürleşmesine, insanlığın ilerleyip mutlu olmasına konulmuş bir sınırdır. Bu sınırda mutlak soyut devletin dışında bir sınıf ya da çıkar grubunun menfaatleri yatar. Çağdaş ceza hukuku da insan haklarını ve özgürlüklerini korumak amacıyla 'yaşam, fiziki bütünlük, kişi özgürlüğü, şeref, özel ya da kamusal mülkiyet'e yönelik 'hukuka aykırı fiilleri' (niyet davranış ve düşünceleri değil) birlikte yaamanın koşulların sağlamak için yaptırımlar düzenlenmelidir. ■

1990'lı yıllar içinde

YENİLENME TÜRKİYE'NİN GÜNDEMİNDE

■ Zülfü Dicleli

1980'lar Türkiye tarihinin en acı yılları oldu. dünya'da yeni bir aydınlanma çağının ilk filizlerinin boy attığı bu yıllarda, Türkiye kendi filizlerini yoketmekle meşguldu. Şimdi 1990'ların eşiğinde dünyadaki derin değişikliklere çaresiz, şaşkın bakıyor.

Herkes dünyanın değiştiğini görüyor. Ama bu değişiklikler bir türlü Türkiye'nin sınırlarından içeri giremiyor. Türkiye'nin sınırları içinde ise sorunlar her yıl daha ağırlaşıyor. Enflasyon, gelir dağılımındaki adaletsizlik, dış borçlar, öte yandan hava kirliliği, doğal çevrenin tahribi gibi sorunlar, genel olarak işçilerin, gençlerin, kadınların ve Kürtlerin sorunları on yıl öncesine oranla bugün çok daha derin, çözümü çok daha zor. Bunlara ek olarak, uzun yıllar gelişmeyi önlemeye aday bir sorun, bilimsel- teknolojik yoksulluk sorunu kendini iyiden iyiye duyurmaya başlıyor.

Sorunlar, onların çözümüne yeni tarzda yaklaşılmadığı için daha ağırlaşıyor. Politik sistemimiz ve yapılarımız eski tarz düşünmeye ve davranmaya devam ediyor. Devlet de partiler, sendikalar, öteki kamuoyu odakları da, varlık nedenlerini ve işlevlerini hala onlarca yıl önce belirlenmiş anlayışlara göre tanımlıyor, eski kimliklerini koruma içgüdüsüyle davranıyor. Oysa koşullar değişiyor. O nedenle hiç kimse hiçbir amacına ulaşamıyor. Çözümsüzlük, her sorunda kilitlenme, yaşanıyor.

1989'da bu her alanda belirginleşti. 1990 Türkiye'nin kimlik bunalımının, değer sistemlerindeki parçalanmanın daha derinleştiği bir yıl olmaya aday

Çıkış yolu, Türkiye'nin kendisini yenilemesinde. Hangi temelde bir yenilenme Türkiye'nin önünü açabilir?

Herkes "çağı yakalamak"tan sözediyor. O zaman yaşadığımız çağın özelliği nedir, sorusunu yanıtlamalıyız. Şimdi daha belirginleşiyor, dünya yepyeni bir yere doğru gidiyor. Tarihte ilk kez, bütün insanlık tarafından aynı şekilde paylaşılan, bütün insanlığı aynı şekilde motive eden ve hareketlendiren değerler oluşuyor. Bu değerler, evrensel demokrasi değerleridir.

İnsanların birey olarak ve kollektif dolaysız politika yapmaması, şiddetin insan yaşamından dışlanması, yönetimde, mülkiyette, ideoloji ve düşüncede çoğulculuk ve bütün bu çeşitliliğe rağmen mutabakatlar temelinde hep birlikte gelişme; bunlar gerek devletlerin arasındaki ve içindeki, gerekse partileri, öteki örgütlerin ve hareketlerin arasındaki ve içindeki ilişkilerin yönlendiricisi olmaya aday duruma geliyor.

Genel olarak Türkiye ve özel olarak tek tek her politik ve toplumsal güç kendini bu değerlere göre yeniden tanımlayıp, bunları gerçekleştirmeye soyunabilecek mi? Türkiye'nin sorunu bugün budur.

Elbette herkes bu değerlere kendi tarzında, kendi sınıfsal ve ideolojik konumlarından, kendi tarihsel deneyimleri temelinde yakınlaşıp, özümseyebilir. Bu özümseme sınıfsal-ideolojik farklılıklara yeni bir nitelik kazandırmakla birlikte, bunları ortadan kaldırmayacaktır. Ama tarihte ilk kez ortak paylaşılan değerler temelinde birlikte yol alma olanağı ortaya çıkacaktır. onun için, bütün sorunların çözüm yolu, böylesi bir yenilenmede.

Ve herkes açısından bu, sancılı, yeninin cazibesi ile eskinin ataleti arasında mücadele dolu, gitgelli, farklı hız ve yoğunluklarda yaşanacak bir süreç olacaktır. Ama bunu göze almaktan başka çare yok. Türkiye evrensel demokrasi değerlerini yaşama geçirmeden ayakta duramaz.

Öte yandan şu da açık, deneyle sabit; Kimse tek başına ne kendini, ne Türkiye'yi yenileyebilir. Her iki sorunu süreç içinde birlikte çözecek olan, olanaklı olduğu kadar geniş politik ve toplumsal güçler arasında evrensel demokrasi değerleri çevresinde bir mutabakatın oluşmasıdır, bu doğrultuda çaba harcanmasıdır.

1990'da bu doğrultuda hızlı adımlar atmak zorundayız. Eğer bu yıl içinde parlamento içindeki ve dışındaki muhalefet partilerinin, demokratik kuruluş ve hareketlerin, geniş aydın çevrelerin demokratik bir anayasanın temel ilkeleri ve demokratikleşmenin temel görevleri çevresinde bir ilk anlaşması sağlanabilirse, o zaman "Özal'ın başkanlık sistemi"ne karşı mücadele ve erken seçim zorlaması da gerçek bir anlam kazanacaktır. O zaman sorun Türkiye'nin demokratik yenilenmesi için anlaşmış güçlerin işbaşına gelmesi için mücadele haline gelecek, halkın paylaştığı ve aktif katıldığı bir karakter kazanacaktır. Bu durumda politik gelişmedeki mevcut tıkanıklık ve istikrarsızlığın aşılması olanaklı olabilecektir.

Burada özellikle marksistler, sosyaldemokratlar, yeni sol çevreler, yeşiller, çevreciler ve feministler içinde yenilenmenin ve yakınlaşmanın rolü büyük olacaktır. 1990'ın bu yönde bir dönüm noktası olmasını sağlamalıyız.

Halkın dolaysız politika yapmaya başlaması ve her türlü şiddette karşı demokratik mücadele olmadan Türkiye'nin yenilenmesi gene sözkonusu olmayacaktır. Artık insanların kendi görüşlerini açıklamak, kendi çıkarlarını savunmak, politikaya katılmak için alanlara çıkması, gösteri ve yürüyüş düzenlemesi, toplantılar yapması, greve gitmesinin önündeki bütün sınırlayıcı ve baskıcı engeller kaldırılmalı, bunlara karşı şiddet ve şiddet tehditine son verilmelidir. insanların topluca alanlara çıkıp görüşlerini açıklaması bu ülkeyi yalnızca güzelleştirir.

Çağdaş, geniş, yığınsal, demokratik bir yasal KP kurulması için politik faaliyet ise, ancak bütün bu bağlamların içine oturursa, başarılı olacaktır. ■

DÜNDEN SONRA YARINDAN ÖNCE

■ Yalçın Ergündoğan
Muhteşem Özdamar

Komünistler açık kimlikleriyle kamuoyunun önüne çıktılar, çıkmaya devam ediyorlar. Bu çıkışlar bize son derece önemli sonuçlar veriyor. En başta da yasal çalışmayı kazanma hakkının ne denli gerçekçi, yaşamda karşılığı olduğunu gösteriyor.

Dün öngörülerle, varsayımlarla hareket ederken, bugün sonuçlara göre değerlendirme yapıyoruz. Bu sonuçlardan en önemlisi ortaya çıkan durumun garipliğidir. Şimdi ortada hukuk açısından, siyasi partiler mevzuatı açısından varolmayan, ama toplumda varlığı kabul edilen bir parti fiilen vardır. İstanbul Valisi'nin merkez yöneticilerinin basın toplantısına bu gerekçeyle izin vermemesi dikkat çekicidir. Öte yandan, yine aynı partinin Başkanı, Genel Sekreteri ve bazı Merkez Komite üyeleri aynı nedenlerle tutuklu bulunuyor. Benzeri nedenlerle, binlerce insan cezaevlerinde ya da yurtdışında çile çekiyorlar. Bu durum kamu vicdanında onulmaz bir yara açıyor ve şu haklı soruyu gündeme getiriyor. "Kutlu-Sargın ve tüm politik tutuklular rejimin rehineleri midir?"

Şimdiye kadar izlenen politika, 141-142 davalarının, Kutlu-Sargın davasının yalnızca bir politik dava olduğunu göstermekle kalmadı. Komünistlerin açık faaliyete geçtikleri açıklamalarıyla birlikte, bu davaların hukuki karakterini yitirdiğini kanıtladı. Tüm bu davalar hukuksal açıdan geçersiz duruma düşmüştür. Bu nedenle, tüm politik tutuklular bir an önce serbest bırakılmalı, kamu vicdanı rahatlatılmalıdır. Böyle bir görünüm, çağı yakalamak isteyen Türkiye'nin itibarını da zedeliyor.

Öte yandan, oluşan bu fiili durumla birlikte, rejimin sistemi çatlamıştır. Rejime şemsiye işlevi gören bu sistem çok yönlü bir mücadeleyle sarsıntıya uğruyor. 1402'lik devlet görevlilerinin yeniden iş başına dönme girişimleri, Danıştay'a yapılan bir müracaat sonucunda hükümetin güvenlik soruşturmaları konusunda Danıştay kararlarına uymak zorunda kalacağını açıklaması, memurların sendika kurma hakkı için mücadelesi, öğrencilerin özgür siyaset yapma istemleri hukuk sistemindeki çatlağı derinleştirici bir rol oynuyor. Böylece atılan her adım, demokratikleşme yönündeki her girişim yine bir fiili durum yaratıyor. Dünyadaki son gelişmelerden etkilenen siyasi odaklar, en başta da hükümet bu durumu suskunlukla geçiştirerek kabullenmeyi yeğliyor. Adeta bir bekle gör, politikası öne çıkıyor. Bu şekilde somut sonuçların elde edilmesini mümkün olduğunca ertelemeye, geciktirmeye gayret ediyor. Bu noktada somut kazanımlar elde etmek, müdahaleci ve önerici tutum alabilmek yaşamsal bir önem kazanmaya başlıyor.

Hukuk sistemindeki çatlağı bir rejim sorununa dönüştürebilmek için kaynağa yönelmek gerektiği kanısındayız. Tüm yasalar, kaynağını Anayasa'dan alıyor. Rejimin karakteri ana belge olaral Anayasa'da somutlanıyor. Dolayısıyla suyun başında, Anayasa'da bir değişiklik olmadıkça rejimde köklü bir yenilenme olasılığı yoktur. Bütünsel bir demokratikleşme hedefi ve özgürlük mücadelesi Anayasa'da somutlanmaya doğru gidiyor. Üstelik toplumsal zeminde elde edilen meşruiyet enine boyuna genişleme ve derinleşmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç aynı zamanda güvence altında da olmalıdır. Bu güvencenin temel belgesi olan Anayasa sorunu bu çerçevede yeniden ayrı bir önem birliği oluşmuş bulunuyor.

Şimdi sorun, yeni bir Anayasa'nın hazırlanmasında ulusun tüm kesimlerinin mutabakatının sağlanmasını çözebilmek olarak beliriyor. Bu mutabakatın sağlanmasında da komünistlere önemli bir rol düşüyor.

Kamuoyunun önünde

Komünistlerin yaratılan fiili durumlarla, siyasal yelpazede yerlerini almak üzere kamuoyunun önünde siyaset yapmaları, oynayabilecekleri rolün yolunu açmış bulunuyor. Dün politika yaparak sürdürebilir. Kamuoyuna yalnızca "yasaklardan kurtulmak" istemi ile değil, ülke sorunlarına ilişkin bizlerin de görüşleri olduğunu vurgulayarak çıktık.

Demokrasinin, insan haklarının, çoğulculuğun, her alanda katılımcılığın ve sosyalizmin partisini tüm Marksistlerle birlikte kurmak isteğimizi ortaya koyduk. Şimdi, merak edilen bir parti ve "merak edilen insanlar" konumundan çıkıyoruz. Kamuoyunun beklentisi başka yöne kayıyor. "Nasıl insanlar" sorusunu, "ne diyorlar" sorusuna dönüştürmeyi bilme becerisini göstermeliyiz.

İnsana, onun emeğine ve düşüncesine saygılı bir profil çizerek emek insanlarına özgü alçakgönüllü bir davranış biçimi ile günlük yaşamın içinde yer almalıyız. Yığınların içiniden ses vermenin her zamankinden daha fazla önem taşıdığını görebilmeliyiz. Toplumun tüm dinamik kesimlerinden, işçilerden, aydınlardan, kadınlardan ve gençlerden destek görmeyen bir partinin ne çağı yakalayabileceğine, ne de yığınsal olabileceğine inanmıyoruz.

Oysa ki, iç tartışmaların, kamuoyunun gözlerini üzerimize çevirdiğini unutturmayacak serinkanlılık içinde, politika üretebilir, toplumsal rol oynayabilir bir sağduyu ile sürdürebilme becerisine sahip olduğumuza inanıyoruz.

Bir yandan tüm iç faaliyetimizi ve kadrolarımızı kuruculuk hareketinin örgütlenmesine yöneltirken, diğer yandan da kamuoyunun önünde komünist profili görüşlerimizi açıklayarak çizebilmeliyiz.

Dün başaramadıklarımızı, "dünden sonra, yarından önce", bugün başarabilmek, yaşamın gerçekliğini yakayalabilmenin önünü açacaktır. ■

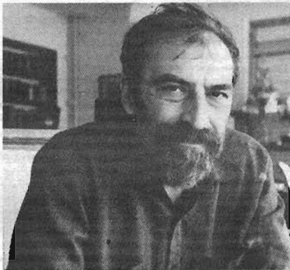
Değişen dünya, yeni Türkiye tartışması

Murat Belge

"BİZ TÜRKİYE'YE NE ÖNERİYORUZ?"

■ Semih Gümüş

Sosyalizmin, komünizmin bittiği değil, başladığı kanısındayım. Ama bu da daha çok bir potansiyel durum değerlendirmesi. Eskisinden daha iyi bir biçimde başlayabileceği bir birikime sahip. Fakat bu da sosyalizmin içindeki bireylerin yapacaklarına ve çıkartacakları derslere bağlı.



Dünyamızın yaşadığı değişim süreci, çoğu zaman demokratik biçimlerde, son Romanya örneğinde de görüldüğü gibi, kimi zaman da son derece sancılı biçimlerde ilerliyor. Başta Avrupa, bütün dünya değişiyor ve elbette sosyalizmin kendini şiddetle yenilemesi gereksiniminin dürtüsüyle. Şimdilik kapitalist dünyanın sosyalizmin kendini değiştirme dinamiğine koşut bir dinamizm içine girdiğine pek tanık olunmadı.Şu var ki, aynı değişim süreci eninde sonunda dünyanın başka bölgelerini de kapsayacak.

Peki ya Türkiye? En umutsuz olanlarından biri ama, bizim ülkemiz, o bu değişim sürecine nasıl katılacak? Çok ama, pekçok engeli aşarak herhalde. Bugüne kadarki devlet ve hükümet etme biçimleri topyekün terkedilerek, insanı ve haklarını temele alarak. Türkiye solu da bu değişimin katalizörü olacak. Daha doğrusu, olmalı. Bunun için yeterli birikime de sahip üstelik.

Murat Belge, 1990'ların ana konusunu değerlendirdi. Kendi özgün görüşleriyle, kendisiyle başlatmayı düşündüğümüz tartışmaya geniş bir çerçeve sunabildiğini düşünüyoruz. Tartışma konumuzun bir cümleyle özeti ise, şöyle: Değişen dünya, yeni Türkiye.

- Geçtiğimiz bir yıla sığan olağanüstü değişiklikler yaşadı dünyamız. Stalinci, otoriter - bürokratik sosyalizm biçimi iflas etti. Kimilerince sosyalizm bitti, kimilerince sosyalizmin revizyonist varyasyonu. Her ikisi de sosyalizmin geleceği karşısında umutsuz. Gerçekten böyle mi düşünmek gerekir.

Belge: 89 yılı Doğu Avrupa sosyalizmi dediğimiz olayın sonu oldu. Bu toplumlarda önemli değişiklikler oldu, olmaya da devam edecek. Yugoslavya'nın sorunları var, Arnavutluk ise sorunsuz toplum görünüşünü sürdürüyor. Kuzey Kore, Küba gibi yerlerde de değişim henüz bir etki yaratamamış ama, oralarda da yaratacaktır. Bu durumu şöyle tanımlıyorum; Sosyalizmin tarihöncesi (prehistoriası) bitti. Sosyalizm, kapitalizmi aşacak, daha geniş ve derin bir insanlık kavramı yaratacak bir sistem olarak düşünülmüştü. Çok önemli öznel etkenlerle karşılaştı. Bunların başında stalinizmi saymak gerekiyor. Çünkü, birbirinden farklı tarihlere ve toplumsal yapılara sahip olan ülkelerde de bir tür kaçınılmazlık kazandı; meşruiyet değil de, bir tür 'başka türlü yapılamazlık', örgütlenme anlayışı olarak egemen oldu. Çekoslovakya gibi ileri bir toplumla Küba ve Kuzey Kore gibi toplumlarda aynı tür siyasi örgütlenme çatısı kuruluyor. Demek ki öznelliğin nesnelliğe galebe çaldığı bir durum var ortada. Fakat bu da çok uzun süre egemen olamıyor. Marks, " sosyalizm gerçekleşince, insanlığın tarihöncesi bitecek," demişti. Tarih tam öyle yürümedi. Sosyalizm kendi tarihöncesini yazmak zorunda kaldı, bir hayli de zaman aldı bu.

Açıkça belirtmek gerekirse, sosyalizmin, komünizmin bittiği değil, başladığı kanısındayım. Ama bu da kesinlik taşıyan bir tahmin değil, daha çok bir potansiyel durum değerlendirmesi. Eskisinden daha iyi bir biçimde başlayabileceği bir birikime sahip. Fakat bu da sosyalizmin içindeki bireylerin yapacaklarına ve çıkartacakları derslere bağlı.

- Asıl olarak Avrupa merkezli bir değişim yaşanıyor. Bu köklü değişikliklerin sonuçlarını "yalnızca sosyalist ülkeler için mi, yoksa bütün bir Avrupa için mi değerlendirmek gerekir?

Belge: Gene, sosyalizm bitti diyerek bundan bir sevinç payı çıkaranlarla ilgili aykırı bir görüşüm var: İleri kapitalist ülkeler de başta olmak üzere, dünyada bütün insanların sorunları var. Değişmesini istedikleri şeyler var. Ama 89'a kadarki dünya konjonktüründe, "ben sosyalizmim" diyen bir rejim vardı. Dünyanın oldukça geniş bir bölgesinde, bence bir heyula gibi oturuyordu. Dolayısıyla insanlara "sosyalizm iyidir" demek güçleşmişti; çünkü, ortadaki pek de parlak bir örnek değildi. Bu şekilde varolan sosyalizm, kapitalist dünya tarafından bir avantaj haline getirilmişti. "Buradan memnun değilseniz, orada insanlar nasıl yaşıyorlar, bakın", denebiliyordu. Şimdi bunu demenin imkânı ortadan kalkıyor. Sosyalizm kendi gerçekliğiyle hesaplaşarak, kendini aşmaya çalışıyor. Monolitik yapı artık yok. Bugün ilk kez, Sovyetler Birliği ile özdeşlik duyabiliyorum. "Herşeyin doğrusunu ben biliyorum," diyen bir toplumla o özdeşliği duyamıyorsunuz. Dolayısıyla diyorum, şimdi artık kapitalizmin sorunları gündeme gelecek. Nitekim başladı. Sadece geçtiğimiz ayda gerçekleşen, ABD'nin birkaç faaliyetine bakalım. Tienanmen'de binlerce adamı öldüren Çin rejimini önce kınadılar, arkadan da Başkan Yardımcısını gönderdiler ve uydu vereceklerini açıkladılar. Şimdi bu tartışılıyor Amerika'da. Ayrıca gene açığa çıktı, Sovyetler'in silah indirimi yapacağı açıklaması, silahlanma harcamalarının kısılmaması için, Amerikan kamuoyundan gizlenmiş. Bu da ortkaya çıktı, şimdi eleştiriliyor. Tabii en önemlisi de, Panama'ya girişi ABD'nin. Kimse kalkıp Noriega'yı savunamaz, o alçağın biri.

Ama, ABD'nin yetiştirdiği alçaklardan biri. Bu da arada bir başına geliyor ABD'nin, sistemi fire veriyor. Kendi beslediği haydutlar, bazen onu bile sinirlendirecek haydutluk yapabiliyorlar. Önemli olan, ABD'nin her istediğini küstahça yapma tavrı. Her türlü uluslararası hukuku fiilen çiğneyip asker gönderebiliyor.

Bunlar şu anda ABD'nin dünya üzerindeki nüfuzunu sarsacak olaylar değil ama, bir birikim oluyor. Müttefiği olan toplumlardaki sol muhalefet açısından da, sistemin teşhirini kolaylaştıracaktır bu olaylar.

- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin kazandığı hız, dünyamızın artık sanayi uygarlığının şafağını aşması ve buna direnemeyen bir sosyalizm biçimi ortaya çıktı. Peki bu çelişkiyi Batı nasıl çözecek?

Belge: 1990'a birkaç gün kaldı 2000'li yılların bir on yıl kadar prelüd dönemi olacak dünyada. Ben bunun bir hayli olumlu bir ara aşama olacağını düşünüyorum. Büyük güçlükler çekerek de olsa, sosyalizmin sonuçta bir diriliş gerçekleştireceğini düşünüyorum. İnsanları ciddi ve inandırıcı şeyler vadeden bir düşünce ve eylem birliği gerçekleştireceğine inanıyorum, buna bağlı olarak, sosyalist olmayan dünyada da değişiklikler olacağına inanıyorum. Bütün bunların sonunda bir hedef belirecek; o da, artık kendimizi bir gezegenin halkı olarak kabul etmemiz, bütün insanlık olarak kendimizi kavrayıp, hattâ bu aşamada farklı siyasi sistemler olarak da değil, dünyayı korunmakla yükümlü bir insanlık kavramı oluşturmamız. Bunun gelişeceğine inanıyorum.

-Türkiye tabii bu değişimler karşısında yine kararsız. Panama ve Romanya konusundaki hükümet açıklamaları, gecikmelerle ve çelişkilerle yapılıyor. Bağımsız ve kişilikli tutum alınamıyor. Romanya örneği de gösterdi ki, geri olan toplumlarda değişimin biçimleri de geri ve acımasız oluyor. Türkiye'de yenilenmenin benzer biçimlerde olmaması için neler yapmak gerekiyor?

Belge: İzleyebildiğim kadarıyla, Türkiye tarafı son değişiklikler "çok sevindik" diye yaklaştı. Aslında dünya bu gelişmeleri olgunlukla izledi, sevinç çığlıkları filan atmadılar pek. Tabii çok ilginç şeyler çıkıyor ortaya. Okullarda marksizm-leninizm dersi veriliyordu, şimdi kurtuldular deniyor. İnkilap Tarihi dersinin zorunlu olduğu ülkede deniyor bu. Marksizm-leninizm dersinin o formelliğine ve içinin kofluğuna karşı, yalan-yanlış, çarpıtılmış, resmileştirilmiş bir İnkılap Tarihi dersi veriyoruz. Lenin heykelini Polonya'da yaktılar havasına giriliyor, dağ taş Atatürk heykeli burada. Kutsallıksa, dikalası var Türkiye'de, kutsal olmaması gereken bir insana fetişistik anlamlar vermekte Türkiye'nin üstüne yok. Daha pekçok örnek sayılabilir.

2000'li yıllara on yıl kala, Türkiye bu dünyada nasıl bir toplumdur? Kayda değer hiçbir şeyi başaramamış bir toplumdur. 141,142,163'ü kaldıralım ya da değiştirelim, fakat devletin çatısını bozmadan bunu yapalım gibi, ne

Bugün ilk kez Sovyetler Birliği ile özdeşlik duyabiliyorum. "Herşeyin doğrusunu ben biliyorum," diyen bir toplumla o özdeşliği duyamıyorsunuz. Dolayısıyla diyorum, şimdi artık kapitalizmin sorunları gündeme gelecek.

Bütün bunların sonunda bir hedef belirecek; o da, artık kendimizi bir gezegenin halkı olarak kabul etmemiz, bütün insanlık olarak kendimizi kavrayıp, hattâ bu aşamada farklı siyasi sistemler olarak da değil, dünyayı korumakla yükümlü bir insanlık kavramı oluşturmamız.

anlama geldiğini kimsenin kolay kolay açıklayamacağı birtakım laflarla meşgulüz. 2000'lere on yıl kala, Türkiye'de Kürt var mı, yok mu, diye tartışmak durumundayız. Hattâ tartışmamız yasaklanmış. Köhne ve tapon bir toplum halinde Türkiye. Dünyada olup bitenleri izleyemiyor, anlayamıyor, tavır alamıyor. Biz bize benzeriz, mantığının verdiği bir tuhaf rahatlık içinde, böyle yaşayıp gidiyoruz. Olduğumuz yerde durduğumuz için de, değişen dünyada gittikçe anakronik bir hale geliyoruz. Abartmalı bir şekilde söylenirse, belki on beş-yirmi yıl sonra, ülkenin etrafına bir telörgü filan çekecekler ve insanlar helikopterle gelip, geri, ilkel toplum üzerine antropolojik incelemeler falan yapacaklar.

- Klasik devletçiliğin geçersizleştiği, Batı kapitalizminin de gerçekçi ve reel olmadığı düşünülürse, nasıl bir Türkiye istiyoruz?

Belge: Darkafalılık, bilgisizlik, önyargılılık, bâtıllık gibi bir sürü öznelliği içinde barındıran bir taşralılık yaşıyoruz. Bir kere zaten dünyadaki olaylar Türkiye'yi nesnel olarak buraya itiyor. AT gibi özlemler vardı. AT herhalde Türkiye'yi pek fazla düşünmeyecek. Son gelişmeler olmadan önce de adamlar terörize olmuşlardı, "Türkiye aday oldu, şimdi ne yapacağız," diye. Bugün çok haklı olarak herhalde Türkiye'yi değil, Polonya'yı, Çekoslovakya'yı, Macaristan'ı düşünüyor olmalılar. Bu süreçler zaten nesnel olarak Türkiye'nin aleyhine işlerken, Türkiye de- nereden aldığı pek anlaşılamayan- bir iç ferahlığıyla, self-determinasyon hakkını toplumu ilkel bırakma yönünde ısrarla kullanan bir manzara gösteriyor. Özellikle son askeri darbeden sonra, burada ne yapılır ve ne yapılmazın ölçüsü kaçtı. Bu her düzeyde böyle. Nasıl cumhurbaşkanı olunmazı nasıl cumhurbaşkanı olunur haline getirirken de böyle. Ticareti böyle, ekonomik hayatı, hukuk düzeni, herşeyi böyle. "Ben yaparım oldu" emrivakisiyle herşey yapılabiliyor, herşey mümkün. Bundan tabii toplumu suçlamamak gerekir. Bu topluma hiçbir zaman kişilikli olma hakkını tanımayan güçler var. bunlar zaten birşey yaptırmamışlar. Toplumun sorumlu olmasına izin vermemişler. Toplum sanki adam edilmeye çalışılan bir güruh.

Dolayısıyla, dünyadaki değişimlere umutla baktığımı söylüyorum ama, Türkiye'ye bakınca kasvet çöküyor insana. Kolay reçetelerle insanın ferahlamasına pek imkan yok. Bu sorun bence ekonomik de değil; öncelikle siyasi, demokratik olmak sorunu, bir rejim sorunu. Toplumun toplum olmaya, insanların insan olarak yaşamaya hakkı vardır. Kimsenin de bunu engellemeye hakkı yoktur. İş burada düğümleniyor. Bütün tarihi, geri biçimler, 12 Eylül'de bir çeşit hortladılar, topluma hakim oldular ve kendi düzenlerini getirdiler. Onun için Özal cumhurbaşkanı olmalı mıydı, olmamalı mıydı değil, mesele bence anayasa meselesidir. En azından, iki yüz yıllık Türkiye tarihi gelip önce burada çözülecek. Ve çözülmedikçe de, Türkiye'nin hiçbir meselesi çözülmeyecek. Dünyadan haberimiz yok. Dünyanın bizden haberi yok. "O beni tanımıyorsa, ben onu hiç tanımıyorum" espirisi içinde yaşayan, ilkel, utanç verici bir toplum halindeyiz.



"Sosyalistler iktidar olmayabilirler ama, ciddi muhalefet olmak da çok şey değiştirir. Sırf düşünceler düzeyinde çok yetkin olunabilir."

- Sosyalist ülkelerde yaşanan değişim, kendi geçmişiyle sıkı bir hesaplaşma ile birlikte yürüyor ve bu değişim süreci uzun da sürecek benziyor. Bülent Ecevit'in şimdiki duruma ilişkin bir öngörüsü var. Sosyalist ülkelerin boyunlarını IMF'nin önüne uzatacaklarını söylüyor. AT yolu da açılmış durumda...Öte yandan Türkiye'nin de geçmişten gelen kültürüyle hesaplaşması gerekiyor. Tabii bir de, bu değişim sürecine ülkenin solunun nasıl katılacağı sorunu var. Türkiye ağır aksak da olsa, bu değişimi yaşayacak, başka çıkarı yok. Sol da kendi geçmişiyle hesaplaşarak bu değişime katılmak zorunda değil mi?

Belge: Evet, ayrıca bence yanlış şeyler de yapacaklar. Başlarına gelen felaketleri sosyalizmden bildiler; sosyalizm olmayan, bizimki gibi olmayan iyidir, gibi bir tutumları var. Bir sürü sağ uygulamayı deneyecekler. Kapitalist-emperyalist dünyayla bütünleşmek gibi, gerçekçi olmayan yollar deneyecekler. Bu arada başlarını bir sürü taşa da çarpacaklar. Çok zor çetin günler bekliyor onları...

Türkiye solunun, sosyalistlerinin durumuna baktığımızda,- sosyal demokratları da saymak lazım, onların sorunları da sosyalistlerin sorunlarından az değil,- bir hayli içe ve geçmişe dönük bir hava görüyorum. Sol aslında gelecek üzerine kurulu bir düşünce. Hattâ soyut bir fütürizm havasına girebilir, biz bunu yaptık.

Türkiye olduğu şey olmaktan çıkmış, olacağını olamamış ve ne olduğunu da kendi anlayamaz bir durumda. Bir kimlik bunalımı var. 80'lerde de gelecekle ilişkimizi kesmiş gibi görünüyoruz. Hem retrospektif, hem entrospektif, geçmişe ve içe dönük durumumuz ciddi bir tartışmaya yolaçmıyor. Gerçek bir incelemeye, değerlendirmeye yolaçmıyor. Türkiye dünyadaki gelişmeler karşısında arkaik bir toplum haline geliyor derken, Türk solu da bunun içinde yeralıyor.Hâlâ Stalin yoldaşın hangi soylu amaçlarla milyonlarca adamı kestiğini tartışan birçok insan var. Birlik, birleşme sözlerinin gerisinde eski hesap var, taktikler hâlâ devam ediyor. Küçük oynama alışkanlığı. Hep küçük birimlere oynama alışkanlığındayız. Dolayısıyla, Türkiye değişecekse, arkaik olmaktan çıkacaksa, bunda solun da payı olmalıdır. Sosyalistler iktidar olmayabilirler ama, ciddi muhalefet olmak da çok şeyi değiştirir. Sırf düşünceler düzeyinde çok yetkin olunabilir. Bunun için solun avantajları da var. Aydın dediğimiz, okumuş-yazmış tabakada solun belli bir hegemonyası var. Bu başka ülkelerde pek de görülmez. Edebiyatçılar genellikle solcudur ya da sola açıktır. Tabipler odası, avukatların barosu gibi, başka ülkelerde genellikle statükocu, muhafazakâr olan çevreler, bu ülkede sol bir kimlikle ortaya çıkabiliyor. Bu ülkenin en önemli şairi, beğensinler ya da beğenmesinler, bir komünist, Nazım Hikmet. Boşuna edinilmiş bir hegemonya da değil, ciddi temelleri var.

- Yeni bir Türkiye'ye nasıl bir sol gerekiyor? Sola düşen sorumluluklar ve görevler nelerdir?

Belge: İlle iktidar olmadan da toplumu arkaiklikten çıkarabilirler ama, bunun için önce kendilerinin arkaiklikten kurtulmaları gerekir. Buna da çok hazır görmüyorum. Kendime pay çıkartmak için söylemiyorum ama, Stalin konusunda yıllar önce bir şeyler demiştim, insan buna da sevinemiyor. Bakıyorum, o zamanki tepkiler hâlâ yaşıyor. Ayrıca bir dini iman derekesine getirilmiş bir marksizm-leninizm fetişizmiyle bir yere varılamaz, bu toplumda oynanması gereken rolü oynayamaz.

Çok yaralı-bereli, ezik-büzük bir kimliğimiz var. Bütün kötü yetiştirilmiş çocuklar gibi, dayakla, tehditle büyümenin izlerini taşıyor bu kimlik. Bu kimliğin düzeltilmesi lazım. Daha özgür ve demokratik bir sosyalizm ile daha özgür, eşit, yaratıcı bir Türkiye insanları; ikisi biarada olmalıdır. Türkiye solunun da taktik hesaplarla, acaba Stalin'den tutabileceğimiz üç-beş şey var mı, Lenin'i daha ne kadar bağrımıza basalım gibi, çok arkaik tutumunun yanı sıra, şunu somut olarak düşünmesi gerekiyor: Biz Türkiye'ye ne öneriyoruz?

"Ben sosyalistim, sosyalizmi öneriyorum," demek, çok yetersiz olsa da, bir mantıkla açıklanabilirdi. Kimilerince reddedilse de, kimilerince savunulan bir sosyalizm vardı, bu eskiden önerilebilirdi. Şimdi o sosyalizm pek yok ortada. Dünya bir hayli değişti. Bir proje sunma mantığı var. Herkes soruyor; senin projen nedir? Bir malımız olmalı ve bunu da sunabilmeliyiz.Müzmin muhalif kimliğiyle, kötüleri saymak yetmiyor. Türkiye değişecekse, bir bedeli olmak zorunda. Elbette daha iyi eğitim, sağlık hizmeti istiyoruz, daha çok askeri harcama istemiyoruz ama, bunlar nasıl olacak? Hangi fonlarla yapılacak? Ulaştırma, enerji sorunları nasıl çözülecek? Bütün bunlar nasıl koordine edilecek?

Dünyada nerede durmak istiyoruz? Avrupa'da mı olacağız, üçüncü dünyada öncü ve belirleyici bir role mi soyunacağız? Amerika'nın arka kapısının bekçisi konumunda yaşamaktan sıkılacak artık Türkiye halkı. Bunları düşünmesi lazım sosyalistlerin ve ben bu konuda bir belirti görmüyorum doğrusu. Sosyalizme demokrasi gerekir mi, gerekmez mi, gibi, tasavvur edilmesi zor konuları tartışıyor hâlâ...■

Solda yeni, geniş, demokratik bir özne gerekiyor

POLİTİKADA BOŞLUK VAR

■ **Umur Coşkun**

Türkiye nasıl esenliği çıkacak? Türkiye halkları büyük bir emekçi topluluğu oluşturuyor. Çeşitli kesimlerden emekçi yığınları derinden etkileyen ağır ekonomik ve sosyal koşullar nasıl değiştirilecek, nasıl iyileştirilecek? Dünyanın yoksulları arasında bulunuyoruz. Yoksulluk zincirini kırmamız ve çağdaş uygarlığın olanaklarından yararlanabilmemiz mümkün olacak mı? Nasıl ve ne zaman?

Küçük bir bölüm insanımız insanlığın kültürel birikimini topluma taşımaya çalışıyor. Bu ne yazık ki yetersiz bir çaba olarak kalıyor. Halkın büyük çoğunluğu kültürsüzleşmeye mahkum ediliyor. Bu yolla, kendimizi özgür insanlar olarak gerçekleştirme olanaklarımız daha da daralıyor; karşı koyamıyoruz.

Denizler, ormanlar ölürken, doğanın intikamı şiddetleniyor. Şehirlerde yaşayanlar zehirli gaz bulutları ve asit yağmurları içinde ne yapacaklarını bilemiyorlar. Yarın daha da kötü olacak.

Türkiye son yirmi yıldır şiddeti, baskı ve zulmü en ağır biçimde yaşadı. Bir yaşam biçimi olması gereken demokrasinin kırıntılarını mumla arar olduk. Şiddetin kaynağı olan gerici odakları nasıl etkisizleştireceğiz? Traji-komik bir durum; Özgürlük ve insan haklarını daha hapishanenin dışına çıkaramadık. Oysa bu kavramlar bireyin yaşamının tüm boyutlarında, hergün yeniden üretilmeli. Biz bu ülkede henüz politik tutukluların özgürlüğü, kürt halkının varlığının tanınması gibi maddelerdeyiz- haklı olarak.

Durumu ve sorunları iyice çıkartmalıyız. O zaman yer yer 68'in güzel sloganında söylendiği gibi, "gerçekçi ol, imkansızı iste" konumuna geleceğiz. Bunda bir sakınca yok. Ancak imkansızı isteyen bir gerçekçilik bizi denizlerin kurtarılmasına, üçüncü dünyanın çağdaş uygarlığı yakalamasına ve insanlığın tüm özgürlüğü, eşitliği, kardeşliği gibi ideallere yaklaştırabilir.

Yüzümüzü dünyaya dönmeliyiz

Ülkenin bu denli somut ve yaşamsal sorunlarına karşın herşey bir yerinden geliyor dünyaya bağlanıyor. Bir mucize yaratıp Karadeniz kıyılarını temiz tutabilsen bile Tuna kirletmeye devam ediyor. Ortadoğu ateşe verilince Türkiye ısınıyor. AT bir takım kararlar alınca sanayilerimizin bir bölümü çöküyor, yenileri ortaya çıkıyor.

TBKP'li bir yönetici arkadaşım ordunun asker sayısında indirime gidilmesi gerektiğini açıkladı. Böyle bir indirimin iki açıdan büyük önemi var; Birincisi NATO'nun en büyük ikinci ordusuna sahip olmanın mevcut politik kültür üzerindeki militarize edici etkisi bakımından. İkincisi sınırlı ülke kaynaklarının gerçek ihtiyaçlara göre, daha verimli, etkin ve sosyal öncelikler gözetilerek kullanılması gerektiğinden çok önemli ve aynı zamanda çok yetersiz. Çünkü dünyada barış ve silahsızlanma alanında kalıcı adımlar atılmadıkça, silahlanmaya ayrılan kaynaklar tümüyle serbest kalmadıkça, bu kaynaklar dünyanın yoksullarına, üçüncü dünya ülkelerine yönlendirilmedikçe aslında fazla birşey değişmeyecek.

Türkiye'nin ABD'nin ulusal gelir düzeyini ve teknolojisini yakalaması için 50 milyar dolar dış borcun ödenmesi bir yana, ayrıca yaklaşık 1 trilyon dolara ihtiyacı var. Bu paranın da bir sene içinde yatırıma dönüşüp ertesi yıl yeniden üretilmesi koşuluyla. Bu parayı istememiz gerekiyor, insanlar olarak, ülke olarak ihtiyacımız var çünkü. Dünyanın tümünün selameti için biz ve dünyanın diğer yoksulları, tüm 3. dünya, bu olanağa kavuşmalıyız.

"Gerçekçi ol, imkansızı iste"

Bunları düşünmeyi saçmalık saymayan bir politik hareket düşlemeliyiz. Politik yelpazede yeri boş olan böylesine yeni bir sestir.

Durumu ve sorunları iyice bilince çıkartmalıyız. O zaman yer yer 68'in güzel sloganında söylendiği gibi "Gerçekçi ol, imkansızı iste" konumuna geleceğiz. Bunda bir sakınca yok. Ancak imkansızı isteyen bir gerçekçilik bizi denizlerin kurtarılmasına, üçüncü dünyanın çağdaş uygarlığı yakalamasına ve insanlığın tüm özgürlüğü, eşitliği, kardeşliği gibi ideallere yaklaştırabilir. Ya da mahkum olacağız. Mahkumiyetin biçimi değil, özüdür önemli olan. İnsan en devrimci sloganlarla da kendini çaresizliğin dört duvarı içine sokabilir, politikaya bulaşmadan da mahrumiyeti yaşayabilir. Bizim politikamız bu ikilemin üzerine çıkmalı, onları aşmalıdır.

Yine bizim politikamızın değeri maksizm-leninizme uygunluğu ile değil, yukarıda sıralananlara benzer sorunları çözme yeteneğine göre belirlenmelidir. Kim, hangi politikanın, hangi M-L'ye uygunluğunu, hangi ölçülebilir ölçütle ölçecek? Yaşam ve pratik mi? Peki bizler belirli devrimci şemalara uygun olduğunu düşündüğümüz politikalarımızın yaşamda sınanmasını beklerken; kadınların özgürlüğüyle, marmara denizinin kurtarılmasıyla, dış borç sorunuyla kim ilgilenecek? Çünkü bunların "kitapta yeri yoktur." M-L bu sorunları çözmek zorunda olmadığı gibi, bu sorunlara çözüm getiren politikanın M-L "ölçütleriyle" sınanması da gerekmez. Bizim politikamız olsa olsa marksizmden kuvvetli bir şekilde, esinlenebilir, teorinin temel amaçları (özgürlük, eşitlik, kardeşlik, sosyal adalet) yönünde yaratıcı geliştirilmesine katkıda bulunabilir, bu yöntemle gerçeğe daha çok yakınlaşabilir.

Tanrı büyük idealleri olan bizleri iradecilikten korusun. Ama eğer demokrasi, insan hakları ve politik kültür açısından yeni bir düzlemi hedefleyen yakın politik hedefler ortaya konamazsa, başka bir deyişle, toplumdaki güç dengesinin olumlu yönde değiştirilmesine öncelik verilmezse, en kuvvetli tanrılar bile iradeciliğin aşırı, kaba tezahürlerine engel olamazlar.

Toplumdaki güç dengesinin değişmesi ihtiyacı vurgulanırken şu söylenmek isteniyor; solda politika yapmak isteyen güçler, örneğin, Türkiye gazetesinin üçyüz bin satması, camilerin birer ibadet yeri olmaktan çok siyaset faaliyet merkezi haline getirildiği, gençliğin sözde milli eğitim ve sayısız araçla ırkçı- faşist ideolojinin etkisi altında tutulduğu, vb. gibi olguları hesaba katmalıdır.

Kendi kültürümüz politikamızı engelliyor

Bu dengesizliği aşma doğrultusunda yeni bir ses, yeni bir hareket yaratarak politikadaki boşluğu doldurmak isteyen bizler, yine kendimize ait çelişki ve paradokslar tarafından alıkonuyoruz.

Emekçi yığınlar ve aydınlar aktif politikadan uzak duruyorlar, çünkü son derecede gerçekçiler. Kuşkusuz politikadaki boşluk onların katkılarıyla ve bir şekilde mutlaka dolacak. Bunun için de, bir, amaçlarımızı gerçekleştirmeye yetenekli güçlü bir hareket yaratılabileceği umudunun verilebilmesi, bu yörüngeye oturmak; iki, insanların katkılarının ve kendilerinin değerli olduğu, hareketin bu niteliğiyle önem kazanmaya başladığı bir ortamın elde edilmesi gerekiyor.

Devamla, bu ortamın yaratılması birliği gerektiriyor. Birliği ister görünmekle beraber ondan korkuyoruz. Çünkü tanımıyoruz ve çoğulculuğu, çok sesliliği içimize sindirmemişiz. Birliğin ve ayrışmanın meşruluğuna kazanmak için uzun süreçler bu kuşku ve hazımsızlık nedeniyle gerekli görülüyor. Oysa birlik, ne tek başına birlik için tartışan marksistlerin tartışmasının bir sonucu olacak, ne TBKP'nin yasal KP kurucular hareketini hep birlikte başlatma çağrısına uyulması yoluyla, ne de sol dergilerin özgürlük kampanyasının genel bir platforma dönüşmesiyle sağlanacak. Bunlar ve benzeri çalışmaların bir toplam sonucu olarak yakalayacağız birliği. Çünkü "toplam sonuç" kimin devrimci, reformcu ya da tutucu olduğunun belirmesi anlamına gelmiyor. Onun yerine, Türkiye sorunlarına çözüm getiren politikaların ve bu politakalara kaynaklık eden temel amaçların paylaşılması, bu yönde güçlü bir irade ortaya konması nitelik ve nicelik olarak farklı bir durum yaratacak. Bilimsel ve kültürel etkinlikler politikayla daha çok bütünleşecek, bu ortamda harekete katılmak ve katkıda bulunmak değer kazanacak.

Henüz ortak amaç ve çıkarların siyasi partiden daha iyi bir ifadesi bulunamadı. Bir parti kurmaya yönelmemiz gerekiyor. Aynı zamanda bu partinin yasallığının demokrasinin bir yaşam biçimi olmasına katkı yapması gerekiyor. Yasallığın kitlelerle açık, saydam katılımcı bir ilişki kurulmasının tek yolu olduğu gerçeği, hiçbir devrimci "şema", tarihi örnek ya da korunma duygusuyla gölgelenmemesi gerekiyor. Marksist sol henüz bu konularda berraklığa kavuşamadı.

Öte yandan eğer amaçlarımızla çalışan partinin bir insan hakları, demokrasi ve sosyalizm partisi olduğunu, bunu yeterince ideoloji saydığımızı ve bu " ideolojiyi" paylaşan herkesin bu partide yer alabileceğini, partinin buna göre yapılanması gerektiğini savunursak çelişkiler iyice keskinleşiyor. Bu insan hakları, demokrasi ve sosyalizm partisine güç katacak, bugün olmasa da yarın bu partiye katılacak insanların kimilerinin kendini baştan marksist ya da devrimci sayması gerekmiyor. Ayrıca marksist solun kimi bölümlerinin de soldaki pek çok çevre ve kişiyi ya da anlayışları sağcı- reformist- liberal-sosyal demokrat vb., saydığı, onları ancak nasıl olacağı belirsiz bir "ittifak" unsuru olarak gördüğü biliniyor. Kimileri de diğerleri tarafından maceracı ve dogmatik olarak tanımlanıyor.

Bu karmaşanın bir üst sarmala yeni bir sentez olarak çıkması hem mümkün hem de gereklidir. Tek koşul, herkesin "ideolojisini", politikasını, kimliğini, yani toplumsal gerçeklikler ve ihtiyaçlar karşısında sınaması, kiminin "rönesans " dediği kendini yenilemeye girişme cesaretini göstermesi, bu süreci başkalarıyla beraber yaşamaya hazır olmasıdır. Yoksa hiç kimse baştan beri kimi çarpıcı örneklerine işaret edilmeye çalışılan sorunları çözmeye yetenekli olamayacaktır.

Biz TBKP'liler olarak bir "hiç yoktan iyidir, zaten vardı" partisine değil, solda yeni, geniş demokratik bir özne oluşmasına katkıda bulunmak istiyoruz. Bu nedenle Türkiye'de yasal, komünist partiyi kurma hakkının kazanılması, TBKP"nin bu yönde açık çalışmaya geçmesi; esas istem ve beklentilerimizin yanında çok küçük, geçici, gelişmelerin hepimize meydan okuyuşu karşısında hayli önemsiz konular olarak kalacaktır. Kuşkusuz özgür olmayan, demokrasiden uzak bir Türkiye'nin koşulları hepimizi ciddi biçimde etkiliyor. Ama ortak çabamızla önümüzdeki engelleri birer birer kaldırabiliyoruz. Herkes şimdi bizden Türkiye'nin önüne yeni bir hareket çıkarmamızı bekliyor. Kendi kendimizin bekçisi olmamalıyız.

İnsan yaşamı çok kısadır ve bu kısa dönemde değer kazanmalıdır. Şimdi hep birlikte nasıl bir 21. yüzyıl istiyoruz sorusuna yanıt aramamız ve 1990'larda politikasının değişen yüzüne uygun bir parti kurmaya başlamamız gerekiyor.■

TBKP İstanbul Yönetimi Basın Toplantısı Yaptı

"ARTIK, KAMUOYU ÖNÜNDEYİZ"

TBKP İstanbul İl yöneticilerinin yanısıra, çeşitli büro yöneticileri ve TBKP üyelerinin katılımıyla gerçekleşen basın toplantısında 101 TBKP'li bulundu. İl yöneticileri İstanbul'daki tüm siyasal partileri ve sendikaları ziyaret ettiler. "Çağdaş, Demokratik, Özgür Bir Türkiye, Yaşanası Bir İstanbul" kitapçığı yayınladı.

Adımlar (İstanbul) TBKP Merkez Yönetiminin 8 Aralık 1989 çıkışının ardından, 20 Aralık 1989 günü, Türkiye Birleşik Komünist Partisi İstanbul İl Yönetimi de düzenlediği Basın Toplantısı" ile açık siyasal çalışmayı başlattı.

TBKP'nin Onursal Başkanı **Behice Boran'ın Zincirlikuyu'daki mezarı başında düzenlenen Basın Toplantısı, TBKP İstanbul İl Yöneticilerinden Emin Turan'ın**; "tarihsel bir kararı uygulamaya sokmak üzere" biraraya gelindiğini belirten kısa konuşması ile açıldı.

Çok sayıda basın mensubunun izlediği toplantıda, 101 TBKP'linin imzasını taşıyan bir metni okuyan TBKP İstanbul İl yöneticilerinden Yalçın Ergündoğan şunları dedi: Son günlerde kamuoyunun geniş ve yoğun ilgisini çeken, rejimin demokratikleştirilmesi temelinde yürütülen insan hak ve özgürlükleri sorunu, Türk Ceza Yasası'nın 141, 142, 163. maddelerinde simgeleşen, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki yasakların kalkması sorunu üstüne tartışmalar tüm yakıcılığıyla sürüyor.

Tartışmaların açık tarafı olan komünistlerin platformlarda temsili sağlanmaksızın sürecin kamuoyunu doyurucu bir sonuca götürmeyeceği de net olarak görünüyor. Bu nedenle İstanbullu komünistler olarak, bizler de açık politik kimliklerimizle her düzeyde görüşlerimizi açıklamak gereğini duyuyoruz.

Yasal, yığınsal bir KP için

TBKP İstanbul İl yöneticilerinin yanı sıra, çeşitli büro yöneticileri ve TBKP üyelerinin katılımıyla gerçekleşen basın toplantısında, Yalçın Ergündoğan konuşmasını şöyle sürdürdü: "Çoğulculuğun, yaşamın her alanında katılımcılığın, demokrasinin, emeğin, barışın, insan haklarının ve hümanizmin, sağlıklı doğa ve yaşanası bir çevrenin, halklar arası dostluk ve dayanışmanın, sosyalizmin savunucusu yasal, yığınsal bir komünist partinin ülkenin geleceğine ve gelişmesine önemli katkıları olacağına inanıyoruz. Bu yönde tüm Türk ve Kürt marksistleriyle birlikte oluşturulacak yeni bir komünist partinin eşit haklı katılımcısı olarak, özgün katkımızı vereceğimizi de vurgulamak istiyoruz.

Ülkemizin temel sorununun "demokrasi" olduğunu, ne zaman demokrasi askıya alınmışsa halkın ekmeğinin ufaldığını, "iş, ekmek, özgürlük" isteyenlerin seslerinin bastırıldığını biliyoruz. Bir daha askıya alınmayacak şekilde demokrasiyi kazanmayı öne koyuyoruz. Bu nedenle tüm halkın iradesini özgürce ortaya koyabildiği bir siyasal sistemi, yasaksız bir rejimi, siyasal, toplumsal yaşam biçimi olarak hedefliyoruz. Bu nedenle, toplumda genel bir eğilim haline dönüşen Anayasa'nın tümüyle ve ivedilikle değiştirilmesi talebini savunuyoruz. Halkın katılımına ve taleplerine açık, tüm toplumun mutabakatını yansıtacak, çağımızın yeni yönelimlerini dikkate alan, özgürlükçü bir Anayasa'nın hazırlanmasına tüm gücümüzle katılacağımızı belirtiyoruz.

Siyasal suç kavramının toplum yaşamından sökülüp atılmasını, **Nihat Sargın, Haydar Kutlu** yoldaşların, diğer yoldaşların ve tüm politik tutukluların serbest bırakılmasını, çağdaşlaşmaya yönelmenin temel şartı olarak değerlendiriyoruz.

Gazetecilerin sorusu üzerine, TBKP İstanbul İl Yönetimini oluşturan kişiler Emin Turan tarafından şöyle açıklandı: **"Emin Turan, Muhteşem Özdamar, Ahmet Sipahi, Yalçın Ergündoğan, Munise Sökmen, Bahriye Ersanlı, Mehmet Destegül, Ferruh Nadir Turgut, Mehmet Koç, Canan Küçükbüce, Mahmut Balpetek, Vehbi Özer, Hakkı Çelebi, Haydar Yılmaz, Alhas Korkmaz, Necmi Demirci, İsmail Yıldız, Naran Özkan, Yusuf Ünal."** Emin Turan daha sonra, "Çeşitli, toplumsal ve siyasal gelişmeler konusunda Partimizin görüşlerini her zaman kamuoyuna açıklayacağız. İstanbullu TBKP'liler, açıklamamızın altında bulunan isimlerle sınırlı değildir. Diğer yoldaşlarımız ilçeler düzeyinde, gerçekleştirecekleri çıkışlarla kendilerini açıklamayı sürdürecekler.." dedi.

Sendika ve siyasal partilere ziyaret

TBKP İstanbul İl Yöneticileri, İstanbul'un çıkışı ile ilgili olarak bilgi vermek, görüş ve düşüncelerini açıklamak üzere İstanbul'daki tüm siyasal partileri ve sendikaları ayrı ayrı ziyaret ettiler.

Emin Turan, Muhteşem Özdamar, Ahmet Sipahi, Necmi Demirci, Yalçın Ergündoğan, Bahriye Ersanlı ve Canan Küçükbüce'den oluşan **heyet siyasal parti il yöneticileri ve sendika yöneticileriyle** çeşitli konularda görüş alışverişinde bulundular.

Karşılıklı ziyaretlerin önümüzdeki günlerde de somut konular üzerinde sürdürüleceği bildirildi.

Bilsak'ta kokteyl

Müşfik Kenter'in sesinden ve ayrıca Zülfü Livaneli'nin yorumu ile Orhan Veli'nin dizelerinden oluşan, **"İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı"** şiirini içeren özel olarak hazırlanmış kaset dinletisi eşliğinde, TBKP İstanbul İl Yönetimi'nin Bilsak'ta düzenlediği kokteyl, Emin Turan'ın kısa açık konuşmasıyla başladı.

Aralarında, Gencay Gürsoy, Musa Anter, Ali Faik Cihan, Atila Akar, Barış Pirhasan, Meral Oğuz, Tuncer Cücenoğlu, Demirtaş Ceyhun, Talât Turhan, Arif Kemal gibi ünlü aydın, sanatçı ve yazarların, Hasan Basri Babalı, Necati Altunkaynak, Celal Özdoğan, Şaban Tören, Halil Gülşen, Nesim Aksakal'ın da bulunduğu kalabalık bir sendikacı topluluğu ile, DYP İl yöneticileri ve il Başkanı Orhan Keçeli, Sarıyer Belediye Başkan Yardımcısı Adnan Bal, Refah Partisi Kağıthane Belediye Meclis üyesi Halil Durmaz, Şişli Belediye Başkan yardımcıları, Sosyalist Parti, DSP il yöneticileri, Yeşiller Partisi Genel Merkez ve Üsküdar ilçe yöneticileri, Barış Derneği yöneticilerinden bazıları, İnsan Hakları Derneği Yöneticisi Leman Fırtına, Deng Dergisi sahibi Hikmet Çetin ile geniş bir hukukçu, mühendis ve kalabalık bir gazeteci topluluğu kokteylde hazır bulundu. ■

Sakarya, Zonguldak ve Bursa'da TBKP'liler kamuoyunun önünde

" BİZİM DE SÖYLEYECEK SÖZÜMÜZ VAR"

TBKP'nin il örgütleri de ortaya çıkıyor
TBKP Bursa'da
TBKP Zonguldak'ta da yeraltından çıktı
TBKP demokrasi istedi
"Bizim de dökecek terimiz var"
TBKP Sakarya'

Adımlar (İstanbul) - TBKP Yönetimi'nin 8 Aralık'ta İstanbul'da yaptığı basın toplantısından sonra, çeşitli bölgelerdeki TBKP yöneticileri ve üyeleri de, düzenledikleri basın toplantılarıyla, parti yönetiminin aldığı kararları yaşama geçirmeye çalışıyorlar.

İstanbul'da, 101 parti yöneticisi ve üyesinin illegal faaliyete son verdiklerini açıkladıkları ve basının geniş bir ilgi gösterdiği basın toplantısı Sakarya, Zonguldak ve Bursa'da yapılan toplantılar izledi. Bilindiği gibi, daha önce de İzmit'deki TBKP'liler yaptıkları basın toplantısıyla kamuoyunun önüne çıkmışlardı.

TBKP'lilerin yaptıkları basın toplantıları, bölgedeki çağrılı siyasi partilerin, kitle örgütlerinin ve sendikaların yöneticileri ile belediye meclisi üyelerinin katılımıyla gerçekleştirildi. Yerel basının da toplantılara ilgi gösterdiği görüldü.

TBKP'liler tarafından basın toplantılarında ayrı ayrı yapılan açıklamalarda, 70 yıldır illegal çalışmaya zorla itilen ve itildikleri yerdeki konumlarını kaçınılmaz bir yazgı gibi kabullenen komünistlerin, artık gizli kalmak istemedikleri belirtiliyor. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki yasakların kaldırılması yönünde toplumsal bir mutabakat oluştuğu, komünistlerin de demokrasinin evrensel ölçütlerine uygun çalışacakları, yeni ve demokratik bir anayasa Türkiye'nin ihtiyacı olduğu, şiddetin ve gerginliğin dışlandığı bir politik anlayışın egemen olması gereği düşüncelerine de açıklamalarda yer veriliyor.

Bu arada, yapılan açıklamalarda yerel sorunlar üzerinde de TBKP'lilerin görüşleri dile getiriliyor. Bursa'lı TBKP'liler, yaptıkları açıklamada çevre sorunları üzerinde de ayrıca durarak, sınıf formülleriyle çevre sorunlarına yeterli çözümler bulunamayacağını savunuyorlar.

TBKP'liler, **"ülkemizin sorunları için bizim de söyleyecek sözümüz, sorunların çözümü için bizim de dökecek terimiz var"** diyorlar. ■

15. Genel Kurulun Sonucu

TÜRK-İŞ'TE GRUPÇULUĞUN İFLASI

■ Zafer Aydın

Türkiye işçi sınıfının en büyük sendikal örgütü Türk-İş'in 15.Genel Kurulu sonuçlandı. Yapılan seçimler sonucunda Şevket Yılmaz ekibi kimi değişiklerle 3 yıl için yeniden göreve seçildi.

Türk-İş'in 15.Genel Kurulu oldukça farklı bir havada geçti. Tam beşinci kez Türk-İş genel kurulların katılan bir delege, böyle canlı bir genel kurulu ilk kez gördüğünü söylüyordu. 89 Bahar eylemlerinin ruhu kongre salonunundaydı. Salona dinamik, hareketli, militan bir hava hakimdi.

Kollektif düşünme, tartışma yeri olması gereken Genel Kurul'un sonuçta seçimli bir toplantı olması, kafaların seçime takılı olması, Türk-İş'in yaptıklarının, yapamadıklarının tartışılıp, önümüzdeki döneme ilişkin politikaların saptanmasını engellendi.

Sol delegasyonun birleştirici bir tutum alamaması, genel kuruldan beklentileri boşa çıkardı.

Türk-İş'in 15.Genel Kurulu oldukça farklı bir havada geçti. Tam beşinci kez Türk-İş genel kurulların katılan bir delege, böyle canlı bir genel kurulu ik kez gördüğünü söylüyordu. 89 Bahar eylemlerinin ruhu kongre salonundaydı.

Türk-İş'te hava döndü

Türkiye'de sendikal hareketin önder kadrolarının toplandığı 15. Genel Kurul salonunda gözlenenler ana başlıklarıyla şunlardı:

- Söz alan 35 delege, 5 Türk-İş merkez yöneticisi 12 Eylül'e ve ANAP iktidarına karşı olduklarını vurguladılar. Delegeler tarafından konuşturulmayan Işın Çelebi'ye kongre salonunda oluşan tepki özünde 12 Eylül'e, ANAP'a ve Özal'a yönelikti.

Türk-İş'in 12 Eylül'e bakan verdiği düşünülürse gelinen noktada demokrasi güçlerinin azımsanamayacak bir başarısı var.

- Hemen her konuşmacı ülkemizde esas sorunun demokrasi sorunu olduğunu, demokratik bir anayasa istediklerini dile getirdiler. Sendikalar adına söz alan delegeler, demokrasinin önünde en büyük engelin ANAP iktidarı olduğunu söylediler. Konuşmacılar ANAP'ın, ricacı politikalarla değil, işçilerin birliğiyle ve mücadele edilerek geriletebileceğini savundular. Bu noktada sık sık 89 Bahar eylemlerine göndermeler yaptılar.

- Söze her başlayan "işçi sınıfı" diyordu. İşçilerden söz ederken bir patron edasıyla "benim işçim" (bu bir dil sürçmesi değil, döne döne kullandıkları bir ifade) diyen Türk Metal ve Dok Gemi-İş Sendikalarının genel başkanları bile artık işçi hareketi yerine işçi sınıfı, işçi sınıfı hareketi demeyi yeğliyorlardı.

- Sınıf kitle sendikacılığı anlayışının Türk-İş'te var olması gerektiğinden söz eden delegeler herhangi bir tepki ile karşılaşmadılar. Hatta eleştirileri cevaplandıran Türk-İş Genel Sekreteri **Emin Kul**, sınıf ve kitle sendikacılığına karşı olmadıklarını, bunu savunan arkadaşların ne demek istediklerini açıklamaları, içeriğini doldurmaları gerektiğnini söyledi.

- En geri bilinen sendikacılar bile **"mutlaka mücadele"** dediler. Türk-İş 15. Genel Kurulu sendikal mücadele ve işçi sınıfının sorunlarını çözmede uzlaşma ve işbirliğini rededdiyordu. Kimse "biraz da işverenleri düşünelim, onlardan kaldıramıyacakları şeyler istemiyelim" demedi. Hatta Harb-İş Genel Başkanı **Kenan Durukan**, biraz naif bir şekilde, **"Bu memleket için şimdiye kadar hep işçiler öldü, biraz da Koç'lar, Sabancı'lar ölsün, çünkü bu vatanın kaymağını onlar yiyorlar"** dedi.

- Hemen tüm konuşmacılar işçilerin örgütlü gücünün demokrasi mücadelesine yansıması gerektiğinden söz ettiler. Kürsüden yükselen "genel grev" çağrıları delegelerin coşkun alkışlarıyla destekleniyordu.

- Delegeler solcuşuyla, sağcısıyla sermaye ve siyasi iktidarlar karşısında ricacı ve uzlaşmacı olmayan aktif mücadeleci, güçlü bir Türk-İş isteklerini belirttiler. Eylem planları yapılmasını önerdiler.

- İşçi sınıfının tarihinde önemli bir yer alacağı şimdiden belli olan 89 Bahar eylemlerine herkes sahip çıktı. 89 baharında eylemlerin önünü kesmekle sabıkalı, kimi genel başkanlar bile eylemleri kendilerinin yaptırdıklarını kanıtlamak için çırpındılar. Türk Metal Genel Başkanı **Mustafa Özbek "Bahar eylemlerine biz karar aldık"** dedi. Ardından **"Hangi işçi benim dışımda eylem yapabilir?"** diye sordu. Bu soru ile Özbek, Türk Metal Şube başkanlarına benim dışımda davranırsanız, başınıza Gebze şubesinin başına gelenler gelir demek istiyordu.

- Genel Kurul, 1 Mayıs'ın işçi sınıfının birlik, mücadele, dayanışma günü olarak kutlanmasına karar aldı. Türk-İş yönetimi tabandan yükselen "1 Mayıs talebine artık kulaklarını tıkayamıyordu. Emin Kul'un kararın başına Dünya Hür İş Sendikaları konfederasyonunun kabul ettiği biçimde kutlanması iboresini eklemesi önerisi, sadece kendi ruhunu kurtarma girişimiydi.

- Genel Kurul, Anayasanın değiştirilmesi 141-142 ve 163. maddelerin kaldırılması için çaba harcanmasını karar altına aldı.

- Toplu sözleşmelerde eşgüdüm ve koordinasyon komitelerinin oluşturulması, ulusal ölçekte bir toplu sözleşme politikası saptaması genel kurul kararları arasındaydı.

- Grevlerin etkisiz, kısıtlı yasaklı hali sürdüğünden sıkça başvuruların direnişlerin Türk-İş tarafından desteklenmesi karar altına alındı.

İlkeler ve anlayış farkı

Yönetime mmuhalefet eden 19 sendikanın (bu daha sonra Yol-İş, Basisen, Tez Koop-İş'in çekilmesiyle 16'ya düştü) yayınladığı ilkeler deklarasyonu, Genel Kurul'da da ortaya çıktığı gibi aslında herhangi bir anlayış farkı ortaya koymuyordu. "İlkeler deklerasyonu"nda sıralanan herşey Türk-İş çalışma raporunda belgeler kitabında aynen vardı. (Burada şunu da belirtmek gerekiyor: Bu anlayış birliği, muhalefetin yönetimin -eski-geri çizgisine düştüğünden değil, Türk-İş yönetimindeki liberal anlayışın Türk-İş'te serpilip gelişen mücadeleci anlayışa karşı direnememesinin sonucunda oluşmuştur.)

16. Genel Kurul sonunda geniş tabanlı bir yönetimin oluşma olanağı vardı. Hem de her zamankinden çok vardı.Yönetimdeki liberal anlayış Türk-İş'i tek başına yönetemeyeceğini biliyordu. Bu anlayışın Türk-İş'i birlikte yönetme önerisi reddedilmiş ve bu öneri kamuoyundan sır gibi saklanmıştı.

İşçi sınıfının sendikal savaşımı demokrasi hareketinin en önemli bileşenlerinden...

Fotoğraf: Kerem İnanç

Genel kurulda "bahar eylemleri"nin esintisi kendini hissettiriyordu...

Türk-İş Genel Kurulu'nun öğrettiği

BİRLİK VE MUTABAKAT ŞART

■ **Aziz Çelik**

Türk-İş 15. Genel Kurulundaki "hayal kırıklığı"nın ardından genel kurul değerlendirmeleri yapılmaya başlandı. Genel Kurul değerlendirmelerinde ağır basan yan, taktik ve hesap hataları yapıldığı yönünde. Sol ve sosyal demokrat "ekip" yenilgiye taktiksel gerekçeler bulmaya çalışıyor. Oysa genel kurulda yaşanan "yenilgi"nin ilkesel nedenleri var.

Sol ve sosyal demokrat liste Türk-İş 15. Genel Kurulunu kıl payı kazansaydı, yine de kazanan taraf olmayacaktı. Böyle bir durumda Türk-iş'in demokratikleşmesinden, güçlenmesinden değil, sadece "değişme"sinden söz edilebilecekti. Çünkü Türkİş'i oluşturan sendikaların ağırlıklı bir bölümünü dışlayarak, onları "küstürerek" Türk-işi yönetmek ve demokratikleştirmek mümkün olmayacaktı.

Türk-İş 15. Genel Kurulu öncesinde solda bir türlü anlaşılamayan sorun şuydu; birlik ve mutabakat sorunu, bir hesap sorunu değildir. Birlik ve mutabakat her koşulda uzlaşma, erime değildir. Demokratik örgütlerde, sendikalarda etkin eğilimler arasındaki birlik ve mutabakat, ortak yönetim o örgütlerin mücadele hedefleri açısından, varlıkları, tanımları açısından bir gereklilik, hatta bir zorunluluktur. Birliğe ve mutabakata dayanmayan, bir eğilimi, bir çevreyi, bir grubu dışarda bırakarak hatta tasfiye ederek oluşturulacak yönetimler üye tabanını temsil etmeyecek, tatmin etmeyecektir. bu durum, o örgüt içinde sürekli bir istikrarsızlık ve iktidar kavgası yaratacak, örgütü içe döndürecek, dolayısıyla asıl mücadele hedeflerinden uzaklaştıracaktır. Mutabakatın alternatifi grupçuluktur, tasfiyeciliktir, dolayısıyle antidemokratizmdir. Bugün solun sendikal politikalarındaki zayıf halka budur. Sınıfın nesnel durumu ile onun politik tercihleri arasındaki ilişkiyi ekonomik indirgemecilikle ele alan "sol"anlayış sendikaların mutlaka sol eğilimli, işçilerin mutlaka solcu olmaları gerektiği "önkabul"ünden hareketle sendikalarda siyasi tasnifi ve siyasi kriterleri öne çıkarıyor. Ancak bu yaklaşımı hayat onaylamıyor.

Türk-İş 15. Genel Kurulu bu açıdan oldukça öğretici geçti. Grupçuluk, sağcılık-solculuk objektif olarak Şevket Yılmaz'ın desteklenmesi sonucunu verdi. Son yıllarda biriken dinamik ve mücadeleci potansiyel Türk-İş yönetimine yansıyamadı. Bunun asıl sorumluluğu genel kurul öncesi yükseltilen "mutabakatçılığa hayır", "ittifak düşünmüyoruz", "kasıp kavuracağız" " 5-0, gibi toptancı anlayışlardadır. Nitekim genel kurul öncesi geniş tabanlı yönetim önerileri "Şevket Yılmaz destekçiliği "olarak "teşhir" edildi. Ama sonuçta Şevket Yılmaz'ı fanatik sağa iten ve birlikte yönetim tekliflerini reddeden bu anlayış oldu.

Son yıllarda yükselen mücadele içinde, mitinglerde, yemek boykotlarında bahar eylemlerinde işçiler ve sendikalar arasında, Türk-İş içinde politik farklılıklar törpülenmemiş kimi yapay ayrılıklar küllenmeye yüz tutmuştu. Bu genel kurulda kimi akılevvellerce bu ayrılıklar tekrar depreştirildi. Demokrasi mücadelesinde birleşik ve güçlü bir Türk-İş olasıyken bu olanak torpillendi. Anti-komünizm tahrik edilerek yeni ayrılık noktaları yaratıldı. Uzun yıllar boyunca büyük özverilerle ve hassasiyetle alınan yol cömert bir biçimde harcandı. Delege çoğunluğu solda illüzyonuyla, yönetimi ele geçirme anlayışı öne çıktı.

Doğru sendikal politika tek başına gelme olasılığı varken bile mutabakatı, ortak yönetimi tercih etmektir. Doğru politika birliğe, mutabakata geçici, taktiksel bir sorun olarak değil ilkesel bir zorunluluk olarak bakmaktır.

Bugün şu sorulara açık seçik yanıtlar vermeden doğru sendikal politikalar üretilemez. Sendikalarda, demokratik örgütlerde herkesin etkinliği oranında temsilini içimize sindirebiliyormuyuz? Yoksa işçiler için en hayırlısını yalnızca biz yaparız, biz yönetime gelmeliyiz anlayışında mıyız? Az olsun bizim olsun mu, yoksa büyük olsun hepimizin olsun mu ?

Ya hep ya hiç mi, yapılabilecek olanın en iyisi mi?

Yığınların, kitlelerin çıkarları her türlü grupsal ve dar siyasal çıkarın önünde değil midir?

Eğer kendi grubumuzun, kendi eğilimimizin güçlenmesini herşeyin önüne koyuyorsak grupçuluk, sağcılık solculuk elegeçirmecilik, tasfiyecilik mubahtır, zira hedef "kutsal"-dır. Yok eğer işçilerin, çalışan yığınların çıkarlarını başa alıyorsak, mücadelemizi onların mücadelesine bağlıyorsak, birliği ve mutabakatı gerçekleştirmek bizim için temel bir ödev onsuz olmaz bir koşul olacaktır. ■

Sendikal yaşama ilişkin-en azından söylemde somut bir anlayış farkı olmadığına göre, aradaki fark neydi? Fark, Şevket Yılmaz'ın liberal, muhalefetin öncülüğünü yapmaya soyunanların sosyal demokrat olmasıydı.

Tekrar olması pahasına sendikanın tanımını yapmak gerekiyor: Sendikaların, işçilerin eknomik, sosyal, kültürel çıkarlarını -din, dil, ırk, meshep politik görüş ve ayrımı gözetmeksizin- koruyup ve geliştiren örgütlerdir. Sendikalara üye olabilmek için işçi olmak tek ve yeter nedendir.

Hemen her konuşmacının başarısı üzerinde birkaç söz etme ihtiyacı duyduğu 89 Bahar eylemleri işçilerin sağ-sol, sosyal demokrat, liberal-marksist ayırmaksızın hepsinin eylemleriydi.

Herkesin katılacağı bu genel doğrulara rağmen, muhalefet hareketinin kendisi için daha uygun bir etiket yerine (örneğin yenilikçi, mücadeleci, ilkeli, tutarlı sınıf ve kitle sendikacılığı vb.) sosyal demokrat bir etiketi tercih etmesi nasıl açıklanabilir?

Hem sınıf hareketinde birlikten söz edeceğiz, hem sendikalar sadece ve sadece işçilerin örgütüdür, politik görüş farklılıkları sendikal mücadelede önemli olmaz diyeceğiz. Hem de ayrım noktası olarak politik kimliğimizi ortaya koyacağız. İşçiler eylemlerde, grevlerde, direnişlerde sağ-sol, liberal-sosyal demokrat gibi bölünüyorlar mı ki sendikaları bu biçmide bölmeye uğraşıyoruz.

Kollektif yönetimin zorunluluğu

15. Genel Kurul sonunda geniş tabanlı bir yönetim olma olanağı vardı. Hem de her zamankinden daha çok vardı. Yönetimdeki liberal anlayış Türk-İş'i tek başına yönetmeyeceğini biliyordu. Bu anlayışın Türk-İş'i birlikte yönetme önerisi reddedilmiş ve bu öneri kamuoyundan sır gibi saklanmıştı. Eğer bu öneri kabul edilerek, geniş tabanlı bir yönetim oluştursaydı, bugün seçilen yönetimden daha mı geri olacaktı?

Sendikal mücadelede birlik ne kadar önemliyse, birlikte yönetmeyi becerebilmek de o kadar önemlidir. Türk-İş'te sosyal demokratlar yönetime gelseydi, Türk-İş'i Teksif'e, Yol-İş'e, Tes-İş'e, Tek Gıda-İş'e rağmen yönetebilecekler miydi? Türk-İş eski genel sekreteri **Emin Kul** konuşmasında, **"Nereye gittiysem beni yuhaladınız"** dedi. Sosyal demokratların adayı seçilseydi bu kez o her gittiği yerde yönetim dışında kalanlar tarafından yuhalanmayacak mıydı? Bu, kişilerle ve onların doğru ya da yanlış yapmalarıyla ilgili bir şey değil, politik kasıtlaşmanın bir sonucudur.

Artık herkes tarafından anlaşılmalıdır ki, ne ezici bir çoğunluğa sahip solu, ne liberalleri yönetim dışında bırakarak, sendikaları, Türk-İş'i yönetmek artık mümkündür. Grupçu, ekipçi çıkışlar artık iflas etmiştir. Türk-İş artık eski Türk-İş değildir. Ricacı, diyalog uzlaşma politikaları yerini mücadelci meşru kitle çizgisini esas alan anlayışlara bırakmıştır. Sınıfa düşman anlayışların dışında sendikaları birlikte yönetmek, geniş tabanlı yönetimler oluşması bir zorunluluktur.

Türk-İş 15. Genel Kurul deneyimi bunu açıkça kanıtlamıştır. ■

ÇEVRE İÇİN DEMOKRASİ





İnsan sevdiğine "çevre" bağışlar.

Çevre demokrasi istiyor.

Çevre çember içinde.

Yeşilmişik, kararmışık, solmuşuk.

İnsan ve doğa için yaşama hakkı.

Bedava yaşıyoruz bedava kirli hava, zehirli su, asitli yağmur bedava.

İNSAN VE DOĞA İÇİN YAŞAMA HAKKI

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 7-8 Aralık tarihlerinde gerçekleştirilen Birinci Avrupa Çevre ve Sağlık Konferansı'nda son biçimi verilerek imzalanan Avrupa Çevre ve Sağlık Bildirgesi'nde , **"Belirli bir çevrenin kalitesinden doğrudan etkilenen birey ve toplumların görüşü alınmalı ve çevrenin yönetimine katılımları sağlanmalıdır"** deniliyor.

Türkiye'de düşünce ve örgütlenme, toplantı, gösteri ve yürüyüş hakları önünde öylesine engeller var ki... Oysa Bildirge'de de belirtildiği gibi, çevre sorunlarının çözümünde halk girişimleri halk katılım, halkın gönüllü seferberliği can alıcı önemde. Üç kişinin bir araya gelmesiyle "gizli örgüt"ün oluştuğu, dersek kurmanın sırat köprüsünden geçmekle eş olduğu koşullarda bu katılım nasıl sağlanacak?

Bir sivil kuruluşun uluslararası bir kuruluşa katılması yada işbirliği yapması Bakanlar Kurulu'nun iznine bağlı. Uygulamada "izin" ve "yasak" çakışıyor. Oysa Çernobil'in radyasyonu, kentlerimizdeki kirlilik yasak ve sınır tanımıyor. Moskova ve Leningrad dahil dünyanın pekçok kentinde şubesi olan Greenpeace'in İstanbul'da neden şubesi yok?

Çevre sorunları "yaşama hakkı"mızı tehdit ediyor. "Yaşama hakkı"nı savunma insanın bu hakkın önüne dikilen sınır ve engelleri tanımama ve derhal kaldırma hakkı da vardır.

Çevre eksiksiz demokrasi istiyor. Çevre çok ve çeşitli, yerel ve ülke çapında, ulusal ve uluslararası halk girişimleri, gönüllü kampanyaları ve kalıcı örgütlenmelere istiyor.

Bunu nasıl başaracağız? Önümüzdeki engelleri elbirliğiyle nasıl aşacağız? Bunu sorgulamak için çevreyle ilgili kişilere, girişimlere ve kuruluşlara iki soru yönelttik. Gerek soru yönelttiklerimizin, gerekse dergimiz okurlarının ve ulaşamadığımız girişim ve kuruluşların bize ulaştıracakları yanıtları gelecek sayılarımızda da yayımlamayı sürdüreceğiz. ■



İçinde yaşadığımız doğayı katlediyoruz. Biz bunu hep birlikte yapıyoruz.

Yaşadığımız dünya için ne yapıyoruz?

ÇEVRE ÇEMBER İÇİNDE

Çevre sorunları çok ve çeşitli. Doğal ve tarihsel çevre Türkiye gibi ülkelerde demokrasisizlik çemberi içinde üstüne üstlük. Çemberin kırılabilmesi için sorunun çeşitli bilimlerce ve toplumsal, ekonomik ve politik açılardan sorgulanmasını sürdürmek gerekiyor. Biz bu sorgulamaya aşağıdaki iki soruyu ilgili her kişi ve kuruluşa yönelterek katılmak istedik;

1) Kentlerimizde çevre kirliliği "yaşama hakkı"nı tehdit eden boyutlara vardı. Hükümet ve yerel yönetimler sorunu çözmeye çalışmaktan çok, birbirlerini suçlayarak sıyrılma çabasındalar.Buna karşılık, mahallesindeki "zehir saçan baca"yı söndürmek için üç kişi bir araya gelse "suç" oluyor. "Yaşama hakkı"mızı nasıl savunabiliriz?

2) Çevre sorunlarıyla ilgili sivil kuruluşlar ve duyarlı çevreler arasındaki diyalog ve işbirliği yeterli mi? Bir "çevre platformu" oluşturulması konusunda ne önerirsiniz?



İSTANBUL TABİP ODASI ÇEVRE KOMİSYONU

İnsanın en temel hakkının "sağlıklı yaşama hakkı" olduğunu biliyor ve savunuyoruz. "Sağlık" ise Dünya Sağlık Örgütünün (DSÖ) tanımıyla; insanın bedensel, ruhsal ve sosyal tam bir iyilik hali olarak kabul edilmektedir.

Yukarıdaki tanım ışığında bakılırsa, ülkemizdeki insanların"sağlıklı bir yaşam içinde oldukları" söylenemez. Bu durum ise ülkemizin ekonomik, sosyal ve k ültürel gelişiminin bu günkü düzeyini göstermektedir.

Bu genel yaklaşımımızdan sonra sorularınıza kısaca şu yanıtları verebiliriz;

1- Öncelikle, Anayası ve diğer yasalarda belirtilen (Örn:Çevre Yasası) hakların sonuna kadar kullanılması için herkesin ve her kuruluşun azami çaba göstermesi zorunludur. Bu konuda özellikle demokratik kitle ve meslek örgütleri önemli işler yüklenebilirler. Özellikle kendi çalışma alanlarında kamuoyuna yönelik açıklamaları ve kendi üyelerini bilgilendirmeleri ve harekentlendirmeleri önemli çalışmalardır. Basın yoluyla doğru bilgilerin verilebilmesi "çevre sağlığı", "sağlıklı yaşam", " çevre kirlenmesi" gibi konularda genel kamuoyu oluşmasına ve insanların kendi sorunlarına doğrudan sahip çıkmalarında yapılması zorunlu çalışmalardır.

2- Çevre sorunlarıyla ilgili birçok kişi, grup ve kuruluş olduğu gerçektir. Ancak aralarındaki diyalog ve işbirliğinin yeterli olduğu söylenemez. Diyalog ve işbirliği mutlaka olmalıdır. Ve bu ülkemiz için bir gereksinimdir.

Bizler kendi mesleki alanımızda daha yetkin çalışma yapabilmek için bir Çevre Komisyonu oluşturmuş bulunuyoruz. Yanısıra diğer sağlık Meslek Odaları ile birlikte oluşturulan (Dişhekimleri Odası, Veteriner Hekimler Odası, Eczacı Odası) Sağlık Meslek Birlikleri Danışma Kurulunun yönlendiriciliği altında, başta Dünya Çevre Günü olmak üzere çeşitli etkinlikler yapmaktayız.

Belediyeler ile ortaklaşa yapılan sağlık çalışmaları da bir başka etkinlik örneğimizdir.

Ancak, bütün bu yapılanları yeterli görmüyoruz. Başta hava ve içme suyu kirliliği olmak üzere çevre kirliliğinin ivedi çözümler beklediğini bilmekteyiz. Bunun için ilgili bütün kişi, grup ve kuruluşların bir platformda yanyana gelmesini kaçınılmaz bir görev olarak görüyoruz. İlimiz çapında yapılabilecek böylesi girişimlerde yer alma isteğimizi burada belirtmek isteriz. Böylesi platformlar oluşana dek (oluşsa bile) ilgili tüm kişi ve kuruluşların azami çaba göstermeleri gereketiğine inanıyoruz. ■

SAVAŞ EMEK
Yeşiller Partisi İzmir İl Başkanı

1) Hemen şimdi harekete geçerek yaşadığımız dünya için yapabileceğimiz çok şey olduğunu, üstelik "yaşama hakkı"mız için kimseden izin almamız gerekmediğini bilerek mutlaka yapabileceğimiz şeyler vardır.

2) Çevre sorunları dendiğinde, aklıma kurum ve kuruluşlar değil, bizzat o sorunu yaşayan yurttaşlar geliyor. Yaşadığımız kente sahip çıkalım diyebilecek platformları, şehir konseylerini oluşturacak çalış-

malan geciktirmeden başlatmak gerekir. ■

İZMİR GÖNÜLLÜLERİ

1) Öncelikle "çevre kirliliği" olgusunun yeniden tanımlanması gerektiğini düşünüyoruz. Bizler, bir insanı farklı kılan tüm kültürel, ruhsal yapı ve d üşünsel değerlerin yozlaşmasına, giderek doğal ve kültürel ortamın yabancılaşmasına yol açan bir değişimi çevre kirliliği olarak değerlendiriyoruz.

"Yaşama hakkı"nı tehdit eden bu kirliliğin önlenebilmesi ise öncelikle günlük yaşamdan başlayan bir sorgulama çabasıyla artabilir, "çevre bilinci" oluşabilir. Yaşama olan duyarlılığımız bizi yaşamı tehdit eden her oluşuma karşı tavır almaya, seçenekler üretmeye götürecektir.

Özetlersek, insan olarak sorumluluğumuz şudur:

- Sorgulamak: Yaşamımıza yönelik tehditi tüm boyutlarıyla kavramak,

- Tavır almak: Tepkilerimizi insana yaraşır biçimde ifade edebilmek, daha insanca bir yaşam için tepkiler üretmektir.

2) Kurumların, duyarlı çevrelerin, grupların diyalog ve işbirliğinin yeterli olmadığı açıktır. Bunun ötesinde en basit iletişim olanaklarının bile kullanılamadığı söylenebilir. Ancak bu sorunu aşmak olanaklıdır ve örnekleri görülmeye başlanmıştır. En yakın örnek Foça- Gencelli'de yapılacak termik santrala karşı kampanyada, başlangıcından itibaren Yeşiller Partisi, İzmir Gönüllüleri, TMMOB'ye bağlı odalar, İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Kadınlar Derneği, Sendikalar, Bakırçay Havzası belediyeleri ve sosyalist dergilerin ortak tavır geliştirmesidir. Bu ortak tavır alışların ve eylem birliklerinin bir platforma dönüşerek süreklilik kazanması çevre hareketinin önünü açacak ve sonuç alma yeteneğinin artması açısından son derece zengin olanaklar sağlayacaktır. Çevre platformunda; gönüllü grupları, meslek odaları, bilim adamları, sendikalar, siyasi oluşumlar ve diğer ilgili kurumlar özgün çalışmalarıyla yerini alacaktır.

Bizler, İzmir Gönüllüleri olarak, çevre sorunlarını gündemine alan tüm kişi, grup ve kuruluşulara şu çağrıyı yapıyoruz:

İzmir'de Şubat ayı sonunda iki günlük bir "Çevre Şenliği" düzenlemeyi düşünüyoruz. Amacımız bu şenliği; sergi, konser, panel, forum ve tartışmalarla bir platforma dönüştürmek.Bu etkinliğin çevre hareketine önemli bir ivme kazandıracağı ve hareket alanımızı genişleterek önemli olanaklar sağlayacağını düşünüyoruz.



Gelin doğayı, yaşamımızı, bizi kirleten tüm kirlilik kaynaklarına karşı nasıl tavır alacağımızı birlikte tartışıp, birlikte seçenek üretelim. Yaşamda farklı seçenekler her zaman vardır.

Bunları birlikte bulalım!

Not: Bu çağrıya yanıt verecek olanlarla gazeteniz aracılığıyla haberleşmemizi sağlarsanız seviniriz. ■

ENGİN URAL
Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Genel Sekreteri

1) Çevre sorunlarının kamuoyunda giderek daha çok tartışılması, doğru sonuçların kamuoyunda ortaya çıkmasına ve benimsenmesine imkan sağlayacaktır. Bu sonuçlar karşısında gerek merkezi yönetimin, gerek yerel yönetimin sorumlularının da bu sonuçları benimseyeceğine inanıyorum.

2) Türkiye'de çevre ile ilgili gönüllü kuruluşların sayısının çok az olduğuna inanıyorum. Meslek odaları dışında çevre ile ilgili ve aktif gönüllü kuruluş sayısı bence beş ya da altıyı geçmiyor. Çok daha fazla olmasında çok yarar var. Bu gönüllü kuruluşlar arasında bilgi alışverişi ve diyalog zaten var ve zamanla daha da gelişecektir. Organik bir platform gerektiğine inanmıyorum. Çünkü tek bir paltform olduğunda bu kuruluşların kendi inanç ve felsefeleri içinde yürütecekleri çalışmalar kısıtlanmış olur. Oysa bu çalışmalar artarsa doğru sonuçlara varma imkanı da artacaktır. ■

EVRİM'LE BAŞAK'LAR BOY ATIYOR

Aşağıda, on bir yaşındaki Başak Çakır'ın bize ulaşan mektubu yer alıyor. Buna mektup demek de zor ya, Çevreci "Küçük Evrim" den çevreci Başak'a çevre bilincinin boy atışı bu.

BU DÜNYA BİZİM

Merhaba! Ben 11 yaşındayım. Beyazıt ilkokulu 5.sınıfına gitmekteyim. Adım Başak Çakır. Türkiye ve Dünya'da insanların ölümüne ve sakat kalmalarına neden olan PİSLİK ve bu pisliğin nedeni çok.



1) Fabrikaların sorumsuzlukları;

a) Fabrikaların yoketmeleri gerektiği halde denize döktükleri artıklar,

b) Bacalarına filtre koymayıp dumanı tehlikeli haliyle havaya püskürtmeleri.

2) Belediyenin sorumsuzlukları;

a) Çoğunluk bölgelere çöp tenekesi koymamaları,

b) Koysalar bile bir süre sonra bu çöp kutularının altı deliniyor ve belediye bunu umursamıyor.

Yani Çoğunluk insanların suçu. Hava kirliliği bir süredir yurdumuzu ve insanları tehdit ediyor. Bunun nedeni ise bitkilerin azalması ve pis dumanlar.

Üç, dört yıl önce yemyeşil ağaçlık olan bölgeler bu yıl beton, apartman doldu. Örneğin ben 6-7 yaşındayken oturduğumuz mahallenin yakınlarında ağaçlık ve çeşmesi olan bir yer vardı. Biz oradan taşındık. On yaşında geri geldiğimizde orası apartman ve beton yığınları dolmuştu. Çeşme ise yıkılmış, yerine bir boru kalmıştı. Üstelik apartmanı yapan mütahitler apartmanı yarım bırakıyor ve bir daha tamamlamıyor. Yeşillikler olmayınca da hava kirleniyor.

Gelelim suların kirliliğine. Geçen gün bizim okula memurlar geldi. İçtiğimiz suda sarılık varmış ama hemen ilçeladılar. Geçen akşam "Hodri meydan" programında seyrettik sular yüzünden insanların içinden yarım metre solucan çıkmış. Sulara kanalizasyon suyu karışıyor. Ve çoğunluk bu suyu içiyor.

Artık dünyada su içersek, yemek yersek, dolaşırsak hasta oluyoruz.

Hepinize güle güle.

Not: Başak Çakır'ın bizden bir isteği var. Böbrek rahatsızlığı geçiren çevreci kardeşi Evrim'e "geçmiş olsun" dileğini iletmek istiyor. Bu dileğe biz de katılıyoruz. "Geçmiş olsun Evrim! " ■

"Şeytan bunun neresinde?



Talat Ulusoy

Günümüz teknolojisi ve kaynak kullanımıyla enerji üretimi, milyonlarca yıldır bir madde içinde uyuyan enerjiyi bir anda uyandırmak, boşaltmak demektir. Oysa dünyadaki fizikl ve hatta psikolojik süreçler; bitki, hayvan ve insan sağlığı ve hatta aşklarımız güneşten gelen enerjiyle oluştu ve süregeldi. Şimdi ise, uyuyanı bilinçsizce uyandırmakla güneş enerjisinin üstüne fazladan bir enerji ekliyoruz. Böylece daha mı sık aşık oluyoruz? Yok canım. ..

"Göğü ısıtamazsınız!" Bu reklam sloganı. Ama sözkonusu fazla enerji, bizi aşka getirmese de göğü gerçekten ısıtmaya başladı. 1970'li yıllarda tüm insanlık güneşten gelen enerjinin yüzde 0,02'si kadar bir artı enerji üretiyordu. Bugün tüm insanları bir anda ortalama bir Amerikalının yaşam düzeyine çıkarsak güneş enerjisinin yüzde 2'si oranında bir artı enerji üretmek gerekecek. Varolan teknolojiyle bu olanaksız değil. Peki sonucu ne olacak.

Dünyamızın evrim süreci boyunca oluşmuş dengeyi yüzde 2 bozmakla dünya mı yıkılır? Evet yıkılır. Bilim ve bilimciler bunu açıkça ortaya koydular. "Yaşama hakkı"nı savunanlar bilime kulak vermek zorunda. Yoksa...

Daha bugünden Güney Kutbu'ndaki buzullar erimeye başladı. Gidiş Kuzey Kutbu ve doruk buzullarının erimesine doğru. Buzul erimesinin en "iyimser" sonucu dünyada en az 65 cm su yükselmesi. Bu da yerleşim alanlarının %70'inin sular altında kalması demek. Düzler sel sularının, dağlar bizimdir diyebilir miyiz?

Geleneksel teknoloji ve geleneksel enerji kaynağı kullanımı ve tüketimi faaliyetinin insanlık için daha başka ciddi olumsuz sonuçları da var. Burada ancak bu kadarına değindik.

Sözün bağlanacağı yer şu: Kargadan başka kuş, "sınıf"tan başka da dünyayı değerlendirme ölçütü tanımıyorsak, "başta işçi sınıfı olmak üzere" insanlığa vaadedeceğimiz bir gelecek yok demektir.

Geleneksel sol, en başta komünist partiler uzun yıllar çevre sorunlarını ve çevre hereketini anlayamadılar. Çevre sorunlarının genel insani yanı görülmedi, sorun sınıfsal olarak değerlendirildi.

Yukardaki bakış, çevre sorunları çevresinde yeşeren yeni demokratik hareketleri ve yeşil partileri değerlendirirken de geçerliydi. Çevre (ya da yeşil) hareketi ve yeşil partiler kapitalist toplumu korumaya yönelik burjuva hareketler olarak görüldü. Çevreciler "çiçek-böcek çocukları"ydı. Özellikle komünistler sosyalist ülkelerde hiçbir ekolojik sorun olmadığını savuna geldiler.

Gerçekten dünyamızda çevre sorunlarından azade bir ülke var mı, olabilir mi? Global ekolojik sorunlar sınıfsal kaynaklı mı? Bu sorunlar tümüyle kapitalizmden mi kaynaklanıyor? Bu sorulara Sol'un büyük bölümü hala "sınıfsal konum"dan yanıt veriyor.

Global ekolojik sorunları tarihsel olarak sınıfların eyleminden değil, insanlığın gelişim sürecinin bir sonucu olarak doğdu. Sanayi devrimleri öncesi el aletlerinin de Birinci Sanayi Devrimi'nin simgesi buharlı kazanın da "sınıf" özelliği yoktu. Bugün tüm ülkelerde aşağı yukarı aynı teknoloji kullanılıyor; Birinci ve İkinci Sanayi Devrimi'nin teknolojisi. Gelişmiş ülkelerde Üçüncü Sanayi Devrimi yaşanıyor.

Global ekolojik sorunlar nesnel olarak bir yanıyla bu geleneksel teknoloji zincirinden kaynaklanıyor. Çünkü bu teknolojiler doğanın sömürüsüne dayanıyor ve aşırı atık bırakıyor. Bu teknolojiler eşliğinde aşırı nüfus artışı da doğa tahribini hızlandırıyor.

Global ekolojik sorunların bir diğer ve çok önemli nesnel nedeni geleneksel enerji kaynağı kullanımı ve enerji tüketimi faaliyetidir. Bu nasıl oluyor? ■

Ekonomide alternatif politikalar tartışması

BİR 'EKONOMİ İZLEME KURULU' YAŞAMA GEÇİRELİM

İşte bir öneri

1. Sol'un alternatif ekonomik ve toplumsal politikalarını hazırlamak üzere bir çalışma grubu oluşturalım;
2. Bu çalışma grubu ağırlıklı konuları saptasın ve gerekirse alt-gruplar oluştursun;
3. Katılanlar, kendi politik hareketlerinin görüşlerini yansıtmak yerine, bilimsel görüşlerini yansıtsınlar;
4. Hazırlanan, tartışılarak son şeklini alan metin imzaya açılsın ve kamuoyuna açıklansın;
5. Bu arada, Demokrasi İzleme Kurulu benzeri bir Ekonomi İzleme Kurulu da yaşama geçirilsin.

■ Tunç Tayanç

Türkiye, başına ister "liberal", ister "yeni" yada "demokratik" nitelemelerini ekleyin, sağın hem fizik, hemde idelolojik baskısı altında geçirdi 1980'li yılları.

Öyle ki, neredeyse "sol" bile "sağ" tarfından tanılanır oldu. "Sağ" partiler ne kadar solu (!) olduklarını göstermeye çalışırlarken, işadamları da başlarına gelenin yeterince sol eleştiri olmamasından kaynaklandığını ciddi ciddi söyler oldular. Kafalar iyice karıştı, karıştırıldı. Kitle iletişim araçları, bir yanda televizyon ve radyodaki "devlet tekeli", öte yanda yazılı basında gittiçe yoğunlaşan tekelleşme sonucu "tek sesli toplum"u oluşturmak için seferber edildi.

Bu süreçte, "sol",ister istemez, iyice budanan, şekilsizleştirilen, özü boşaltılan demokrasi ve insan hakları için mücadelenin sınırları içine çekildi.1980'li yılların ilk yarısının getirdiği depolitizasyonu kırmak için yoğun bir çaba gerekiyordu. Başarılı olundu.

Aynı başarının ekonomik ve toplumsal sorunlarla ilgili olarak da sağlandığını söylemek zor. 1960'lı,1970'li yılları hatırlayanlar, gelir dağılımından AET'ye, yabancı sermayeden sanayileşmeye, eğitimin niteliğinden sağlıkta sosyalleşmeye kadar uzanan bir yelpazade "sol" tarafından belirlenen gündemi de hatırlarlar.

1980'li yıllar ise, Özal'ın "alternatifimiz yok", "solun bütün silahlarını elinden aldık" vb. sözlerini doğrulamak istercesine, **alternatif politika(lar) üretememe** ile geçti. Bu arada Türkiye'deki yabancı sermayeli şirket sayısı 1500'e merdiven dayadı. Ortadoğu sermayesi Türkiye'de cirit atıyor "islamcı bankacılık\finans kurumu" destekli kurumlaşma yaygınlaştı; Avrupa Topluluğu 1992'ye giderken sosyalist dünyada ilginç gelişmeler yaşanıyor, kamu iktisadi teşebbüsleri birbiri peşisıra görücüye çıkartılıyor, eğitim, sağlık vb, toplumsal nitelikli harcamaların bütçe içindeki payı azaltılıyor, Türkiye'nin insan kaynağı niteliksizleştiriliyor, kurutuluyor... Ve "sol"dan sadece eleştiri geliyor, o da kısık bir sesle neredeyse utangançça.

Bu "sesini yükseltememe"nin gerisinde tutarlı alternatif politikalar üretememe yatıyor. Kuşkusuz, politika öneremememnin temelinde bir örgütlenememe sorunu var. Ancak bunu "sorun" olmaktan çıkarmak mümkün.

Türkiye'de, "örgüt" deyince akla hemen gelen siyasal parti, dernek, vakıf, hadi onlar olmazsa şirket. Başka? Başkası yok. Türkiye'deki hukuk sistemi ve bu sistemde yetişmiş kafalarınız başka bir örgütlenme tanımıyor. Oysa aynı ve/veya benzer görüşleri paylaşan insanların biraraya gelmeleri bir şeyler üretebilmeleri için illâ da böyle bir örgüte gerek olmadığına ilişkin birçok örnek var dünyada. Hattâ, uzağa gitmeye ne gerek var, Türkiye'de de "Aydınlar Dilekçesi", "Demokrasi İzleme Kurulu", "Çevre duyarlılığını Yayma Grubu" örnekleri yeni yeni de olsa ortaya çıkmaya başlamadı mı?

Öyleyse, bırakalım siyasal partiler kendi **"parti politikaları"**nı oluştursunlar, yürütsünler, dernekler, vakıflar kendi amaçları doğrultusunda baskı grubu olsunlar, çalışmalar yapsınlar biz de bunların dışında, ama şu partinin üyeleri ya da bu dernekte olanlar değil, Türkiye'nin düşünmesi gereken bireyleri olarak, belirli doğruları dile getirmek, asgari müşterekleri bulmak ve alternatif politikalar üretmek için üstümüze düşeni yapalım.

Örnekleyeyim; Federal Almaya'da, 1975'ten bu yana etkin olan, kendi ifadeleriyle de, başlarken böylesine etkinlik kazanabileceklerini hayal bile etmeyen bir çalışma grubu var. alternatif Ekonomi Politikaları Çalışma Grubu.

1970'lerin ortasında dünyayı çalkalayan bunalımın ve bu bunalım ortamında **"tek doğru", "halkın çıkarına", "alternatifsiz"** diye sunulan ekonomi politikalarına alternatif üretme gereğinin bir ürünü bu

AT üyeliği "çıkmaz ayın çarşambası"na kaldı...

AT KONUSUNDA ULUSAL ÇAPTA BİR TARTIŞMA GEREK

İç Politika Servisi - Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na "tam üyeliği" için Özal hükümetinin 1987'de yaptığı başvurudan ikibuçuk yıl sonra, beklenen "tarihi karar" açıklandı: Türkiye'nin AT'a üyeliği 1993'ten önce tartışma konusu bile olamaz. "İlkesel olarak" reddedilmeyen bu üyeliğin ne zaman tartışma konusu olabileceği ise belirsiz bırakıldı. Bunun nedeni de kararın gerekçelerinde açık bir biçimde görülüyordu.

Gerekçelerden birincisi şu: 1992'ye dek "tek pazar" oluşturma yönündeki süreçler AT'yi doğal olarak kendi içine kapanmaya ve herhangi bir yeni üyelikle genişlemeyi 1992 sonrasına ertelemeye zorluyor.

Diğer gerekçeleri ise (hepsi tek başına olmasa bile) doğrudan Türkiye'nin kendisiyle ilintili sorunlar oluşturuyor: demokrasi ve insan haklarının durumu, azınlık hakları ve Kürt ulusal sorunu, bozuk ve geri ekonomi, yüksek enflasyon ve işssizlik oranları, sosyal güvenlik yoksunluğu, nüfus patlaması ve son olarak Kıbrıs sorunu ve AT üyesi Yunanistan'la anlaşmazlıklar.

Karar Türkiye'de "şok" etkisi yaratmadı, çünkü zaten böyle bir sonuç bekleniyordu. Ancak, "müzakereler" için herhangi bir tarih belirtmekten titizlikle kaçınılması bu konu üstünde ciddi ciddi düşünülmesi, tartışılması gerektiğine işaret ediyordu.

Ulusal mutabakata doğru

Siyasal partiler arasındaki tartışmalarda bir yandan Özal ve ANAP "olumlulukları", diğer yandan muhalefet partileri ortaya çıkan sonuçta hükümetin sorumluluğunu vurgularken, komisyonun işaret ettiği ekonomik, toplumsal ve politik olumsuzlukların kabulü ve bunların giderilmesi yönünde genel bir mutabakat oluştuğu da dikkat çekiyordu.

AT üyeliğini en çok "dört gözle" bekleyen iş çevrelerinde ekonomik ve toplumsal sorunların büyük ölçüde ancak tam üyelikle çözülebileceği görüşü ağır basıyordu.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği başkanı **Ali Coşkun** ise ilginç bir öneri ortaya attı: "AT'a üye olma, sadece bir kuruluşun, kulübün, hatta iktidarın sorumluluğunda yürütülmemeli, bu olgu Türk milletine mal edilmelidir. Sosyal, kültürel ve ekonomik yönden ülkemizin geleceğini tayin edecek olan böylesi önemli konular, milletçe benimsenmedikçe, zaten uzun vadede topluma yarar sağlamaz."

Günlük basında hemen tüm köşe yazarlarının konuyla ilgili yorumlarında ortak yanlar; AT üyeliği amacına bağlılığın sürdürülmesi, bu hedefe yönelik olarak ulusal çapta bir tartışma ve diyalog başlatılması, bunun sonucunda da komisyon kararının gerekçelerinde dile getirilen olumsuzlukların aşılmasını sağlayacak ciddi ve somut çabalar, politik, ekonomik, toplumsal dönüşümler gerçekleştirilmesi gereksinimi idi.

Bu bağlamda, **Milliyet**'te **Necati Doğru** şöyle ilginç bir soru yöneltiyordu: "Avrupa Topluluğu'na tam üyeliğimiz söz konusu olduğu zaman hangi sektör ayakta kalır, hangisi batar gibi temel konularda Prof. Gülten Kazgan'dan başka araştırma yapan oldu mu?"

Yapılmayanı yapmak

AT komisyonunun kararı ardından başta Özal olmak üzere, ANAP hükümetlerinin şimdiye dek "siyasal propaganda" sloganı yaptıkları "demokrasiye geçtik", "çağ atladık" gibi sözlerin ne denli gerçeklerden uzak olduğu bir kez daha tüm çıplaklığıyla görülmüştür. Politik, ekonomik, toplumsal, kültürel bütün alanlarda ciddi sonuçlar doğuracak AT üyeliği konusunda da ülkemizin belli başlı toplumsal ve politik güçleri arasında bir görüş birliğinin henüz oluşmuş olmadığı görülüyor.

AT'a girmenin koşulu olarak değil, Türkiye'nin buna gereksinimi olduğu için evrensel ölçütlerde bir politik demokrasiyi yerleştirmenin yanısıra, AT üyeliğinin Türkiye'ye ne getirip ne götüreceğinin ulusal çapta tartışılması, bir mutabakat sağlanması, ulusal çıkarlara uygun önlemlerin alınması doğrultusunda ciddi adımlar atmak şimdi daha önemle gündeme geliyor.■

çalışma grubu. İktisatçılar, toplumbilimciler, sendikacılar vb. biraraya gelmişler ve 1975 sonlarında birinci Memorandumlarını kamuoyuna açıklamışlar. "Etkin ve toplumsal bir ekonomi politikası için iktisatcıların Memorandumu" "Yadırganmış, umursanmamış, küçümsenmiş, suçlanmış, ama yıldıramamış. 1978'den beri de kitap biçiminde yayınlanıyor.

Ne mi yapıyorlar? Ücreti ile geçinmek durumunda olanların yaşam ve çalışma koşulları açısından sosya-ekonomik durumu ve gelişmeleri çözümlüyorlar, görgül verilere dayalı araştırma(lar) yapıp bulgularının yorumluyorlar"sağ" ekonomi politikalarını eleştiriyorlar ve "alternatif ekonomi politikaları" üretiyorlar, öneriyorlar.

Kabaca özetlendiğim bu aşamaların sonunda, bir "özet metin" bir de tüm kuramsal vb. dayanakların yer aldığı "ana metin" ortaya çıkıyor. "Özet metin", her yılın Nisan'ının son haftasında düzenlenen bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanıyor, ama daha önce de metne katılacağı düşünülen iktisatçıların, sendikacıların imzalarına açılıyor. Metinde yer alanlara kafanız yatıyorsa, basıyorsunuz imzayı. İmza sayısı 700-800 arasında oluyor genellikle "Özet metin" Blätter für Deutsche und Internationale Politik adlı marksist bir süreli yayında yayınlanıyor; bir süre sonra da, "ana metin"le birlikte yaklaşık 500 sayfaya varan bir kitap olarak piyasa çıkıyor.

Ekonominin genel değerlendirmesinin yanı sıra, her yıl belirli konulara ağırlık veriliyor. Örneğin, 1985'te bankacılık sektörü için ekonomik, demokratik bir alternatif ile Ruhr bölgesi için alternatifler, 1988'de bölgesel politikalar ile uluslararası borç bunalımı; 1989'da AT tek pazarı, otomobil sanayii vb. ağırlıklı konular olarak ele alınmış.

Dönelim Türkiye'ye ve önerelim; 1. "Sol'un alternatif ekonomik ve toplumsal politikalarını hazırlamak üzere bir çalışma grubu oluşturalım, 2. Bu çalışma grubu ağırlıklı konuları saptasın ve gerekirse alt-gruplar oluştursun, 3. Katılanlar, kendi politik hareketlerinin görüşlerini görüşlerini yansıtmak yerine bilimsel görüşlerini yansıtsınlar, 4. Hazırlanan, tartışılarak son şeklini alan metin imzaya açılsın ve kamuoyuna açıklasın, 5. Bu arada, Demokrasi İzleme Kurulu benzeri bir Ekonomi İzleme Kurulu da yaşama geçirilsin.

Son söz; Bunların hepsinin yapılması -ne yazık ki- pek alışık olmadığımız bir şeyi gerekli kılıyor. Ortak çalışmak yetmiyor, geride kalan, kalmak üzere olan 1900'lere değil, 2000'lere bakmayı da zorunlu kılıyor. Bir başlayalım, sonra sürer mi, enstitü vb. bir yapılanmaya mı gider, etkili olur mu, olmaz mı hep birlikte görürüz. ■

12 EYLÜL YARGILAMALARI HUKUK DIŞIDIR

Adımlar (İstanbul) - Türkiye Büyük Millet Meclisinde yüzlerce idam dosyası onaylanmayı bekliyor. Bekleyen bu dosyalardaki idam kararlarının hemen hemen tümü siyasal nedenle işlenmiş suçları içeriyor ve hemen hemen tümü 12 Eylül sonrasında, olağanüstü koşullarda, olağanüstü mahkemeler tarafından verilmiş idam kararlarıdır. Bu kararların tümü şaibeli ve hukuksal olarak delillerinin olmadığı, işkence altında alınmış ifadeler veya düzmece biçimde hazırlanan senaryolar sonucunda muhbir ifadelerine dayanmaktadır.

İ. Erhan Çınar az kalsın "adli hata kurbanı" olacaktı. Bunun sorumlusu kim?..

Kamuoyuna geniş boyutlarıyla yansıyan İlkay Erhan Çınar olayı 12 Eylül yargılanmalarının iç yüzünü ortaya sermiştir. Bir muhbirin ifadesine dayanılarak idam kararı veriliyor. Yargı heyetindeki bir yargıç beraat talebinde bulunuyor. "Deliller yetersizdir. Muhbirin ifadesi inandırıcı değildir", diyor. Adımların bu olayla ilgili sorusunu yanıtlayan **Av. Gülçin Çaylıgil**, "Çok sanıklı davalarda 3-5 yargı heyetinin vereceği karar sağlıklı olamaz. Üstelik bunların büyük çoğunluğu hukuk adamı değildir. Bu dava Yargıtay'ın önüne beş kere gitti. Yargıtay dosyayı özensiz biçimde inceledi." dedi. **İlkay Erhan Çınar** olayı ayrıntılı biçimde ortaya serildikten sonra, Askeri yargıtay başkanı, "Tanıklar eski ifadelerini değiştirdiklerinden "hukuk öğretisi"nde yeni delil sayılacağından dava yenilenmeli" dedi. TBMM Adalet Komisyonu Başkanı **Alpaslan Pehlivanlı**, "Olağanüstü dönemlerde hukuki hata imkanının çok yüksek olduğunu" söyledi. **İlkay Erhan Çınar** olayı TBMM önünde bekleyen idam dosyalarından birisi. Olağanüstü dönemde hukuki hata oranının çok yüksek olduğu bir varsayım değil bir gerçektir. Çınar'ın idamına karar veren bir yargıç, "Ben subayım, beni görevlendirdiler tanığı dinledim, o zaman idam etmek bana doğru geldi" diyor ve ekliyor, "ben hukukçu değilim". **İlkay Erhan Çınar** olayı tekil bir olay değildir. Bartın Cezaevinde yatan **Yaşar Yıldız** da benzer bir durumla karşı karşıya. Üyesi olmadığı bir örgütten ve adam öldürmek suçundan ceza yemiş durumda **Yaşar Yıldız**. Kendisinin İGD üyesi olduğunu, TKP\ML TİKKO üyesi olmaktan yargılandığını belirterek, kendisini tanıyan İGD üyelerinin yardımcı olmalarını istiyor.

Erhan... Yaşar... ve idam dosyaları uydurma, muhbir ve itirafcı ifadeleriyle hazırlanmış olanların davaları yeniden görülmeli. TBMM idam dosyalarını yeniden incelemeli. İdam cezası kaldırılmalı. Bütün bunlar yetmeyecektir. Cezaevlerindeki politik tutuklular, 12 Eylül döneminin politik kararları gereği cezalandırılmak istenmişlerdir. Bir çoğu için davalar yıllarca sallanmış ve sonunda davalar düşürülmüştür. En kısa sürede genel bir af çıkarılarak, 12 Eylül adaletsizliği sonucu cezaevlerinde şu ya da bu nedenle, şu ya da bu kadar ceza almış olanlar serbest bırakılmalıdır. Süren davalar düşmelidir. Eğer, yargılama yapılacaksa da bunlar tutuksuz biçimde yapılmalıdır.

İlkay Erhan Çınar'ın Ailesinin açtığı imza Kampanyası

BİR İMZA DA SEN VER ....

3 Aralık 1989'da İlkay Erhan Çınar'ın 10 yıldır devam eden ve idamla sonuçlanan olayının Güneş gazetesinden izlemekteyiz. Basından da sık sık okuduğumuz Çınar Olayında hukukçu yorumlarıyla Savcı Erdoğan Savaşer'in "yanıldık" sözcükleriyle açıkur ki adaleti yaralayan bir karar verilmiştir.

12 Eylül Yargılamalarına duyulan kuşku bir kez daha büyümüştür. Çınar'ın suçsuz olduğunu kanıtlayan deliller mevcuttur.

İlkay Erhan Çınar'ın SERBEST BIRAKILMASININ GEREKLİLİĞİNE İNANIYORUZ.

Bu inançla kampanyamıza omuz vermenizi istiyoruz.

İlkay erhan Çınar SERBEST BIRAKILSIN.

Bir imza da sen ver ....

YAŞAR YILDIZ'ın ÇAĞRISI

Ben 1980 öncesinde İlerici Gençler Derneği (İGD) üyesiydim. Şimdi TBKP görüşlerini benimsiyorum. Halen Bartın Cezaevinde işlemediğim bir suçtan dolayı ve üyesi olmadığım bir örgütten dolayı yatıyorum.

12 Eylül koşullarında beni tanıyan arkadaşlarım ve TKP\ML TİKKO'dan arkadaşlar bana yardımcı olamadılar. Beni İGD üyesi olarak tanıyan arkadaşların tanıdıklarına ilişkin şahitlik yapmalarını ve TKP\ML TİKKO'dan arkadaşların da kendi uygun buldukları biçimde bana yardımcı olmaları için çağrı yapıyorum. ■

"HALK TERCİHİNİ ÖZGÜRCE BELİRLEMELİ"

SHP Kocaeli eski il başkanı sayın Mustafa Küpçü, Kocaeli Adımlar Temsilciliği'ndeki arkadaşlarımızın, insan hakları, politik göçmenler ve yasal KP konularındaki sorularını yanıtladı.

Adımlar: 10 Aralık 1988 de ülkeye dönen politik göçmenler için yabancı konukların da katıldığı yemekte yaptığınız konuşmadan dolayı hakkınızda dava açıldı. Bugün hala toplumsal bir sorun olan politik göçmenler konusunda ne düşünüyorsunuz? Bu konuda sizin görüşleriniz nedir?

Küpçü: Anılan yemekli toplantıya SHP il Başkanı olarak çağrılıydım. Bu sıfatla ve demokrasiye içtenlikle inanmış bir birey olarak katıldım. Söz verildi ve ben inandıklarımı söyledim. Özetle; herkesi, ben yurtseverim diyen her dürüst insanı politika ile ilgilenmeye çağırdım. Farklı siyasi görüşlere saygılı ve tahammüllü olmak gereğinden sözettim.

Emniyet görevlilerinin aldıkları notlara ya da bant kayıtlarına dayanarak TBMM'nin manevi şahsiyetine hakaret ettiğim iddia ediliyor. Mahkemede olayın aydınlanacağına inanıyorum.

Politik göçmenler sorununun çözümüne gelince; Bu insanlar, düşüncelerinden ve düşüncelerini açıkça söylemelerinden ötürü suçlanmaktadırlar. Olağanüstü dönemin olağanüstü koşullarında özgürlüklerini koruyamayacakları, haksızlığa uğrayacakları düşüncesiyle yurt dışına gitmişler. Ama şimdi ülkelerine dönmek ve hatta bağımsız yargı organları önünde yargılanmak, varsa bedellerini ödemek istiyorlar. Kanımca, bu ülkede doğmuş büyümüş her insanın düşünceleri ne olursa olsun bu ülkede yaşamak, (bir nedenle bir süre yurt dışına gitmiş olsalar bile) haklarıdır. İnsan haklarına, demokrasiye, çağdaşlığa inanan her insanın da bu düşünceyi paylaşacağına inanıyorum.

Adımlar: Sayın Küpçü, 141, 142 ve 163. maddelerin kaldırılması, Komünist Partisinin yasal olarak kurulması konusunda ülkede bir mutabakat var. Bu konuda sizin görüşleriniz nedir?

Küpçü: Anılan maddelerin kaldırılması konusunda Cumhurbaşkanından siyasi partilere kadar her kişi ve kurumun fikir birliği var. Ama, çözüm nedense geciktiriliyor. Açıkça ve dürüstçe ifade etmek isterim ki, ben bir sosyal demokratım.Ancak ülkemin ve insanlarının yaşam ve yönetim biçimlerine ilişkin daha farklı düşünen ve bu doğrultuda örgütlenmek isteyen kişi ve kuruluşlara da saygılıyım.

Ülkemin insanlarının sosyolojik ve siyasal olgunluğa erişmediği iddialarına katılmıyorum. Türkiye'de zaten belli bir sınıfın çıkarları açıkça korunuyor. Buna karşılık diğer sınıfın çıkarlarının da açıkça ve korkusuzca korunması ve savunulması için örgütlenmesi mümkün olmalıdır. Hem bu suretle sosyal demokrat partiler ve üyeleri hakkında zaman zaman ortaya atılan gelişigüzel iddialarda son bulacak, herkes kendi yerini alacaktır. Komünist partisi yasallaşmalıdır. Hatta şeriat esasına uygun bir düzen isteyen parti de kurulmalıdır. Kimin kim, ya da ne olduğunu bilelim...

Türk halkı da özgürce tercihini belirliyebilmelidir. ■

Demokratik devrim kanlar içinde

ROMANYA HERKESE DERS OLMALI

■ Sadettin Yumuşak

Kasım ayı sonunda yapılan Romen Komünist Partisi kongresi meraklı gözlerle izleniyordu. Herkes sıranın Romanya'ya geldiğini düşünüyordu. Ancak kongrede "yaprak kımıldamadı". Parti ve devlet lideri Çavuşesku, karısı, oğulları, kardeşleri ile birlikte bütün hanedan ve yandaşları ayakta alkışlanıyor, eller aynı anda inip kalkıyordu.

Burası Doğu Avrupa ülkelerinden herhangi biri değildi. Romen toplumu pek çok bakımdan geri kalmış bir konumdaydı. Bu temel üzerinde, kişisel-aile yönetimine dayalı, koyu bir polis devleti kurulmuştu.

Parti kongresinin ardından herkes demokratik reform sürecinin Romanya'da da gündeme gelmesinin daha zaman alacağı kanaatine varmaya başlamıştı.

Halkın patlayan öfkesi

Çavuşesku, komşu Macaristan'a yakın bölgelerde yaşayan Macar azınlığa karşı uzun bir süredir Bulgaristan'da Jivkov yönetimi altında Türklere karşı yapılan baskılara benzer bir uygulama sürdürüyor, bu da zaman zaman gerek ülke içinde gerekse iki Varşova paktı üyesi ülke arasında gerginliklere yol açıyordu.

15 Aralık'ta insan hakları savunucusu bir papazın sınırdışı edilmesi kararı Temeşvar kentinde protestolara neden oldu. Gösterilere Macarların yanısıra Romenlerin de katılması ve çatışmaların çıkmasıyla olayın boyutları bir anda büyüdü. Protesto gösterileri tüm ülkeye yayılan bir demokratik halk ayaklanmasına dönüşüverdi.

Halkı karşısında bulan Çavuşesku hanedanı, diğer Doğu Avrupa ülkelerinden farklılığını bir kez daha ortaya koyarcasına, kaybettiğini kabul etmek yerine, halkın üstüne silahlı birliklerini sürerek, kanlı bir vahşete neden oldu. Ordunun halkın yanında yer alması ve Çavuşesku'ya bağlı özel polis gücünün kaderini diktatörle birleştirmesi sonucu, çatışmalar iç savaşa dönüştü.

Her yerde ve herkes tarafından evrensel demokratik ve insancıl değerlerin önceliğinin benimsenmesi zamanı gelmiş, geçmektedir bile. ... Devletler, partiler ve de kişiler öncelikle bu ölçütlere göre değerlendirilmelidir -bayrağının rengine, amblemine, ismine ya da ideolojik söylemine göre değil.

Amaca uymayan yöntem

Çekoslovakya demokrasi hareketinin lideri Havel, "Ulusal Kurtuluş Cephesi Komitesi"ne gönderdiği dayanışma mesajında, her şeye karşın zalimlere "insancıl" davranılması çağrısında bulunuyordu. Ama ne yazık ki Çavuşesku'lar kendi başlattıkları vahşetin kurbanı oldular. Açık ve normal bir yargılama olmaksızın kurşuna dizildiler.

Halk düşmanları elbette yargı önüne çıkarılarak, işledikleri tüm suçların, en başta da katliamların, cezasını çekmelidir. Ancak bunu yaparken kullanılan yöntemlerde de demokrasi hareketinin kendisi ile diktatörler arasına bir çizgi çizmesi, demokratik ve insancıl yöntemlere bağlı kalması gerekirdi. Bu yöntemlerde ısrar edilmezse, yeni Romen yönetiminin demokratikliği konusunda da kuşkular belirebilecektir.



Halkın eli kanlı bir diktatörlük rejimine duyduğu kin ve öfke anlaşılabilir. Ancak, bu kin ve öfkenin yeni, demokratik bir sisteme temel oluşturamayacağı da açıktır. Demokratik ve insancıl amaçlara demokratik ve insancıl olmayan yöntemlerle ulaşılamayacağını geçmişin herkese öğretmiş olması gerekir.

Müdahale değil, insancıl yardım

Romanya'da bir iç savaş yaşanırken ABD ve diğer bazı devletler tarafından Sovyetler Birliği'nin "reform yanlısı güçlere destek amacıyla" Romanya'ya askersel müdahalede bulunması çağrısında bulunulması "ilgiyle" karşılanıyordu. Doğal olarak hemen bununla Panama işgali nedeniyle ABD'nin dünyada içine düştüğü yalnızlığı aşma amacı arasında bağlantı kuruluyordu. Üstelik Romanya'da oluşan yeni yönetimin böylesi bir istemi olmaksızın Sovyetler Birliği'nin egemen bir ülkeye müdahalede bulunması söz konusu olamazdı.

Günümüz dünyasında şu veya bu ülke içinden gelecek böylesi bir "çağrı" karşısında, özellikle de bir iktidar mücadelesi sürmekteyken, hiç bir ülke tek yanlı olarak askersel müdahaleyi kolay kolay göze alamaz, almamalıdır.

Batı'ya ve Doğu'ya ders

Romanya'da yaşananları "Stalinizmin kanlı sonu" olarak nitelendirmek de yerinde değildir. Çavuşesku 1960'ların ortasında Romanya'da Stalinizme son vermişti. Onun yerine ise, Stalinist "sosyalizm" anlayışıyla kimi ortak özellikleri olsa da, daha çok "milliyetçilik" ve "kişisel-aile tiranlığı" ile belirlenen özgün bir rejim yerleştirdi.

Ancak, bu anti-demokratik rejim "soğuk savaş" döneminin "iki-kamplı" dünyasında, iki taraflı oynayarak, kendine önemli bir uluslararası itibar kazanabilmişti. Çavuşesku onyıllarca bir tarafta "sosyalist blok ve uluslararası komünist hareket" üyesi, öbür tarafta "Moskova'ya kafa tutan milliyetçi bir lider" sayılmanın keyfini çattı. Bu arada, "stratejik çıkarlar ve diplomatik kaygılar" nedeniyle, hiç bir ciddi uluslararası protesto ile karşılaşmaksızın, ülke içinde çağdışı bir saltanat rejimini sürdürdü.

İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in bir zamanlar "milliyetçi lider" Çavuşesku'ya verdiği "fahri şövalyelik" ünvanını, ancak diktatörün devrildiği kesinlik kazandıktan sonra -"insan haklarının ihlali" gerekçesiyle- geri aldığını açıklarken içine düştüğü durum herkes için düşündürücüdür.

Çavuşesku hanedanlığının ölüm mangaları Romanya topraklarını kana bularken, ilk tepki gösteren ülkeler arasında Macaristan, Polonya, Demokratik Almanya ve Sovyetler Birliği'nin bulunması, ayrıca Yugoslavya Komünistler Birliği'nin Romen Komünist Partisi'yle olan ilişkilerini askıya aldığını açıklaması da geçmişteki "çifte standart" yaklaşımlarının artık terkedilmeye başlandığını gösteriyordu.

Bütün diktatörlere karşı

Çavuşesku yönetimi Türkiye komünistleri ve sol güçleriyle değil, egemen çevrelerle "sıkı fıkı" olmayı yeğlemişti. Bu nedenle, Romanya'da çatışmalar çıktığı sırada resmi bir ziyaret için Ankara'da bulunan Romen hükümeti heyetiyle ikili görüşmelerde Türkiye hükümetinin içine düştüğü türden bir açmazla ya da "patroniçe" Çavuşesku'ya verilen "fahri doktorluk" ünvanını ancak her şey bittikten sonra geri almayı akıl edebilen YÖK'cülerimizin içine düştüğü türden bir yüz kızartıcı durumla karşılaşmaktan komünistler ve sol güçler kurtulmuş oldu.

Ancak, Çavuşesku hanedanının işte halk düşmanı, dışta gerici ve emperyalist çevrelerle "flört" politikalarına "sosyalist diplomasi" kaygılarıyla sessiz kalındığı (hatta bir kesimce "iki süper devlet teorisi" bağlamında sempatiyle bakıldığı) da bir gerçektir.

Şimdi herkes şapkasını önüne koyup düşünmelidir (Tabii komünistler, sosyalistler, marksistler ve tüm sol güçler de). Her yerde ve herkes tarafından evrensel demokratik ve insancıl değerlerin önceliğinin benimsenmesi zamanı gelmiş, geçmektedir bile. Artık "çifte standart" uygulamalarına topyekün son verilmelidir. Üstelik hem sözde, hem de eylemde. Devletler, partiler ve de kişiler öncelikle bu ölçütlere göre değerlendirilmelidir -bayrağının rengine, amblemine, ismine ya da ideolojik söylemine göre değil. İnsanlığın girmekte olduğu yeni çağda çizgiyi her şeyden önce bu noktadan çizmek gerekiyor. ■



Halkın ezici çoğunluğunun değişim istemine silahla karşı konmasının toplumda açtığı yaraları sarmak kolay olmayacak...

Ne uyuşturucu kaçakçılığı, ne demokrasi, ne de ABD yurttaşlarının güvenliği, Bush yönetiminin asıl derdi Panama Kanalı...

ABD'DEN BİR ULUSLARARASI ZORBALIK ÖRNEĞİ DAHA

Dış Haberler Servisi - Dünya, "eski" olandan "yeni" olana doğru çelişkiler içerisinde yol alıyor. Gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde insancıl, ahlaki, demokratik değer ve ilişkilerin egemen olduğu "gelecek" de, bunun tersi değer ve ilişkilerin egemen olduğu "geçmiş" de, henüz "günümüz" gerçekliği içinde birarada bulunuyor. Bunun son örneği, Bush yönetiminin Panama'ya karşı 20 Aralık günü giriştiği zorbaca askersel müdahale...

Panama lideri general Noriega uygar bir devlet adamı niteliklerinden, bu ülkedeki siyasal sistem de çağdaş demokrasiden fersah fersah uzak olabilir. Ama bu ya da benzeri hangi gerekçeyle olursa olsun Bush yönetiminin devletlerarası ilişkilerdeki tüm çağdaş normları hiçe sayarak Panama'ya tek yanlı olarak askersel müdahalede bulunması apaçık uluslararası "terörizm"dir. Buna arka çıkan Thatcher ve benzeri yönetimler de bir kez daha "uluslararası terörizmin suç ortağı" konumuna düşmüşlerdir. Türkiye hükümetinin "henüz yeterli bilgi yok" diyerek tavrını kalmayı yeğlemesi ise, düpedüz güçlü bir zorba karşısında duyulan korkaklığın ifadesi olup, ulusal onuru zedeleyici bir davranıştır.

ABD'nin "Brejnev Doktrini"

Dünyanın geçmişte sayısız örneklerine tanık olduğu, ulusların egemenlik ve kendi yazgılarını özgürce belirleme hakkını ayaklar altına alan böylesi davranış biçimlerinin, bütün devletler tarafından kesin bir biçimde mahkum edilerek, uluslararası yaşamdan geri dönmemecesine dışlanması zorunluluktur.

Sovyetler Birliği, Afganistan'dan askerlerini çekerek, 1968 Çekoslovakya müdahalesini kınayarak ve asıl önemlisi bunlara kaynaklık eden "Brejnev Doktrini"ni terkederek bu yönde kesin bir adım atmış bulunmaktadır.

Panama işgali şimdi şu soruları gündeme getiriyor: Başta ABD olmak üzere, Gorbaçov yönetiminin bu adımlarını alkışlayanlar kendi "1968 Çekoslovakya" tipi müdahalelerini ne zaman kınayacaklar? Asıl önemlisi, Latin Amerika'yı "ABD'nin arka bahçesi" olarak gören "Monroe Doktrini", bu anlayışı tüm dünyaya yayan "Truman Doktrini" ne zaman terkedilecek?

Barışçıl bir çıkarlar dengesi

Bush yönetiminin bu kabadayılık eylemi için öne sürdüğü tüm gerekçelerin aslında düpedüz ikiyüzlülük ve iğreti birer "bahane" olduğu ortadadır. Gerçekte, Panama'daki sorunun kaynağını "stratejik önem" taşıyan Panama Kanalı üstündeki ABD egemenliğinin 1999 yılında sona erecek olmasında aramak gerek. ABD yönetimi o zamana kadar ya bu anlaşmayı değiştirmek ya da Panama'da "ABD'ye sadık" bir rejimin kurulmasını "sağlamak" çabasındadır.

Ancak, yalnızca bu yüzyıl başlarında Panama Kanalı'nı bizzat yapan ABD'nin değil, pek çok sayıda devletin bu kanalda "yaşamsal çıkarları" olduğu bir gerçekse, kanalın doğal sahibinin Panama Cumhuriyeti olması gerektiği de bir gerçektir.

Çağdaş uluslararası ilişkiler sisteminde, çıkarlar çatışması yerine çıkarlar dengesini, askersel çözümler yerine politik çözümleri bulmak gerekiyor. Bunun gerçeklik halini alması için ise, mutabakatları dışlayan bir mücadele değil, mücadeleleri içeren bir mutabakat zorunlu görünüyor.

TBKP, İŞGALİ KINADI

ABD'nin Panama'ya karşı giriştiği askersel müdahale, Zülfü Dicleli'nin yaptığı bir basın açıklamasıyla, TBKP tarafından da kınandı. Açıklamada, "dünyadaki yumuşama ortamına ve devletlerin egemenlik haklarına indirilmiş ağır bir darbe" olarak nitelendirilen müdahalenin herkes tarafından protesto edilmesi çağrısında bulunuldu.

"TBKP yönetimi adına" yapılan bu açıklamada ayrıca şu görüşlere dile getirildi: "Hükümet ABD'nin saldırganlığına karşı ikircimsiz tutum almalıdır. Ankara, bütün dünyaya bu tutumu onaylamadığını açıklamalıdır. ABD'nin Orta Doğu'yu da kendi 'çıkar alanı' saydığı ve burada da bu tür maceralara girmeye eğilimli olduğu hatırlanırsa, bunun önemi daha açık görülür.

"Barış, insan hakları, halkların seçme hakkı gibi konularda çifte standartlar uygulamaktan arındığımız ölçüde, demokratik bir dünya düzenine katkıda bulunma olanağına kavuşacağız." ■



ABD işgalci orduları Panama sokaklarında terör estirdiler.



Bush yönetiminin Panama'ya saldırısı Grenada, Vietnam gibi ABD tarihinin kara lekelerini yeniden anımsatıyordu...

DYP'li İsmail Köse'ye soruyoruz:

RUM ORTODOKS PATRİKHANESİ AÇILMAMALI MIYDI?

Dış Haberler Servisi - 17 Aralık Pazar günü Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi görkemli bir törenle açıldı. İstanbul'da 14 yüzyıllık bir geçmişi olup, 1941'de yanan bu patrikhanenin onarımı ve açılışına sonunda izin verilmiş ve bir Yunanlı bir sanayici tarafından üstlenen onarım çalışmaları iki yılda tamamlanabilmişti.

Törenler nedeniyle Atina'dan İstanbul'a kalabalık bir ziyaretçi topluluğu geldi. Bunlar arasında komünistlerden sağcılara dek Yunanistan'ın önde gelen politik simaları bulunuyordu. İstanbullu Rumlar da törenlere katıldılar.

Böylece, hem değerli bir tarihsel ve kültürel miras korunmuş, hem Türkiye'de yaşayan Rum azınlık ve tüm Rum Ortodoks dindarlar için önemli bir ibadet yeri açılmış, hem de iki komşu ülke arasındaki politik, kültürel ve turistik ilişkilerin gelişmesi yönünde olumlu bir adım daha atılmış oldu.

Yeni düşünce gerek

Ancak, bu olay karşısında çağdışı ve şovenist bazı yaklaşımların kendini gösterdiği de izleniyordu. Törenler sırasında "İslamcı" bir grup gencin olay çıkarmaya yeltenmesinin ardından, DYP Erzurum milletvekili İsmail Köse de TBMM'de başbakana bu konuda bir soru önergesi yöneltti. İsmail Köse, Yunan hükümetlerinin Batı Trakya'da Türk azınlığa karşı izlediği ayrımcı politikaları anımsatarak, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesinin açılışına neden izin verildiğini, 1976'da kapatılan Heybeliada Rum Ortodoks Ruhban Okulu'nun açılmasına da izin mi verileceğini sordu.

Köse'ye sormak gerek: Bugün Yunanistan'ı yönetenler Batı Trakya'da yaşayan Türk yurttaşlarına ne yapıyorsa, Türkiye'yi yönetenler de Rum yurttaşlarına aynısını mı layık görmelidir? Yunanistan'da Türklere karşı anti-demokratik uygulamalarda bulunulurken, Türkiye'de Rumlara karşı demokratik uygulamalarda bulunulması mı Yunan hükümetlerinin tutumlarını değiştirmelerinde daha etkili olur, yoksa tersi mi?

Aslında sorun DYP'li Köse'yi de, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'ni de aşan, çok kapsamlı ve köklü bir sorun. Bu özünde herkesin, en başta da politikacıların, düşünce ve davranış tarzında uygarlık, demokratizm ve insancıllık yönünde değişiklik yapması sorunu. ■



Mihail Gorbaçov "ayrılıkçılığa geçit yok" diyor. Ama nasıl?..

Litvanya KP, bağımsızlığını ilan etti...

BİRLİK ANCAK GÖNÜLLÜLÜK VE EŞİTLİK TEMELİNDE OLUR

Dış Haberler Servisi - "Litvanya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Komünist Partisi" 20 Aralık'ta toplanan kongresinde, Mihail Gorbaçov'un karşı yöndeki uyarılarına karşın, 1033 delegeden 855'nin oylarıyla bundan sonra SBKP'den bağımsız bir komünist parti olarak varlığını sürdüreceğini ilan etti. Hemen bunun ardından ise, SBKP Merkez Komitesi olağanüstü toplantıya çağrıldı. Ancak, burada da soruna bir çözüm bulunamaması üzerine, Gorbaçov başkanlığında bir heyetin Litvanya'da görüşmeler yapması kararlaştırıldı.

Sovyet Anayasasında SSCB'yi oluşturan 15 birlik cumhuriyetinin "kendi toprakları üzerinde bağımsız yetki sahibi" ve "SSCB'den özgürce ayrılma hakkı" bulunan birer "egemen Sovyet sosyalist devleti" olduğu yazılmasına karşın, gerçekte aşırı merkeziyetçi bir devlet yapısı egemen. Bu durum ise, perestroyka ve glasnost ortamında halkların artan tepkisiyle karşılaşmakta. SBKP Merkez Komitesi "ulusal sorun" konusunda yeni yaklaşımlar geliştirmeye, 1922'de imzalanan ve Stalin'in önemli rol oynadığı birlik anlaşmasını gözden geçirmeye karar verdiyse de, bu alanda henüz somut bir gelişme sağlanmış değil.

1939'da Stalin'in Nazi Almanyası ile yaptığı anlaşmanın ardından SSCB toprakları içine katılan üç Baltık cumhuriyetinde ve Moldavya'da "ulusal özgürlük" istemleri her yerden daha canlı ve güçlü bulunuyor. Son yıllarda özellikle Letonya, Litvanya ve Estonya'da halkın bağımsızlık yönünde yükselen isteminin vardığı boyut, komünistleri ulusal halk hareketinin içinde mi, yoksa karşısında mı yer alacakları sorusu ile yüz yüze bırakmış durumda. Örneğin, Litvanya'nın cumhuriyet anayasasında komünist partinin yönetici rolü ile ilgili maddenin kaldırılması sırasında da bu çelişki kendini göstermişti.

Perestroyka sınavda

Bugüne kadar gerek tek tek ülkeler, gerekse "sosyalist blok" ya da "uluslararası hareket" içinde ortaya çıkan böylesi karmaşık durumlarda komünistler "geleneksel ve ilkesel olarak" her zaman "uluslararası olanın ulusal olan karşısında, merkezi olanın yerel olan karşısında, proleter ve sosyalist olanın ulusal ve demokratik olan karşısında önceliği" yönünde konum almış ve sık sık da ikincil planda kalanlar "feda" edilmişti. Bugün işte bu Stalinist, mekanik ve hiyerarşik anlayışla birlikte, onun ürünü olan yapılar baştan aşağı sorgulanıyor ve köklü bir değişim kendini dayatıyor.

Eğer "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri"nin ve cumhuriyet komünist partilerinin birliği korunacaksa, bu "her ne pahasına" değil, "özgür halkların özgür birliği", gönüllülüğü ve eşitliği temel alan bir birlik olmak zorunda. Henüz böylesi temelleri döşemekten uzak bulunan Sovyet perestroykasını bu alanda da zor bir sınav bekliyor. ■

"Toplumun vicdanı" idi...

SAHAROV, SSCB İÇİN BÜYÜK KAYIP



Dış Haberler Servisi - 15 Aralık günü 68 yaşındaki ünlü Sovyet fizikçi ve insan hakları savunucusu, Halk Temsilcileri Kongresi üyesi Andrey Saharov geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü.

Sürgünden meclise

1940'ların sonunda ilk Sovyet hirdojen bombasını geliştiren ekip içinde yer alan Saharov, 1960'lı yıllardan itibaren ise yumuşama, nükleer silahsızlanma ve insan hakları için çalışmalarıyla dünya çapında ismini duyurmuş, bu yüzden de Brejnev yönetiminin şimşeklerini üstüne çekmişti. Tüm baskı ve kısıtlamalara karşın, gerek ülkesinde gerekse dünyada kazanmış olduğu büyük prestij sayesinde uzun süre Moskova'da çalışmalarını sürdürebilen Saharov, 1980 yılında Gorki kasabasına sürgün edilmişti.

Mihail Gorbaçov'un işbaşına geçmesinin ardından sürgün yaşamı son bulan, Bilimler Akademisi'ndeki yerine geri dönen ve ardından Halk Temsilcileri Kongresi'ne seçilen Saharov, SSCB'de reformların en ateşli savunucularından biriydi. Bu yüzden zaman zaman Mihail Gorbaçov'la da karşı karşıya geliyordu. Bunun son örnekleri, Anayasa'da Devlet Başkanı'na -bugün orada Gorbaçov olmasına karşın- aşırı yetkiler tanınmasını eleştirmesi ve komünist partinin yönetici rolüyle ilgili maddenin kaldırılmasını istemesiydi.

Politikada aydının yeri

Nükleer denemelerin durdurulması, ABD-SSCB arasında yumuşama sağlanması için çağrılar, Afganistan'a askersel müdahalenin kınanması gibi, yıllar önce baskılara uğramasına neden olan görüşlerinin (hepsinin değil, ama çoğunun) son günlerde bir bir doğrulandığını gören Saharov'un hiç kuşkusuz daha göreceği çok şey vardı.

Şimdi herkes onun Sovyet toplumunda yeri doldurulamaz bir boşluk bıraktığı görüşünde. Bunun nedeni, onun her türlü ihtirastan, çıkarcılıktan ve politik hesaplardan uzak, barış, özgürlük ve adalet ülkülerine bağlı, tutarlı ve dürüst kişiliğiydi.

Saharov, yeni çağda bilimcilerin, sanatçıların, aydınların politik yaşamda daha etkin olması yönündeki gereksinimin bir simgesiydi aynı zamanda...■

16 yıldır "Şili'de halk savaşıyor"du...

VENCEREMOS!

Dış Haberler Servisi - 15 Aralık'ta Şili'de kurulan sandıklardan merkez ve sol güçlerin ortak adayı Patricio Alwin çıktı. Geçen yıl Ekim'de yapılan referandumda Pinoşet'i yenilgiye uğratan halk, sonunda 20. yüzyılın son çeyreğinin en barbar diktatörlerinden biri olan bu kişiyi devlet başkanlığından da uzaklaştırdı.

Böylece bir diktatörlüğün daha barışçıl, demokratik yoldan sona erdirilmesi sürecinde belirleyici bir dönüm noktası aşılmış oluyor. Ama Şili halkının önünde hala zorlu bir demokrasi savaşımı duruyor. General Pinoşet, Genel Kurmay Başkanı ve Kara Kuvvetleri Komutanı olarak "rejimin garantisi olmaya devam" edeceğini söylüyor (Bizim "garantörlerimiz" de düne kadar Çankaya'da değil miydi?). Hiç kuşkusuz ordu yeni demokratik hükümet için daha uzun süre bir "tehdit unsuru" olarak kalmaya devam edecek.

Başarının anahtarı birlik

17 partiden oluşan "Demokrasi İçin Eylem Birliği"nin ortak adayı olarak devlet başkanı seçilen Alwin, 1973 darbesini desteklemiş, Hıristiyan Demokrat bir kişi olması nedeniyle sol güçler tarafından biraz kuşku ile bakılıyor. Yine de içinde bulunulan aşamada Pinoşet'in yenilgiye uğratılabilmesi için sol güçlerin büyük çoğunluğu seçimlerde Patricio Alwin'i destekledi.

6 Sol partiden oluşan "Birleşik Sol" içindeki 4 parti aynı zamanda "Eylem Birliği" üyesi. Ancak, Şili Komünist Partisi ve Devrimci Sol Hareket (MİR) hala yasak altında tutuluyor. Bu nedenle sol güçbirliği yasal planda bir süre önce kurulan "Geniş Sosyalist Sol Bağlaşıklığı" aracılığıyla yürütülüyor.

Devlet başkanlığı seçimlerinde elde edilen utkudan sonra, içine girilen yeni aşamada Şili demokrasi güçlerini gerek ekonomik ve sosyal alanlarda gerekse siyasal alanda çetin sınavlar bekliyor. Demokratikleşme sürecini "kazalara" uğratmadan, demokrasi karşıtlarını adım adım etkisizleştirmek ve sürekli demokrasiyi kurmak, esneklik ve kararlılığı birleştiren bir politik ustalık gerektirecek. ■



Şili'de demokratikleşme süreci adım adım, çetin savaşımlarla yol alıyor...

Çok çalışan, çok üreten bir sanatçı

BERLİN'DEN BİR RESSAM: HANEFİ YETER

■ Kerem İnanç

İstanbul'daki Tüyap sergi salonu 15-23 Aralık tarihleri arasında uzaklardan bir konuğu, Berlin'de yaşayan Ressamımız Hanefi Yeter'i ağırladı. **Hanefi Yeter** Bayburt doğumlu bir sanatçı 1972'de Akademi'nin Bedri Rahmi Atölyesi'nden mezun olmuş ve 16 yıldır Berlin'de yaşıyor. Yeter'e yurt dışına gidiş sebebini soruyoruz. Belki sebebi 12 Eylül ve yaptığı politik içerikli resimlerle ilgili olabilir diye. Fakat Yeter Berlin'e bakanlığın bir bursu ile gittiğini söylüyor. Berlin'deki eğitimi sona erince bir ara Türkiye'ye dönerek Akademi'de çalışmak için sınavlara girmiş ama dil sınavında "Türkçen yetersiz" demişler ve yeniden Berlin yoluna tutmuş.

Hanefi Yeter'in resimlerinde öncelikle dikkati çeken öge; İnsan. Yeter, insana hemen hemen her resminde ,yer veriyor. İnsanlara çok sıcak baktığını resimlerinden, resmettiklerinden hemen farkediyorsunuz. Almanya'da çalışan Türk işçilerinden ünlü fülütçü **Jean Pierre Rampa'a**,acı çeken insandan mutluluğu yaşayan insana kadar birçok insan tipini tuvalinde kullanmış. Kendisine bir Ressam olarak neyin resmini yaptığını sorduğumuzda **"İnsanın ve onun çevresiyle olan ilişkilerinin, duygularının, acılarının, toplumsal davranışlarının resmini yapıyorum"** cevabını alıyoruz. Yeter çalışmalarında bir çok tekniği denemiş. Yağlı boyayı, akriliği, hatta yün parçaları ve çocuk oyuncaklarını bile kullanmış. Karışık teknik'deki yapıtlarının yanısıra resmin tuvalin dışına taşması gibi yenilikçi unsurları da ustalıkla gerçekleştirmiş. Yeter'in çoğunluğu büyük boy resimlerden oluşan ve bir renk bayramını andıran çalışmalarını izlerken birden sergide çok fazla eserin bulunduğunu farkediyorsunuz. Gene Hanefi Yeter'e bu kadar çok eseri nasıl yaptığını soruyoruz. Bizi önce gülerek yanıtlıyor.Ve şu yanıtı veriyor **"Sadece çok çalışarak, resimlerimin hepsi de bunlardan ibaret değil."** Yeter'in politik ve anlatımcı tarzdaki çalışmalarının yanında, modernist üsluptaki yapıtları da onun sanatsal zenginliğini kanıtlıyor. Örneğin Aras Ören'in portresinde kullandığı gerçek bir daktilo Yeter'in modernizme de sıcak baktığını, birçok tekniği ve çalışma tarzını potasında erittiğini gösteriyor. Yeter'e 1976-82 yılları arasında yoğun olarak yaptığı politik içerikli resimleri bugün daha az sayıda yapmasını nasıl değerlendirdiğini soruyoruz. Şöyle yanıtlıyor; **Dünyada her an her şey değişiyor, tabiiki bir resim yapılırken içinde bulunulan ortam ve şartlar da önemli"** Sergideki eserlerde Berlin gibi yüksek sanat ortamına sahip bir kentin yeter üzerindeki etkisini de izlemek mümkün. Özellikle Berlin'i tuvale aktardığı çok renkli çalışmaları görülmeğe değer.

Yeter'in resimlerinde öncelikle dikkati çeken öğe; İnsan. Yeter, insana hemen hemen her resminde yer veriyor. İnsanlara çok sıcak baktığını resimlerinden, resmettiklerinden hemen farkediyorsunuz.

Hanefi Yeter çok çalışan, çok çalışan, çok üreten bir sanatçı. Yurt dışında da oldukça sık sergi açıyor ve bu sergi onun Türkiye'deki, ülkesindeki ilk sergisi.

Bir sanatçının tanınması, sanat ortamında başat olması, eserlerini satarak sanatını ve yaşamını sürdürebilmesi, topluma sesini duyurabilmesi kuşkusuz sergiler vasıtasıyla gerçekleşmekte. Tabi ki böyle sergilerin açılması da hiç kolay olmuyor. Yıllardır resmeden, böylesine zengin eserler veren bir ressamımızla ancak yeni yeni karşı karşıya gelebiliyoruz. Kuşkusuz ki, üretkenliklerini sürdürmeyi haklı olarak yurt dışında seçen daha bir çok sanatçımız yeterince tanınamıyor. Özgürlüklerin varolduğu ortamlarda, sanata desteğin yoğun olduğu ülkelerde bizim sanatçılarımız da sanatçı kimliklerini yakalayabiliyorlar. Fransa'da Kültür ve Sanat'a ayrılan ödenek 3.8 trilyon lira, F.Almanyada da aşağı yukarı bu civarda, İsveç'te 9.9 trilyon lira. Gerisini ve ülkemizdeki sanat ortamını düşünmek size kalıyor. Değerli bir ressamımızla tanıştık. Umarız bu kazanım yurt dışında yaşayan, yeterince tanımadığımız diğer sanatçılarımız için de sürekliliği beraberinde getirir.

TYS 15. yılını kutluyor

ÖNCELİK DEMOKRASİDE

Adımlar Kültür Servisi - 7. Olağanüstü Genel Kurulu'nu 2 Aralık 1989 cumartesi günü yapan **Türkiye Yazarlar Sendikası** (TYS) 15. yılını kutluyor. 1974 yılında kurulan Sendika, 15.kuruluş yıldönümü için İstanbul'da Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir Kuruluş Şenliği düzenledi. Gazetemizin baskıya hazırlandığı 28 Aralık Perşembe gecesi gerçekleşecek olan geceye **Oktay Akbal, Nurettin Sözen, Ali Sirmen, Melih Cevdet Anday, İlhan Selçuk, Demir Özlü, Aziz Nesin, Müjdat Gezen, Rahmi Saltuk, Sezen Aksu, Genco Erkal** ve **Timur Selçuk'un** katılacakları açıklandı.

7. Olağanüstü Genel Kurulun ardından yeni yönetim kuruluyla çalışmalara başlayan TYS, 20 Aralık 1989 yalnızca üyelerine ve basına açık olan 1990-1991 dönemine ilişkin Çalışma Programı'nın tartışıldığı bir toplantı düzenledi. Yaklaşık 50 üye-yazarın katıldığı toplantıda TYS'nin nasıl bir kuruluş olduğu, kurumsal ve sendikal görev ve sorumluluklarının neler olduğu ve yeni dönem çalışma programında nelerin yapılmasının düşünüldüğü tartışıldı. Yurtiçi ve yurtdışı örgütsel ilişkilerin, yazar ve yayıncıların sorunlarının da dile getirildiği yeni dönem çalışma programı, bugün kültür alanında yaşanılan sorunların demokrasi sancıları çekilmesinden kaynaklandığını söylerek ülke çapında demokrasinin egemen kılınmasına öncelik tanıdığını belirtti.

Yeni dönem Çalışma Programı yazarların sendika biçiminde örgütlenmesi konusuna da açıklık getiriyor. TYS'nin gerçek kimliğinin bilinen anlamda bir sendika olmanın ötesinde bir yazarlık kurumu niteliğinde olduğu vurgulanarak, "TYS bir yazarlar kurumudur bir yazarlık kurumudur. Tıpkı Dil Kurumu gibi. Tıpkı Tarih Kurumu gibi. Üstelik, gerektiğinde sendikal etkinliklerde de bulunabilecek yapıda bir kurumdur. Çünkü temelde bir sendikadır" deniliyor.

TYS'nin hem bir sendika olarak yayıncılarla ve yazarlarla ilgili görev ve sorumlulukları, ayrıca genel insan hakları ve demokrasi ile kültür sorunlarındaki görüş ve önerilerini de içeren Çalışma Programı'nda Türk Ceza Yasası'nın düşünme ve yaratma özgürlüğünü kısıtlayan 141-142-163. maddelerinin hemen kaldırılması için girişimlerden, Muzır Yasası ile ilgili yapılacak çalışmalardan, çeşitli kültür kurumlarıyla ilişkilerin nasıl düzenleneceğinden sözediliyor. TYS, 1980 öncesi sendika yapısı içinde kurulmuş bulunan Nazım Hikmet Kurulu' nun yeniden çalışmaya başlamasını sağlayacak, üyelerinin telif haklarıı ile ilgili sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak amacıyla bir Hukuk Bürosu oluşturacak ve üyelerle yayınevleri arasında telif ve çeviri eserler konusunda bazı temel ilkeler saptamak için **Tip Sözleşme** hazırlanması için bir komisyon oluşturacak.

Yurtdışında yaşayan işçi ve öğrencilerin kurdukları kültür ve sanatla ilgili örgütlerle de ortak çalışmalar yapılmasının olanaklarını arayacağını belirten **TYS**, kardeş bir meslek örgütü olarak gördüklerini ifade ettikleri **Türk Pen**'inin bir an önce kuruluş işlemlerinin tamamlanması için her türlü destek verileceğini ve ortak sorunların çözümü için ortak girişimlerin çoğalmasına çalışacaklarını söylüyor.

TYS'na herhangi bir nedenle buğüne dek üye olmamış\olamamış veya ilişkisi kesilmiş (kopmuş) yazarların Sendika'ya yeniden kazınlaması içinde özel olarak çaba sarfedileceği, üyelerin yoğun olarak yaşadığı İstanbul dışındaki illerde temsilciliklerin kurulması için çalışmalara başlanacağı ve Sendika'nın 1980 öncesi yayınladığı **"Yazarlar Dünyası"** adlı süreli yayın organının en kısa zamanda yeniden çıkarılmaya çalışılacağı yeni dönemin yapılması düşünülen çalışmaları arasında yeralıyor. ■

Cinsel Tacize Hayır Kampanyası için enine boyuna

"KADINLAR OLARAK NE YAPSAK UÇ OLACAKTI"

■ Füsun Öztürk Baysan

Ankaralı kadınların "Sarkıntılığa Hayır" Kampanyası'nı başlatmalarının ardından, İstanbul'da **Kadın Platformu'nu** oluşturan değişik görüşlerden kadınlar da 2 Kasım 1989 günü **Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır** başlıklı bir kampanya başlattılar. Kampanya çerçevesinde çeşitli etkinlikler yapıldı. Ancak kampanyanın ilk evresini oluşturan, sokaklarda cinsel taciz konusunda kadınlar erkeklerin mekanı olarak bilinen meyhane ve kahvehanelere gidince, gazeteler kampanyaya o güne kadar gösterdiklerinden çok daha farklı bir ilgi gösterdiler. "Feministler meyhane bastı" türünden manşetlerle olay kamuoyuna yansıtılınca, kadın hareketi de dikkatleri üzerine çekti. Bir yanda "Helal olsun" diyenler, eylemi destekleyenler, diğer yanda meyhane ve kahve basmayı "amatör", "sonuçsuz", "işi sulandırma" olarak nitelendirenler vardı. Olumlu ve olumsuz tepkiler kadınlardan veya erkeklerden diye de ayrışmıyordu. Kimse "Cinsel Tacize Evet" demiyordu, ama kampanyanın eylemleri, hatta simgesi Moriğne eleştirilere neden oluyordu. Biz de bu eleştiriler çevresinde kampanyaya katılan, Kadın Platformu'ndan **Şafak, Tülin ve Şener'le** konuştuk. Onlarla yaptığımız sohbet sırasında kampanyayı ve ne yapmak istediklerini anlatan bir bültenin hazırlıklarının tamamlandığını ve Ocak ayında yayınlanacağını da öğrendik.

-Kadınların gündemine girecek sorunlar hiç bitmiyor. Örneğin bugünlerde yoğun olarak siyasi partilerde kadınlara"kota"sorunu tartışılıyor. 5-6 Aralık'ta kadınların siyasi yaşama ve karar mekanizmalarına katılımı konusu bir toplantıda tartışıldı. Ayrıca kadın hakim ve savcı atamalarının durdurulması çalışmaları var. Kadın hareketinin bütün bunlara sessiz, tepkisiz kalıp, cinsel taciz konusunu öne çıkarması kadınlar için gündeme başka sorunlar, daha genel ve toplumsal sorunlar varken niçin cinsel taciz öne çıkarıldı, bu her zaman yapılabilirdi şeklinde eleştirildi, sizler ne diyorsunuz?

Şafak: Biz aslında aile reisliği konusunda bir kampanya başlatmayı düşünüyorduk. Dikili Festivali'nden sonra bu konuda ne yapalım diye düşünürken, Ankara'dan "Sarkıntılığa Hayır Kampanyası" haberi geldi. Feminist Kongre'den sonra böyle bir karar alınmış. Biz de bir taraftan aile reisliği kampanyasını yürütürken, diğer taraftan da Ankara ile dayanışma olsun diye, sarkıntılık kampanyasını destekleyebiliriz, ikisini birarada yapabiliriz, gücümüz var diye, düşündük.Sonra kendi aramızda tartışmalarda "Sarkıntılığa Hayır" düşüncesinin yeterli olmadığını düşündük. O sırada Sanık filmine gidildi. İnsanları çok etkileyebilmişti. Bu şekilde başlamış olduk. Bu arada **TÜYAP** 'ın başlayacağını gözönüne aldık. Hem kapalı bir mekan, hem daha çok insanla ilişki kurma olanağı vardı. Orada başlatmayı uygun gördük. Kota ve diğer konuları düşünmedik; atladık değil. Yalnızca başlamasından da bir ay önce çalışması başlayan bir sürecin, tartışmanın sonucuydu Cinsel Taciz Kampanyası. **Şener:** Yansıyış biçimi öyle oldu. "Gündemde başka kadın sorunları varken Cinsel Taciz nerden çıktı?" denildi. Bence kadınların kaymakam olamamaları savcı ve hakim olmalarında sınır koymaları cinsel tacizin içinde bunlar da var. Biz anlayış olarak cinsel açıdan taciz ediliyoruz buralarda. Kampanya ile bir sürü insana haklı birşey yaptığımızı anlatabilirdik. Çok genel değil bu. Çünkü biraz kendiliğinden başlayan bir eylem oldu. Çok iyi düşünülmüş, tartışılmış, planlanmış birşey değildi. Çok daha zengin olabilirdi. Çok daha baştan ne istediğimizi anlatabilirdik. Bu eksikliğimiz ve acemiliğimiz kesin. Ama bu yaptığımız şeyin haksız olduğu anlamına gelmez. Kadınlar çok haklılar bu konuda, taraf olmakta, radikal olmakta çok haklılar.

Bu şuna benziyor, yıllarca bir şey yapıyorsun,-bu sosyalistler için de geçerli-sonra bakıyorsun bu yaptıkların çok doğru şeyler değil. Yani teorik anlamda doğrudur ama bir bakıyorsun yaptıklarının hiç biri senin adına değil, hep farklı, Orda egemen kültür karşına çıkıyor. Onu sorgulamaya başlıyorsun, o zaman da o kadar kötü şeylerin içine düşüyorsun ki, tepki göstermek istiyorsun. Tepkilerin de çok tepkililiği içinde taşıyor. Bu da özellikle sol çevrelerde, böyle düşünmeye, sorgulamaya alışkın olmadıkları için de, "gündemde böyle toplumsal sorunlar varken niye bununla oynuyor kadınlar" ya da "bu kadınlar sosyalistliklerinden vaz mı geçtiler" gibi uçları savruluyor. Bence Türkiye'de kadın hareketi maalesef, çok özlediğim birşey değil bu, radikal olmak zorunda. O anlamda gazetelere nasıl yansıyorsa yansısın bu uçluklar yaşanacak gibi geliyor bana. Bülteni çıkarınca ne demek istediğimizi anlatabileceğiz. Şabah ve Tan gibi gazetelerle çok fazla insana ulaşabildi bu iş, o insanlarda farklı imaj gelişti belki. Biz o imajı nasıl istediğimiz yönde kanalize edebileceğiz onu henüz bilmiyorum.

Tülin: Kadın hareketindeki kadınların büyük bir çoğunluğu hem çalışan, hem evli, çocukları olan yani zamanları kısıtlı kadınlar. Dolayısıyla kadın sorunları birçok alanda yaşanıyor. Kadın kendisine o anda en yakıcı gelen sorun çevresinde toplanmak zorunda, her tarafa dağılması mümkün değil. Bence kişisel olarak söyliyeyim, senin sözünü ettiğin alanlarda mücadele varken, bir yanda da cinsel taciz için mücadele varken seçeneğimi kullandım ve cinsel taciz kampanyasında çalışmayı yeğledim. Çünkü cinsel taciz bir kere Türkiye'de ilk kez sorunsal olarak ortaya konuluyordu. Bu çok önemliydi. Belki de senin sözünü ettiğin toplumsal konularla da bağlantısı kurulabilirdi ve kadın ezilmişliğinin kökenine inmek için bence çok yol açıcı bir yönü vardı. Dolayısıyla ben kampanyada çalışmayı seçtim.

- Kampanyanın simgesi Moriğne de eleştirilere hedef oldu. Cinsel taciz bir şiddet biçimiyse, Moriğne de şiddete karşı bir başka şiddet olarak nitelendirildi, kadın hareketinin hümanist özüne ters bulundu.

Şafak: Biz bunun simge olduğunu çok açık koyduk. Zaten biz kadınlar olarak ne yapsak uç olacaktı. Çünkü Türkiye böyle birşey yaşamadı. Şimdiye kadar kadınlardan cinsiyetlerinden dolayı rollerine uygun kampanyalar bekleniyordu. Mesela bir kreş sorunuyla, su sorunuyla ilgilenseydik hiç böyle eleştiriler almayacak, alkışlanacaktık. Ama biz farklı alanları sorgulamaya başladığımızda, yaşadığımız gerçekler çok farklı şeyler getirdi bize. Cinsel taciz de bunların içindeydi. Her kadını ilgilendiren bir sorun bu. İkincisi, Moriğne'nin bir simge olduğunu, kullanmak için olmadığını her zaman vurguladık. O Moriğne'yi yakamızda taşımak bu olaya sessiz, tepkisiz kalmayacağımızı anlatmak içindi. Hiç kullanmak zorunda hissetmiyorum ben kendimi. **Şener:** Adam otobüste yaslanacak bana ve ben tepki göstermeyeceğim. Tabii iğneyi kullanıp kullanmamak çok önemli. Kullanacak kadın yok zaten. O kadar cesur kadın yok. Sarkıntılığa uğrayan kadın suçluluk duymasın, önemli olan bu. Biz bunu satarken de söyledik. Bu bir kadın dayanışması bence. Şiddet unsuru olmasını kesin reddediyorum, tartışmak istemiyorum. Bunu söyleyenler kıvırtıyorlar, haklılıklarını ispatlamak için, yada yeniden üretmek için böyle birşey uyduruyorlar. Örneğin doğudaki olaylara böyle bakmıyorlar bu insanların hiçbiri. Özellikle **Adımlar** çevresindeki insanlar. Çünkü **Adımlar** çevresindeki erkeklerden geliyor bu eleştiri. Ayrıca, niye Moriğne? Geleneksel bir yanı varmış onu da yeni öğrendim. Yıllardır, annelerimiz ninelerimiz okula giderken çocukların yakalarının altına iğne takarlarmış, otobüste birşey olursa batırsın diye. Bunu biz başlatmadık.

Kadın Platformu'ndan Tülin, Şener ve Şafak "Cinsel Tacize Hayır" Kampanyası ile kadınların en yakıcı olan bu sorunlarını dile getirmekte son derece haklı olduklarına inanıyorlar ve mor iğneyi seviyorlar.

Şafak: "Mesela bir kreş sorunuyla, su sorunuyla ilgilenseydik hiç böyle eleştiriler almayacak, alkışlanacaktık."

Tülin: Cinsel tacizin dozuna gör kadınlar öz savunma için daha önce de şiddet uyguluyorlardı erkeklere. Karikatürlerde görürsün şemsiyesini indirir adamın kafasına, tekme atar, çantasını vurur. Yani öz savunma şiddeti gerektiriyordu. Bence iğne burada kadınlara bu konuda farklı bir bilinç verdi. Daha önce tek tek kendilerini savunurken, bunun kadınların ortak sorunu olduğu ve iğnenin de burda bu ortak sorunun simgesi olarak ortaya çıktığı görüldü. Ben çok sevdim iğneyi. Bu bir yorgan iğnesiydi ve kadının bugüne kadar yorgan iğnesiyle ilişkisi ancak yorgan kaplama düzeyindeydi. Oysa burda bir nesnenin farklı kullanımı ortaya çıktı. Ancak kesinlikle bir şiddet aracı olduğuna inanmıyorum. Simgesel düzeyde hoş bir şeydi.

- Gelelim meyhane ve kahvehaneye gitme olayına. Olay basına değişik şekillerde yansıdı. İnsanlar yalnızca gazete haberlerinden okuyarak çeşitli yorumlar yaptılar. "İşi sulandırma, amacından saptırma", "fazla radikal", "amatör" bulundu. "Kadınların sorunu bugün meyhaneye gidememek mi" denildi. Eyleme katılanlar ise sonuçta daha az konuştu. Bu eylemler niye yapıldı?

Şafak: Ben meyhane eylemine katılmadım.Katılmak istiyordum, ama hiçte dışında kalmadım. Bu eylemlerin amacı yalnızca gidip erkeklere laf anlatmak değildi. Benim için önemli olan kadınlara yasak olan yerlere gitmekti. Yasakları kırmak önemliydi. Tüm politikacıların bas bas "Yasaksız Türkiye" diye bağırdığı bir ortamda, kadınlara yasak olan bir yere girdiğinde tepki gelmeye başlıyor. Neden kadınlar bunun dışında mı? Sen bu yasakları kırmaya çalışıyorsun. Meyhaneye, kahvehaneye giden arkadaşlar anlatıyorlar, içeriye girdikleri zaman o kendilerine özgü havanın nasıl kırıldığını. Çünkü bu tür alanlar erkeklerin yoğun olduğu, sürekli kendi kültürlerini ürettikleri, kadınların cinselliklerİyle, başka şeyleriyle ilgili rahatlıkla top oynattıkları alanlardı. Kadınların girmesiyle ortam farklılaştı ve ortak sohbetlerin yapıldığı bir yere dönüştü buralar.

Tülin: Futbolla çok ilgim yok ama maçlara kadınları bedava sokmak diye bir uygulama vardı. Sanırım bu da o erkek şiddetini kırmak içindi. Erkeklerin bir uygulamasıydı bu, yani erkek mahalline kadınların girmesi için çağrı yapıyorlardı. Peki, niye kadınların meyhaneye gitmesine tepki gösteriyorlar? Belki işin özünü kavrayamamak. Yani kadınların kendileri için ve kendi istekleriyle böyle bir şeyi yapmış olmaları. Tabiki bugün eylem yapanlar meyhaneye gidip içki içebilecek, içebilen kadınlardı. Fakat çok çarpıcı bir örnekti, ses getirmesi için meyhaneye ve kahvehaneye gitmek tercih edildi. Çünkü



Tülin: "Bugün erkeklerin tek ayrılaştığı nokta cinsel tacizdir. Bütün erkeklerde kollektif bir bilinç oluşturulmuştur. Hepsi yapabilir, ama hepsi yapar da değil."

erkek egemenliğinin üretildiği en önemli alanlardan biri buralardı. Ayrıca erkekler bundan niye rahatsız oluyorlar ki, yani maç örneğinde olduğu gibi erkekliğin kırılmasından.

Şener: Çarpıtılması, özel olarak ya da olmayarak çarpıtılması, bu işte kendimizi anlatamamaktan kaynaklanıyor. Ama ben meyhane eyleminin kararı alınırken bir süre düşündüm. Bu eylem kadınlara yasak olan mekanlara girmek, onu zorlamak demekti. Meyhaneye gitmek demek gece sokağa çıkmayı hak etmek demekti. Biraz da bununla ilgli. Ben politik çalışma yaparken de zorlanıyorum, gece onikide eve gitmek hala bir problemse benim için, kampanyanın sloganlarında olduğu gibi her saatte sokaklar kadınların da mekanı olmalı deniyorsa, meyhaneye gitmek de böyle bir şey benim İçin. Çünkü meyhaneye gece gidilir ve gece sokağa çıkabilmek de önemlidir kadınlar için.

- Cinsel Taciz Kampanyası sürecinde yapılan eylemler, bugüne kadar daha çok gazetelere geçmeye yönelik, spot eylemler şeklindeydi. Gerçekten önemli bir etki de yarattı. Ama eylemlerin dışında, konu kadın bakış açısıyla yeterince yazılmadı,tartışılmadı. "Asıl suçlu ve utanması gereken sarkıntılığı yapan erkekler" denilirken, arkasındaki cinsiyetçi sistem, erkek egemen kültür kampanya çerçevesinde yeterince dile gelmedi. Kampanyanın düşünsel arka planının olmaması bir eksiklik yaratmadı mı? Ya da bir eksiklik değil mi?

Şafak: Kendimizi ifade edeceğimiz hiçbir olanağımız yoktu. Sadece kampanya vardı. Onu da yeterince açma olanağımız yoktu. Yalnızca kampanya etkinliklerine gelen insanlara ulaşabildik. Gazetelere gelince, yüz kelime edersin, yalnızca spot olarak iki kelime kullanırlar. Bu yüzden biz çok kısa zamanda yayınımızın eksikliğini hissettik. Bizim kendimizi ifade edebileceğimiz tek olanak yayındı. Bilsak'ta toplantılar yapıldı ama onlar da çok dar alanlardaydı. Yayını hızlandırdık ve cinsel taciz konusunda hiçbir sansüre gerek kalmadan, çeşitli malzeme olarak kullanılmasına meydan vermeden düşüncelerimizi anlatmak istiyoruz.

Şener: Füsun'un sorusunda farklı bir yan var. Bu işin düşünsel yanını atladınız diyor. Bu kadın platformunun farklı bir yanı var. Düşünsel düzeyde aynı bakmıyor kadınlar. Kendi içinde bir çeşitliliği var. Yayında bu çeşitlilik yansıyabilir. O nedenle düşünsel planda yapılacak olan şeyler farklılıklarımızı da ortaya çıkaracak ve çok anlamlı olacak. Şunu kesinlikle eksiklik olarak görüyorum, biz baştan planlı, programlı yapamadık bu işi. Bu biraz olayın kendiliğinden patlamasından kaynaklandı. Biraz da bizim radikalliğimizden, tepkiselliğimizden böyle oldu bence. Biz düşünsel planda kadın platformunda hiçbir zaman anlaşmayabiliriz. Farklı eğilimler, farklı teorik çözümlemeler getirebiliriz. Benim yakalayabildiğim bu platformda tek olumlu şey biz kadınlar tek tek de olsa, politik görüş bazında farklılık da olsa ortak eylemler yapabiliyoruz. Tek tutar yanı bu. **Tülin:** Ben böyle değerlendirmiyorum. Düşünsel planda tabiki teorik olarak nesnelleştirilmesi gerekir. Biz bunu biraz konuşmuştuk. Cinsel taciz erkek egemenliğinin içinde bir parça. Kampanyalar vurkaç gibidir. Özellikle kadınların yaptığı. Şimdi düşünsel planla birlikte ortaya konsaydı, bütün kadınlar için yakıcı bir sorun olan cinsel taciz konusu gene genel erkek egemenliği içinde eriyip gidecekti bana göre. Herkes kendi dünya görüşüne göre sorunu çözecekti. Yani kampanya hep bu genellik içinde eriyip gidecekti. Buda kampanyanın amacına ters birşeydi. Yoksa bütün kadınlar biliyorlar ve erkek egemenliğini kendi birikimleri içinde açıklayabiliyorlar. Bunu biz eğer teorik düzeyde tartışmak istiyorsak işte bültenimizi çıkaracağız. Ama baştan bunu teorikleştirmek eritirdi ve kadınlara da erkeklere de ulaşamazdık. Çünkü bizim amacımız, ben böyle algılıyorum, kadınları canlandırmak ve erkeklerin kendilerini sorgulamalarını sağlamaktı.

Şener: Yok ama, biz bugün bülten çıkaracağız. Nerden çıktık yola? Biz meyhaneye gittik, basına böyle yansıdı, yahu derdimizi öyle anlatamıyormuşuz, biz ne istediğimizi anlatalım diye bültene yöneldik. Gücümüz ona yettiği için.

Tülin: Ama bu riski göze almıştık. Çünkü basının erkeklerin elinde olduğunu biliyoruz. Erkekler ne kadar yansız kalabilirler? "Bütün erkekler hedef alındı" diye eleştirildi. Bugün erkeklerin tek ayrılaştığı



Şener: "Meyhane eylemi, kadınlara yasak olan mekanlara girmek, onu zorlamak demekti. Meyhaneye gitmek demek, gece sokağa çıkmayı hak etmek demekti."

nokta cinsel tacizdir. Bu konuda dini kesimden erkekler kesinlikle yapmaz, sosyalist erkekler yapmaz, alt ekonomik ve sınıfsal kültüre sahip olanlar yapar. Böyle sınıflandırmaya gidemeyiz. Kimse de gidemez. Bütün erkeklere ortak kollektif bilinç oluşturulmuştur. Hepsi yapabilir ama hepsi yapar değil.

-Kampanya sürüyor. Sokakta diye başladı, işyerinde ve ailede cinsel taciz diye devam edecek. Neler yapmayı düşünüyorsunuz? Örneğin cinsel taciz aynı zamanda bir insan hakları sorunu, resmi eğitim sistemi cinsiyetciliği körüklüyor ve cinsel tacize uğrayan kadınlar karakollara başvurduğunda, iş mahkemelere ulaştığında kadınlar yasalarda da erkeği koruyan uygulamalarla karşılaşıyorlar. Kısacası kampanyayı İHD, demokratik eğitim kurumları, hukuk kurumlarıyla birlikte yürütmeyi, kampanyayı toplumun geniş kesimlerine yaymayı hiç tartıştınız mı, böyle girişimleriniz olacak mı?

Şafak: Ocak'ın 5'inde işyerinde cinsel taciz konusuna başlıyoruz. Bu konuda Bilsak'da toplantılar yapacağız. Sonra da aile içinde cinsel tacize gireceğiz. En son tecavüz konusu kampanyanın doruğu olacak. Şu anda netleşmiş ne yapabiliriz diye programımız yok.

Şener: Platformdaki kadınlar sadece cinsel taciz kampanyasıyla ilgili değiller. Ama biz burda genel olarak cinsiyetçiliğe karşı çıkan kadınlar olarak biraz daha organize olmalıyız diye bir kararımız vardı. 3-5 avukattan oluşan hukuk komisyonumuz vardı. Bunlar otururlar bütün yasalarda kadınlara cinsiyetçi yaklaşan maddeleri alırlar, iyice irdelerler bunu da bize sunarlar, biz de bunlara karşı neler yapabiliriz bunu düşünürüz demiştik. Örneğin dayağa karşı bir izleme komisyonu gibi bir komisyon kurabiliriz, ajans oluşturabiliriz demiştik. Fakat güçler çok bölünüyor, bazı kadınlar dayağa karşı kampanyanın içinde, kimileri sığınak projesiyle de ilgileniyor ve sayımız da çok az. Demin söylediğim şeyler düşünüldü aslında, düşünsel planda var ama, yaşama geçirmediğimiz şeyler. Örneğin işyerinde cinsel taciz konusunda bunu kamuoyuna nasıl yayarız, onlarla birlikte nasıl paylaşırız konusu var gündemimizde. Örneğin gidip sendikalarla konuşmayı düşünüyoruz. Birçok girişim yapmayı düşündük ama İnsan Hakları Derneği'ni düşünmedik. Ayrıca biz yeni organize oluyoruz, birbirimizi de yeni tanıyoruz.

Tülin: Statükocu değiliz. Bizim eylemlerimiz kitleyi etkileyecek, kitle de bizi yönlendirecek. Biraz da aradaki karşılıklığa bağlı. Kitleden bize, bizden kitleye. Bu yüzden iyi bir şeyler de olabilecektir, yoksa kampanya sessiz sedasız kendini fesh de edebilecektir. Yani yaşayarak göreceğiz. ■

MERCEK

Hazırlayan: Atillâ AŞUT

TBKP YÖNETİCİLERİ NEDEN HÂLÂ İÇERDE?

TBKP Başkanı Dr. Nihat Sargın ile Genel Sekreter Haydar Kutlu, iki yılı aşkın bir süredir, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklular... 22 Ekim 1989'da yurda dönen Merkez Komitesi üyeleri Mehmet Bozışık, Şeref Yıldız, Ahmet Kardam ve Erdal Talu'yu da sayarsanız TBKP'nin cezaevlerindeki üstü düzey yönetici sayısı 6'yı buluyor. Parti'nin yurt içinde "açık kimlikleriyle" çalışan yöneticileri ise bu sayının çok çok üstünde...

Şimdi insanlar, haklı olarak şu soruyu soruyorlar:

"Dışardaki TBKP yöneticileri niçin dışarda? İçerdeki TBKP yöneticileri niçin içerde?"

Evet, yöneticiler aynı Parti'nin yöneticileri..

Ama, kimi içerde, kimi dışarda!

Bu çarpık durumu düzeltmenin yolu, kuşkusuz "dışardakileri içeri almak" değildir. Dünyada ve ülkemizde yaşanan son gelişmelerin ışığında, Türkiye cezaevlerinde "siyasal tutuklu ve hükümlü" bırakmamaktır.

Mehmet Bozışık'ın ülkemizdeki demokrasi savaşımına katkıda bulunmak için, ilerlemiş yaşına karşı, yaşamını tehlikeye sokarak yurda dönmesi, elbette komünistleri onurlandıran bir cesaret ve özveri örneğidir. Ama, ülkeyi yönetenlerin payına, bu onuran düşen birşey yoktur. Onlar için olsa olsa, sistemler arasında "duvar"ların yıkıldığı bir çağda, 89 yaşındaki bir insanı, siyasal inançlarından dolayı demir parmaklıklar arasında tutmanın utancı söz konusu olabilir! Hem de dünyada örneği olmayan bir utancın...

ÖZGÜRLÜĞE "MERHABA" DİYECEKLER Mİ?

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu, 15 Aralık'taki duruşmada da tutukluluk duvarını aşamayınca 1990 yılına cezaevinde girdiler. Son duruşmayı izleyenler, salondan hayli buruk ayrıldılar. Çünkü, dünyada ve Türkiye'de yaşanan gerçekler karşısında, tutukluluk için artık "hiçbir gerekçenin bulunmadığını" düşünüyorlardı. Ancak, beklenenin tersine Ankara DGM heyeti, bilinen gerçeklerini yineleyerek, "tutukluluğun sürdürülmesine" karar verdi. O gün dillerden düşmeyen söz ise, Av. Akın Atalay'ın, salıverilme istemine gerekçe yaptığı "Mahkeme kadıya mülk olmaz!" özdeyişi idi...

"MERCEK" OKURLARI İÇİN KILAVUZ:

Sen misin, "Dizgi yanlışları üzerine yarenlik" ayaklarına yatıp, "satır araları"nda Adımlar'ı eleştiren? Biz seni bir güzel çileden çıkartalım da, "dizgi yanlışı" nasıl olurmuş, gör bakalım!

Evet, sonunda öyle bir noktaya geldik ki, bizim yazılardaki kimi sözcüklerin anlamı, ancak "kılavuz" yardımıyla anlaşılabiliyor!.. "Kolay gelsin!" diyerek, "kılavuz"umuzu sunuyoruz. (Not: "İki nokta"nın solundakiler, sözcüklerin "Mercek diliyle yazılışını, sağındakiler ise "Türkçe Yazım Kılavuzu"ndaki karşılığını gösteriyor.)

Hipodram: Hipodrom
belil: belli
hemşireler: hemşeriler
birbiren: birbirine
"ölçüsüz-uykusuz: "ölçüsüz-uyaksız"
dorur: doğru
olamak: olmak
bein: ben

Bir ilan:

Biz de Düşünüyoruz ki...

Son haftalarda, siyasal gelişmelerin ülkemizi getirdiği düzeyi biz hak etmedik

Bu durumun tüm sorumluluğu istisnasız bütün siyasal partilere ve onların yetkililerine aittir.

Ülkemizdeki demokratik parlamenter hayatın "Ulusun Mutluluğu"nu sağlayacak kurumlara ve sorumlulara kavuşacağı umudunu korumaktayız.

Tarhan Erdem - Aydın Boysan

Sevgili dost, arkadaş Cavit Tuncer'in anısına

ŞİİR VE YAŞAM



■ Gülsüm Akyüz

BİR DOST İÇİN DEYİŞLER

Hiçbir şey bilmiyorum hakkında
ardında kocaman bir kavgayı
onurlu bir yaşamı bıraktığından
başka.
Yüreğinin sevgi dolu olduğunu
yaşama çocuk gözleriyle baktığını
öfkelendiğini biliyorum bir de,
kötü şeyler karşısında.
Klasik müzik sevdiğini,
takma adla yazılar yazdığını
kitaplar ürettiğini insanlara
dostluğunu,
alçakgönüllü gülüşünü
özverini bir de...
İşte yalnız bunları biliyorum
hakkında.

Hiç aklımdan çıkmıyor
çocuklarını anlatırken
yüzüne yayılan gülüş.
Unutamıyorum
gözlerindeki ışıklanmayı
gösterirken henüz mürekkep kokan
bir kitabı.

Ne çok yanıyorum, ah ne çok
şafak vakti
gökyüzünden bir yıldız gibi
kaydığını,
göremeyeceğimizi bir daha gözlerini
düşündükçe...

Şiirler yaşamın bir yansıması. 12 Eylül 1980'in öncesi ve sonrası, yaşam yoğun acılar yaşattı bize art arda. Bunu en iyi o dönemde yazdığım şiirlerden anlıyorum. Kitabımın sayfalarını karıştırdığım zaman karşıma hep ölen, öldürülen, çeşitli biçimlerde yitirdiğimiz dostlar için yazdığım şiirlerden biri çıkıyor. Şimdi dönüp ardıma baktığımda "Ne acılar yaşamışız, ne çok dost, güzel insan yitirmişiz vakitli vakitsiz" diye düşünüyorum. Cavit Tuncer de bunlardan biri. Onu tanıdığımda Konuk Yayınları'nın sahip ve yöneticilerindendi. Ne çok sevgi, dostluk gördüm, ne çok şey öğrendim ondan, onlardan.

Hiç kuşkusuz Cavit Tuncer'in inancı, özverisi, emeği, çabası Konuk Yayınları'ndan çıkan onlarca kitabın sayfaları arasında kalmadı. O kitapların üretilmesinde olduğu kadar, toplumumuzun bugün ulaştığı çizgiye gelişimizde de onun gibi insanların büyük emeği, katkısı vardır.

1982'nin ilk günlerinde bir öğle tatilinde gittiğim YAZKO'da, bir dosttan ölüm haberini aldığımda duyduğum hüznü, yazıklanmayı anlatmak çok güç. Öylesine inançla çalışıp onca baskıya göğüs gerdikten sonra bu günleri görmesini öyle isterdim ki...

Cavit Tuncer, verdiği politik mücadelenin yanı sıra, kalemiyle de halkına hizmet eden kişilerdendi. Yazıları önce Forum, Toplum dergilerinde, daha sonra Yenigün ve Yeni Ortam gazetelerinde yayınlandı. Toplum dergisinde her hafta düzenli olarak yayınlanan Ortadoğu Raporu adlı dizinin bu yazılar içinde ayrı bir yeri ve önemi vardır. Daha sonra Ergin Eroğlu adıyla **12 Mart devam ediyor mu?** adlı kitabı yayınlandı. 1974'ten 1979'a kadar Konuk Yayınları'nda redaktör olarak çalıştı. 1979'dan sonra Politika gazetesine geçerek sanat sayfasına yazılar yazdı. Konuk Yayınları'nda yayınlanan kitaplar nedeniyle hakkında birçok kovuşturma açıldı. 12 Eylül 1980'den sonra, hakkındaki kovuşturmalar nedeniyle yurt dışına çıkmak zorunda kaldı. Kısa bir süre İsveç'te yaşadıktan sonra yurda döndü. Döndükten bir süre sonra, kaçak yaşadığı bir dönemde, trafik kazasında yaşamını yitirdi. Dönemin kapalılığı, haberleşme koşullarının olmaması nedeniyle ölümünü geç öğrendim. Ona karşı son görevi bile yapamamış olmanın ezikliğini bugün bile taşıyorum içimde. Tek avuntum bugünlere onun, onların çabalarıyla ulaştığımızın biliniyor olması. ■

Erbaş ve er harçlıkları komik olmaktan çıkmalı

Ordu ve orduya ilişkin birçok şey öylesine tabu olarak görülüyor olmalı ve bu sola da yansıyor olmalı ki, ya da ordu yaşamına ilişkin pek çok önemli soruna gözler kapalı olabiliyor ki, şaşırmamak elde değil... Erbaş ve er harçlıklarına getirmek istiyorum sözü: Erbaş ve erler maaş değil ama yasa gereği bir harçlık alıyorlar. 257 sayılı yasa ile belirlenen harçlıklar, iki ay önce yasal bir düzenleme ile iki katına çıkarıldı. Hükümetçe çıkarılan 336 sayılı yasa gücündeki kararname ile, ayrıca, yasanın 2. maddesindeki bir değişiklikle erbaş ve erlerin harçlıklarını belirleme yetkisi Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na devredildi.

Askeri öğrencilerin harçlıkları ise, günümüzün olağan gereksinimlerinin karşılanabileceği bir düzeyde. Peki ya erbaş ve er harçlıkları? Nisan'a dek çavuş 500.-, onbaşı 300.-, erler ise 200.-TL alırken son zamla bu rakamlar 1000.-/ 6000.-/ 400.oldu... Yetkililere sormak gerekiyor: Bu para sahiden harçlık olarak addedilebilir mi? Buna inanıyor musunuz? Erat arasında alay konusu olan miktarların çağdaş ve sahiden gereksinimleri karşılar bir düzeye getirilmesi yolunda adım atmayı düşünüyor musunuz? Aslında, böylesi sorulara verilen alışılmış bir yanıt vardır hep: "Efendim, keşke bütçe müsait olsa da verebilsek... Ne var ki, bütçe nedense Papatya gibi kimi vakıfların usulsüz harcamaları için, gereğinden fazla özel uçak alımları ve ülkede olanaklıyken ABD'de ameliyatlar için müsaittir de, daha elzem gereksinimler için müsait değildir hiçbir zaman! Keza, bütçe, orduya ilişkin pekçok lüks harcama için de müsaittir, lüks tatil siteleri, orduevleri, yüzme havuzlu, kayak pistli yazlık-kışlık dinlenme tesisleri için vs.

Bugün, kışlada asker için bir bardak çay 100.-, ayakkabı boyası ve traş 150-200.-, bir poğaça 150.-TL'dır. Bir traş bıçağının 300.-, bir paket yerli sigaranın da 600.-TL olduğnu getirin gözönüne... Bir asker karavana dışında hiçbirşey yemese, gazete okumasa, birçok doğal insani gereksiniminden vazgeçse bile, salt temizlik harcamaları, çay-sigara parası onbinlerce lira tutabiliyor. Günde üç bardak çayın ayda 9000.-, bir paket sigaranın ise 18.000.-TL tuttuğunu düşünürseniz, varın gerisini hesaplayın siz...

Genç insanlar en verimli çağlarında oldukça uzun bir süre, 1,5 yıl için orduya angaje edilsin... Üretimden koparılsın... Ve bir de ailelerine yük haline getirilsin. Olacak şey mi bu?.. Devlet, hiç olmazsa askerinin en temel gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Erbaş ve er harçlıkları komik bir düzeyden alınarak çağdaş ve gereksinimleri sahiden karşılayabilecek bir düzeye getirilebilmesi için gereken ne ise bekletilmeden yapılmalıdır. Maliye ve Gümrük Bakanlığı, yetkiyi alır almaz askerleri daha da güldüren ve sinirlendiren 'iki misli' zamla kimsenin gözünü boyadığı sanmamalı.

A.GÜNER

Cezaevlerine yeni "önlemler" geliyor

Bugün ülkemizin birçok "kanayan yaram" var. Örneğin, düşünce, ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyen 141-142-163. maddeler; sendikalaşma ve grev hakkını kısıtlayan yasalar; ölüm cezalarının henüz kaldırılmamış olması ve genel af... Son birkaç yıldır demokrasi güçlerinin güncel politik hedeflerini bu konular oluşturmuştur. Gelinen bu noktada hiçbirisi için "köklü" bir çözüm getirilmiş değildir. Fakat kabul etmek gerekir ki, birçok yeni mevziler ve olanaklar elde edilmiştir.

Saydığım konulardan kökence farklı olmayan, "insani boyutu"ndan dolayı daha geniş bir kesimi ilgilendiren ve hemen her yıl Türkiye'nin bir numaralı gündemi olan bir konu daha var ki, bugünlerde yeniden gündeme gelmesi hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. Cezaevlerinden bahsediyorum.

*

Anımsanacağı gibi, Eskişehir'de başlayıp Aydın'da devam eden ve iki direnişçinin ölümüne neden olan açlık grevlerinin, hem de tüm demokrasi güçlerinin fiili desteği ile başarıya ulaşmış ve belli bir kazanım elde edilmiştir. Öyle ki bakanlığın "uygun ortam" bulduğunda hemen dayattığı 1 Ağustos genelgesi geri çekildi ve bazı bölümleri değiştirildi. O günden bu yana da cezaevleri genel olarak "sakin" geçmiştir. Fakat aynı gün "sakinliğin" bundan sonra da devam edeceği biraz kuşkuludur. Kuşkuludur, çünkü Adalet Bakanlığı gizliden gizliye yeni tuzaklar, yeni oyunlar peşindedir.

Kuşkusuz, Adalet Bakanlığı'nın cezaevleri konusunda takındığı tavrın, rejimin genel politikalarından farkı yoktur. Bilindiği gibi, ülkede yükselen demokratikleşme talepleri karşısında (bu arada AET'nin baskısı da var) hükümet, hem "demokratik" uygulamalardan yana görüntüsünü vermek, hem de öte yandan hazırladığı yeni yasa teklifleri ile "kanayan yaralar"ın üstünü örtmeye çalışmaktadır.

Bu politikanın en güzel örneklerini ölüm cezalarının kaldırılması ve 141-142 sorununda yaşıyoruz. Bakanlık sözümona ölüm cezalarına bir "çözüm" bulmuştur. Ama, bu, içinde hiçbir olumlu yönü barındırmayan bir çözümdür. Tıpkı 141-142. maddelerle ilgili birkaç seçenek üzerinde dururken, kamuoyuna bunları kaldırmaya çalışıyoruz görüntüsü verip; fakat bu arada daha yasakçı ve daha kalıcı hale getirmeye çalıştıkları gibi. Bu bakımdan hükümetin sözümona "çözüm"leri, sorunlara yeni yasaklar getirmekten başka birşey değildir. İşin ilginç yanı, hükmet kaynakları böylesi değişiklikleri çok önemli gelişmeler olarak kamuoyuna sunarken, kamuoyunun hiç de etkin bir tepkisinin oluşmamış olmasıdır.

Hükümetin benzeri bir "çözüm"ü de cezaevleri içindir. Fakat bu "çözüm" diğerlerinden farklı olarak "gizli" yürütülmektedir. Eskişehir cezaevinde 35 gündür aç olan insanları koyu yaz sıcağında Aydın'a süren bir zihniyetin, bugün yeni tuzaklar ve yeni önlemler peşinde olmadığını kimse söyleyemez. Nitekim, cezaevlerindeki siyasi hükümlü ve tutukluların aylardır kafalarında soru işareti olan konular bugün yavaş yavaş açığa çıkmaktadır.

Çeşitli kaynaklardan aldığımız bilgilere göre, Eskişehir cezaevinin "imarı" bittikten sonra, Aydın'dakilerin ağır cezalı olanları (ki bunlar idam ve müebbet) ile diğer cezaevlerinde "sivri isim" olarak tespit ettiklerini buraya getirecekler. Ayrıca bu konuda başka bir spekülasyon yapılmaktadır. Örneğin şu anda aynı tip yapıya sahip olan Gaziantep cezaevi topluca Eskişehir'e taşınacak, ardından da burası tıpkı Eskişehir gibi "yeniden imar edilecek". Her iki cezaevinde tek tek hücrelere ağır cezalılar yerleştirildikten sonra, genelgeyi böyle bir mekanda uygulamak çok kolay olacaktır (!) En azından bakanlık böyle düşünmektedir.

...Ölüm cezaları ile ilgili hazırlanan yasa teklifi halen Meclis'te beklemektedir. Bu arada hükümet bu yasa teklifinden daha ileri bir çözüm için henüz hiç bir işaret vermemiştir... TBKP kendini yasala çıkarmakla 141-142-163. maddeler üzerinde oynanmak istenen oyunları bozdu. İşte tam da şimdi yapılması gereken, ölüm cezaları hem de cezaevleri için yürütülen açlık, gizli çalışmaları boşa çıkartacak insiyatifliktir. Şimdiden önüne geçip, uygulamayı durdurmak gerekiyor. Bunun için de ilk olarak gizli yürütülen bu planı açığa serip, teşhir etmek ve dolayısıyla uygulanamaz hale getirmek gerekmektedir.

Mirza Turgut Ceyhan

Sosyalizmin yeni aşaması

Sosyalist ülkelerdeki son gelişmeler, özellikle SSCB'deki yeniden yapılanma ve açıklık uygulamaları tüm dünyada olduğu gibi bizde de sosyalist aydınlar arasında çeşitli yorumlara yol açtı.

Kimi bu olayları geriye doğru bir adım olarak nitelerken, kimi de bu adımların sosyalist demokrasi için yeni olanaklar sağladığını, bir gelişme olduğunu söyledi.

Bazıları bugüne kadarki sosyalist ülke uygulamalarında başarısızlığın bir göstergesi diye bu olaylarla karamsarlığa kapılıp sosyalizmin tek tek ülkelerde gerçekleşemeyeceğini ancak tüm dünyada birden gerçek sosyalizme geçişin olanaklı olabileceğini söylerken; bazıları da sosyalist yönetimli ülkelerde devletin sönme aşamasına doğru ilerleyip gerçek halk demokrasisi aşamasına doğru bir geçiş olarak son gelişmeler konusunda yorumlarda bulundu.

Sosyalizmle bir türlü barışamayan bazı gazeteler, bu arada ilerici geçinen bazı gazeteler bile, Gorbaçov'un gerçekçi demeçlerinden de alıntılar yapıp Sovyetlerde bürokrasi egemenliği, tembellik ve sosyalizmin tam başarısızlığı gibi yorumlarda bulundu.

Sosyalist ülkeler dünya ekonomik sisteminin etkileri altındaydı, bazıları aceleye getirilmiş geçmişteki uygulamalar oldu; örneğin, özellikle Stalin döneminde suçsuz ve haksız yere devrimciler, bilim ve sanat adamları yok edildi; bu ülkelerde yarı feodal ve geri ekonomileri devralmanın yarattığı bir çok sorunlar oldu. Tüm bunlar doğrudur. Ama bu ülkelerin başardıkları da gün gibi ortadadır. Devrim öncesi açlıktan ölenlerin ülkesi olan Çin kısa sürede bu sorunu çözmüş, Sovyetler ve öteki sosyalist ülkelerin çoğu kısa sürede birer dev sanayi ülkesi olmuştur.

Dünyada anayasalarında emeğin, emekçinin ve işçinin kutsandığı tek ülke bunlardır.

Zigzagları olsa da tarih gerilemeyi yadsır. Bu ülkelerde olanlar bazı insanların kısa ömürlerine sığdırmak istemiş oldukları devrimin yeni atılımları, aceleyle alınmış geçmiş kararların düzeltilişi; ve gerçek halk demokrasilerine geçiş ve bazen yüzyıllar süren devrim sürecinin ileri bir aşamasıdır.

Ve tüm dünya ülkelerinde parlak geleceği olan tek yönetim biçimi gene sosyalizmdir.

Yüksel DEMİREKLER

Temsilcilikler

YURTİÇİ

Genel Koordinatör: Abidin Sökmen, Fiyerkoli Cad., Dostluk Yurdu Sok., Selimbey İşhanı, No: 8/12, Çemberlitaş, Tel: 516 23 27 **Bölge Koordinatörleri:** * **Ankara-** Ziya Yavuzoş, Sağlık I.Sok., No: 8/3, Sıhhiye * **İzmir-** Mustafa Karakuş,* **Trakya-** I. Can Ciril * **Adana-** Ömer Uz-Ahmet T. Türkmen, İnönü Cad., Aydın İşhanı, Asma Kat: 5, No : 607 **Temsilcilikler:** * **Taşova(Amasya)-** Ömer Ünal, Bafıca Köyü * **Antakya-** Ferit Lif, Saray Cad., Gedikoğlu İşhanı, No: 17/1 * **Bandırma(Balıkesir)-** Mehmet Aydın, Kaşif Açar Cad., Dumalar Pasajı, No: 36/4 * **Bursa-** Nejdet Filizoğlu, Hacılar Mah., Ecaler Sok., Sema Ap., No: 1/1 * **Gaziantep-** Halef Şanark, Bey Mah., Abdullah Edip Çiftçi Cad., No: 12/2 * **Bakırköy-** Hamdi Esiloğlu -Vahap Ünsever, İstanbul Cad., No: 38/7, Tel: 542 41 07 * **Bayrampaşa-** Selahattin Sabuk-Hayrettin Altun Cevahir, Yenidoğan Mah., Numunebağ Cad., No: 36 * **Beykoz-** Ahmet Özgün-İsmail Yıldız, İskele Cad., No: 3, Kat: 3, Paşabahçe, Tel: 322 61 83 * **Eminönü** - İlhan Başkan, Yeşiltulumbacı Sok., No: 56 * **Kadıköy-** Erol Karasoy-Ali Şimşek, Osmanağa Mah., Reşit Efendi Yeniyol Sok., No: 1/3 * **Kartal-** Hamit Akıncı-Mehmet Malkaç, Yukarı Mahalle, Yanlı Sok., No: 11/3 B Blok, Tel: 374 32 44 * **Şişli-** Müslüm Erdal-Mahmut Doğan, İzzetpaşa Mah., Deniz Sok., No: 5/3 * **Ümraniye-** Ali Şen, Alemdağ Cad., No: 53/C * **İzmir-** Vedat Paksl, 1471 Sok., No: 45/5, Alsancak, Tel: 22 67 33 * **Denizli-** Alilis Erenler, Doktor Cad., Menteş İşhanı, Kat: 3, Tel: 366 20 * **Diyarbakır-** Mustafa Dağcı-İsfendiyar Eyüboğlu-Mehmet Karabulut-Salih Şimşek, İnönü Cad., Kahraman İşhanı, Kat: 4, No: 32, Tel: 427 32 * **Kocaeli-** Nevzat Oingiri, Ali İhsan Kayalar, Ömerağa Mah., Salkım Sok., Ekşiler Han, Kat: 2, Tel: 14 42 26 * **Mersin-** Adil Albeyoğlu, Hastane Cad., 38 Sok., No: 10/1 * **Manisa-** Ramazan Tütüncü, Kuyualan Mah., Erler Cad., No: 113/8 * **Muğla-** Necati Demirel-Özcan Özgür, Belediye İşhanı, No: 215, Kat: 2, Tel: 63 57 * **Sakarya-** Hayri Çiftler, Kavaklar Cad., Süreşçioğlu İşhanı, Kat: 1 No: 38/40 * **Çerkezköy (Tekirdağ)-** Hüseyin Öztürk, Gazi Mustafa Kemal Mah., Edip Sok. * **Zonguldak-** Ömer Güven -Ahmet Öztürk, Alemdar Cad., Ömer Yeğen İşhanı, Kat: 5, Daire: 5* **Karadeniz/ Ereğli-** Devrim Bulkan, Çıtıroğlu İşhanı, Kat: 5 * **Antalya** - Ahmet Yalçın, Sinan Mah., Atatürk Cad., Birlik İşhanı, No: 113 * **Eskişehir** - İrfan Pervane - Suat Alsan, İsmet İnönü Cad., Üstün İşhanı, No: 36, Daire: 29 * **Tarsus** - Yusuf Kenan Oğuzcan, Cengiz Topel Cad., Yaramış İşhanı, No: 33, Kat: 3 * **Zonguldak** - Gazi Paşa Caddesi, Aralık Sok., Turan Apt., No: 46, Kat: 3

YURTDIŞI

Genel Koordinatör: Veysi Sarısözen **Temsilcilikler:** * **Federal Almanya** - Aydın Şenesen, Moltke Str. 45, 4100 Duisburg, Fax: (49- 203) 339 229, Tel: (49- 203) 340 395 * **Batı Berlin** - Dorteu Str. 104, 1000 Berlin 44 * **Avusturya-** Halit Erdem, Mittelsteig 7/19, A-1040 Wien, Tel: (43-222) 566 7445 * **Belçika-** Tulgay Çalıkön, Chee E. Alsemberg 455, 1180 Brüksel, Tel: (32-2) 345 1076 * **Danimarka-** Ayşe Coşkun, Dyringparken 122.2th, 2860 Brondy Str., Tel: (45-2) 544 262 * **Fransa-** Hayri Ata, 57 Rue de la Mare, 75020 Paris, Tel: (33-1) 634 98 638 * **Hollanda-** Bemra Ulusoy, Mexico Dreef 229, 3563 Utrecht, Tel: (31-30) 62 80 29 * **İngiltere-** Cahit Baylav, 6 Stoke Newington Road, London N16 7XN, Fax: (44-1) 923 1902 * **İsveç-** Selin Selman-C.O. Köylüoğlu, Visbringen 42 NB, 163/73 Spanga, Tel: (46-36) 6311 * **İsviçre-** Hasan Demircan, Postfach 56, 5614 Sommerstrol, Tel: (41-57) 271 971 * **Kıbrıs-** Zeki Ertaş, 19 Neoml Avloran Sok., Lefkoşa, Tel: (90-520) 75 407 * **Yunanistan-** Gülenay Öztürkçü, 00301 2265148, Rizou Neroulou 11141, Galatsi, Athens, Tel: 19 512929

Abone Koşulları

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedelini "Su Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş., Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1958686" hesabına yatırmanız ve banka dekontu fotokopisini "Adımlar Gazetesi, Peykhane Sok., No: 44/4, Sultanahmet, İstanbul" adresine göndermeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları

6 Aylık

Yurtiçi:15 bin TL. - Yurtdışı(Avrupa):30 DM.

Yıllık

Yurtiçi:30 bin TL. - Yurtdışı(Avrupa):60 DM.

adımlar

☐ Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş. adına Sahibi: Şefik Çalık ☐ Genel Yayın Yönetmeni: Zülfü Dicleli ☐ İşletme Müdürü: Atilla Tanılkan ☐ Yazıişleri Müdürü: Hüseyin Çakır ☐ Yayına Hazırlayanlar: Füsun Öztürk Baysan, Hüseyin Çakır, Semih Gümüş, Sadettin Yumuşak ☐ Yönetim Yeri: Peykhane Sokak, No: 44, Kat: 4, Sultanahmet, İstanbul - Tel: 516 11 79, Fax: 516 11 79 ☐ Ankara Temsilcisi: Özcan Kesgeç ☐ Ankara Büro: Marmara Sokak, No: 16/16, Sıhhiye - Tel: 135 36 08, Fax: 135 36 08 ☐ Dağıtım: GAMEDA ☐ Baskı: Son Havadis Web Ofset, 575 35 60

1990 YILI VE GENÇLİK

■ **Uğur Yüzbaşıoğlu**

Gençlik hareketlerinin yönelimi 21.yüzyılın eşiğinde, demokratikleşme ve yenilenmeye katkı olarak kendini gösteriyor. Gençlik, dünyanın demokratikleşmesine, yaşanılır bir çevreye, şiddet kullanımının her alanda kaldırılmasına katkılarda bulunmaya çalışıyor. Özellikle sosyalist ülkelerde yenilenmenin en önemli gücü gençlik oluyor. Romanya'daki halk ayaklanmasından Güney Afrika Cumhuriyeti'ne kadar, geleceğini ülkelerin demokratikleşmesiyle bağlayarak siyasal-toplumsal kurumlaşmalarda yer alıyor. Yeni demokratik yığın hareketleri kendi örgütlerini yaratırken gençlik bu örgütlerde kendine düşen yeri fazlasıyla alıyor. Gençlik hareketlerinin yığınsallığı süreklilik kazandığında, önüne koyduğu hedefleri gerçekleştirmede başarıya ulaşıyor. Sosyalist ülkeler gençliği bu perspektifte, özgürlük ve demokrasi istemlerini gerçekleştirme olanağı buluyor. Geniş kitlelerin desteğini çeşitli nedenlerle yitiren hareketler ise daralaşarak marjinal hale geliyor. Çin Halk Cumhuriyeti, Tianenmen meydanındaki üniversiteler eylemlerinin sürekliliğini halk yığınlarıyla geniş bağlar kurmadıkları ya da bunlara olanakları olmadığı için yitirdiler. Güney Kore gençliği ise toplumsal mücadelenin gelişimi ile gençlik hareketinin gelişimi arasındaki farkın kapanmaması ve radikalliğin politik düzeyde değil de sokak çatışmalarıyla sınırlı kalması yüzünden geriliyor.

Gençlik hareketindeki yönlendiricilik, toplumsal, kültürel ve evrensel konumlanışı ile uygun olmak durumundadır. Çocukluktan gençliğe geçiş sürecinde, duygusaldan bilimsele doğru olan gelişim, gençlik hareketlerinde iki duygunun çakışmasını getiriyor. Duygusallık-bilimsellikle, atılganlık cesaret ve sağduyu ile karışarak, olayların gelişimine göre yumağın bir ucu öne çıkıyor. Genelde öne çıkan ise duygusallık ve pervasız atılganlık oluyor.

Gençlik hareketinin en önemli sorunlarından biri de deney aktarımının önünün darbeler, kurumsallığın anti-demokratik uygulamalarla engellenmesidir. Diğer yandan, hareketin sürekliliği ona yerinden katılan ve belirli bir dönem için de bulunan insanlar sağlanmadığı için, baştan her şeyi keşfetme sorunu ortaya çıkıyor. Her türlü olumsuzluğu ortadan kaldırmak gençlik hareketine düşmediği gibi gençlik içindeki farklı hareketleri belirli bir rotaya oturtmak bir gençlik çevresi için de olanaklı olmuyor.

Gençliğin sınır tanımaz doğası her ülkenin gençliğinde farklı toplumsallaşma düzeyinde kendini gösteriyor. Evrensel etkileşimlerin içiçe geçtiği hareketler heavy metal'den Che'nin anılarına kadar bürün duygusal, bilimsel süreçleri içselleştiriyor. Che, devrimci bir mitos ise heavy metal müziğin devleri arasında grup "IRON MAIDEN MANO-WAR" eski çağlara ve savaşa karşı tavrı ile gençliği farklı bir düzeyde politikleştiriyor.

Gençliğin coşkun desteğini almayan bir hareket en önemli motivasyon kaynağını yitirmiş demektir. Gençlik başkaldırının insan yaşamındaki adıdır. Sorun, istemleri açısından net, sürü mantığının karşısında ve her adımda gençliğini haykıran bir hareketliliğin yaratılmasına katılabilmek...

Gençliğin elini kolunu bağlayan görünür görünmez yasalar, yoğun sorgulama süreçlerinden geçiyor. Kendini ifade etmenin yolları çeşitli biçimlerde buluyor. Aynı biçimlerde ısrar etmek, çatışmayı öne çıkarmak radikal grupların en önemli yönelimi oluyor. Çatışma gençlik hareketlerini daraltıyor ve yalnızlaştırıyor. Şiddeti dışlayan gençlik hareketinin süreklilik ve aktivite kazanmaması, öğrenci gençlik hareketini olumsuz etkiliyor.

Gençlik her türlü şiddet eyleminin dışında kalmayı yeğliyor. Kişiliğin gelişiminde önemli bir dönemin terör altında yaşanması, sesi soluğu çıkmayan, verilene razı olan genç kuşakların yetişmesine yol açar. Koşulları sorgulamanın yerine geleceği ve bugünü reddeden ve üniversite yaşamı ders notu toplayıp sınavlara girmekten ve sınıf geçmekten ibaret hale gelir. Akademik yaşama katılım, üretkenlik, ilgi yerini sorgusuz sualsiz reddediş ve yok saymaya bırakır. Şiddet yönelimi ortak havayı solumaktan ortaya çıkan yakınlaşmaları ortadan kaldırır. Gruplar arasındaki iletişim kanalları yok eder.

Gençliğin geleceğin dünyasında yer alımının ana noktaları şöyle ortaya çıkmaktadır.

-Toplumun her alanında genç olduğunun bilincinde olarak eğitim, yaşamda söz hakkı, katılım ve örgütlenme konusundaki hertürlü olanaktan yararlanmak.

-Şiddetin politik yaşamdan ve üniversiteden dışlanmasının yollarını üretmek.Anti-şiddet etkinlikleri gençlik hareketinin durumuna uygun radikal çıkışlarla örgütlemek.

-Farklı düşüncelerle tahammül, eylemlilikler de farklılıkların özellikle ifadesi, çok renkli eylemlikler... Gençlik yaratıcılığına uygun eylemlilikler bu zenginlikle yakalanabilir.

YÜKSEK ÖĞRENİM BAKANLIĞIN, YÖK'ÜN yeyrine ikam edilerek öğrenci genelliğin önüne çıkacak duvarlardan biri olabilir. Böylesi bir yeniden yapılanma sürecine öğrencisi, öğretim üyesi, çalışanı ile tüm üniversitenin katılımının yolunu açılmalıdır.

-Bahar eylemlerinin yeniden gündeme gelmesi, sol radikal grupların çatışmaya açık tavrı, çatışmadan yana olmayan geniş kesimlerin hareketlesiz kalmalarına yol açabilir. Katılımı eylemin biçimi ve özü ile sağlayan etkinlikler bütün gelişebilir.

Dernekler öğrenci genellik içinden politik hegamonyanın kazanıldığı ve örgütlülüğün sürekliliği açısından şimdilik tek güçtür. Öğrenci derneklerinin öğrenci istemleri yerine öncelikle ülke ve dünya gündemi ile bağlı olması, öğrenci partisi olmalarına yol açıyor. Öğrenci gençliğin her konuda söyleyecek sözü olmalı ama arada sınırı iyi belirleyememek akademik yaşamdan gençlik hareketlerini koparıyor.

-Sosyalist dünyadaki yeni demokrasi hareketleri gençlik içinde derin etkilenmeler uyandırıyor. Reel Sosyalizmin deforme olan yanları, yenilinen düşünceleriyle tartışılıyor. Stalinizm ve kapitalizmin dışında üçüncü yol gençliğin dünyanın yenilenmesine katkısı olarak ortaya çıkıyor.

-TBKP MK'nin yasal çalışma kararı ve yasal KP girişimi gençlik içinde tartışmaya açılıyor. Yasal KP girişimin çevresinde gençlik hareketinin farklılığını taşıyan "heavy metal komünist" geçlik çevreleri oluşabilir. Komünist gençlerin açık kimlikleli faaliyeti kimsenin kullanılma kaygısı olmadna ortak etkinlikler örgütlenmesine katılımın yolunu açabilir.

-Birleşmiş Milletlerin "Kültürel Gelişimin On Yılı" etkinliklerinde, ulusal ve uluslararası kültürlerin tanıtımı, gençliğin kültürel kimlik erozyonunun engelleyebilir ve gençliğe dünya kültürleri ile sentez olanakları açabilir. Ulusal değerlerini reddi gençliği kimliksizliğe yada eskimiş değerlerde yeni düşünceler aramaya itiyor. On yıllık çabanın dönüştürücü gücü, gençliğin kültürel etkinliklerindeki aktivitesi ile artabilir, yeni tutuculuğun bu alandaki saldırıları geriletilebilir.■



1990 YILINDA GENÇLİĞİN NELERİ VAR NELERİ YOK

Gençlik Servisi - Konsey gitti, anayasa delik deşik ama hala çok sevgili YÖK'ümüz var

- Kışla talimatnamelerine örnek teşkil edebilecek olan disiplin yönetmeliği, her tırpan hareketi için kınında yağlanmış olarak duruyor.

- Yurtların fareleri, hamam böcekler, yıllanmış çöpleri, kapılarında gardiyanları bilmeyen, görmeyen, duymayan idarecileriyle dimdik ayakta duruyor.

- Anfilerde yaşam son onyıldakinden pek farklı değil, yine yer yok, bulunan yerden önde kol işaretleriyle birşeyler anlatmağa çalışılan yaşlıca insanları duymak yine olanaklı olmuyor.

- Her sınav dönemi gediğin de çocuklar gibi şen olarak fotokopicilerin önlerini doldurup zengin ediyoruz. Nedense Üniversiteler tekairile not çoğaltmak gibi ilkel yöntemler uygulanıyorlar.

- Öğrenciler görüşmeye gidince dekanlar ve rektörler ortadan kayboluyor. Özellikle toplu gidişlerde kimse bulmak olanaklı olmuyor. İdareciler her gidişte "teker, teker gelin" demeye devam ediyorlar.

- Öğrenci dernekleri mi? Bir kere yasallaşmak için dernekler masası, kaymakamlık rektörlük gibi engelleri atlattıktan sonra size yerini kiralamaya cesaretli bir mülksahibi bulabiliyorsanız, formaliteleri aşmış oluyorsunuz. Üniversite yönetimi tarafından tanınmak gelecek bahara kalıyor...

- Kulüp'mü kurmak istiyorsunuz? Kulüpleri ne maksatlar ile kuracağınızı bilen idarecileri maksatsız kulüp kuracağınıza ikna edin, sonra gelin...

- Öğrencilerin güvenliklerini sağlayan amcalar her dönem olduğu gibi okula oldukça düzenli devam ediyorlar. Bu kış gelebilecek olan maksatlı düşüncelerden gençliği jop darbeleri ile oldukça iyi korumaya devam ediyorlar. Böylece fikirlerin söylenmek için değil dövülmek için olduğu yeni yılda da öğrenilmiş oluyor.

- Enflasyon ders araç ve gereçlerinin ardında etiketleri kalınlaştırdıkça, kitapçılara vitrin gezileri sürdürmeye devam ediyor.

- Ama bu yıl sevgilinizi öpmemek kaydıyla üniversite içinde el ele dolaşmak serbest.

- Araba yollarına iki taş koyup doğal spor alanları yaratmanızda kimse karışmıyor.

- İster yurtta, ister evde, isterseniz parkta yatın kimse karışmıyor.

- Kredi derseniz kredi, her türlü parasal olanağın tanındığını duymazdan gelin bakalım. Paralarınızı hangi maksatlarla harcadığımıza da karışılmıyor. Bu şamataya gerçekçi bakmağa çalışırsak, birgün büyüyüp mevki sahibi olmayı beklemeden, yaşımıza ve boyumuza bakmadan bu işlerin üstesinden geliyoruz geleceğiz. ■